

**GMINNY PROGRAM
REWITALIZACJI
GMINY CMOLAS
NA LATA 2016-2022
- PROJEKT-**

Załącznik nr 1 do Uchwały
Nr/...../.....
Rady Gminy w Cmolasie
z dnia 2017 roku

SPIS TREŚCI

1.	Struktura Gminnego Programu Rewitalizacji	3
1.1	Zakres Gminnego Programu Rewitalizacji	3
1.2	Okres realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji	5
1.3	Metodologia przygotowania GPR.....	6
2.	Zgodność programu z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	6
2.1	Dokumenty krajowe	6
2.2	Dokumenty regionalne	8
2.3	Dokumenty lokalne	10
3.	Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	18
4.	Diagnoza Gminy Cmolas z uwzględnieniem obszaru rewitalizacji	24
4.1	Strefa przestrzenno-funkcjonalna	24
4.1.1	Położenie i ogólna charakterystyka.....	24
4.1.2	Zasoby rekreacyjno-turystyczne	26
4.1.3	Funkcje spełniane przez obszar rewitalizacji – centrum wsi Cmolas	32
4.2	Strefa społeczna	34
4.2.1	Obciążenie demograficzne	34
4.2.2	Bezrobocie	38
4.2.3	Ubóstwo	41
4.2.4	Przestępczość	43
4.2.5	Edukacja.....	45
4.2.6	Aktywność społeczna.....	49
4.2.7	Udział w życiu publicznym.....	52
4.3	Strefa gospodarcza	53
4.4	Strefa techniczna	58
4.4.1	Infrastruktura wodno-kanalizacyjna.....	58
4.4.2	Infrastruktura ciepłna i gazowa	60
4.4.3	Infrastruktura telefoniczna.....	61
4.4.4	Infrastruktura drogowa	61
4.4.5	Zasoby mieszkaniowe.....	65
4.5	Strefa środowiskowa	67
5.	Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji	69
5.1	Charakterystyka obszaru rewitalizacji - podsumowanie	69
5.2	Analiza SWOT obszaru rewitalizacji.....	74

5.3	Wizja stanu obszaru po rewitalizacji	75
5.4	Cele rewitalizacji.....	76
5.5	Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych	77
5.5.1	Przedsięwzięcia podstawowe inwestycyjne.....	77
5.5.2	Przedsięwzięcia podstawowe społeczne.....	87
5.5.3	Przedsięwzięcia uzupełniające	93
5.6	Komplementarność działań.....	104
5.7	Partycypacja społeczna	108
5.8	Potencjalne źródła finansowania	111
5.8.1	Fundusze unijne.....	111
5.8.2	Programy krajowe i inne źródła finansowania	113
6.	System wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji	115
6.1	Plan finansowy na lata 2016-2022	115
6.2	Struktura zarządzania	117
6.3	Specjalna Strefa Rewitalizacji	118
6.4	Zmiany w uchwałach	118
6.5	Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego	119
7.	System monitoringu i oceny oraz modyfikacji Gminnego Programu Rewitalizacji.....	119
8.	Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	121
9.	Opiniowanie projektu GPR przez właściwe podmioty	121
Załącznik nr 1. Mapa ze szczegółowym wskazaniem obszaru działań objętych Gminnym Programem Rewitalizacji w Gminie Cmolas na lata 2016-2022.....		122
Spis tabel		123
Spis ilustracji.....		126

1. STRUKTURA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

1.1 Zakres Gminnego Programu Rewitalizacji

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowany terytorialnie i prowadzony przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji (dalej: GPR) to dokument inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy na podstawie art. 18 ust.2 pkt 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2013r. poz.594 z późn.zm) oraz na podstawie Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015r. (Dz.U. z 2015r. poz.1777), stanowiący wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej i/lub przestrzenno-funkcjonalnej i/lub technicznej i/lub środowiskowej, którego celem jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju tego obszaru. Dokument ten stanowi więc narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnych działań w zakresie rewitalizacji.

Cechy Gminnego Programu Rewitalizacji:

- a) Kompleksowość – program złożony z różnorodnych projektów obejmujących kilka sfer życia: społeczną oraz gospodarczą i/lub przestrzenno-funkcjonalną i/lub techniczną i/lub środowiskową, wzajemnie ze sobą powiązanych, tak aby w efekcie synergii tych projektów zmaksymalizować oddziaływanie na sytuację kryzysową obszaru rewitalizacji.
- b) Koncentracja programu – działania programu rewitalizacji skupiają się na wybranym obszarze gminy wskazanym jako obszar rewitalizacji, w którym zdiagnozowano największą koncentrację negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych i/lub przestrzenno-funkcjonalnych i/lub technicznych i/lub środowiskowych i który jednocześnie ma istotny wpływ na rozwój gminy.
- c) Komplementarność projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych – konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań między projektami. Dotyczy to w szczególności komplementarności przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania. Oznacza to, że planowane do realizacji działania powinny przyczyniać się do rozwiązywania wspólnych problemów danego obszaru, umożliwić współpracę różnych instytucji, być logicznie zaplanowane w czasie oraz zapewniać umiejętne łączenie finansowania z różnych źródeł bez ryzyka podwójnego finansowania.
- d) Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji – program rewitalizacji jest wypracowany i zatwierdzony przez władze gminy, jednak koniecznym jest aby na każdym etapie GPR (począwszy od przygotowania dokumentu, przez wdrażanie, monitoring realizacji lub ewentualną aktualizację dokumentu) uczestniczyły wszystkie grupy interesariuszy rewitalizacji, w tym szczególnie społeczność obszarów rewitalizacji, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i inni użytkownicy tego obszaru. Skumulowane siły i ujęcie interesów wszystkich grup społecznych jest warunkiem udanej rewitalizacji.

Elementy Gminnego Program Rewitalizacji:

- a) szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji, obejmująca analizę negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru;
- b) opis powiązań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych;
- c) opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;
- d) cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk;
- e) opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym;
- f) mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- g) szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych;
- h) opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu;
- i) system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji;
- j) określenie niezbędnych zmian w uchwałach o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 150 oraz z 2015 r. poz. 1322);
- k) określenie niezbędnych zmian w uchwale dot. Komitetu Rewitalizacji
- l) wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji wraz ze wskazaniem okresu jej obowiązywania;
- m) wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego;
- n) załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Cmolas na lata 2016 – 2022 jest przygotowany i opracowany zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020 Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016r, Instrukcją przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 z dnia 12 lipca 2016r, a także zgodnie z Ustawą z dnia 9 października o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777).

1.2 Okres realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Niezwykle istotnym dla gminy jest wykorzystanie możliwości współfinansowania inwestycji z różnych źródeł zewnętrznych, w tym funduszy unijnych (EFS, EFRR, EFROW, FS). GPR jest podstawą do ubiegania się o możliwości finansowania projektów rewitalizacyjnych w ramach unijnej polityki rozwoju. Stąd też okres planowania gminnego programu rewitalizacji wyznaczono na lata 2016-2022 i wiąże się z perspektywą finansową Unii Europejskiej przewidzianą na lata 2014-2020.

Tabela 1. Harmonogram powstawania Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Cmolas:

Zakres prac	Okres realizacji:
Konsultacje społeczne w zakresie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	6 marca 2016 16 marca 2016
Zbieranie informacji na potrzeby diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	luty – kwiecień 2016
Projekt diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	25 kwietnia 2016
Konsultacje społeczne - diagnoza	25 kwietnia – 25 maja 2016
Projekt regulaminu Komitetu Rewitalizacji	25 kwietnia 2016
Konsultacje społeczne – Regulamin Komitetu Rewitalizacji	25 kwietnia – 25 maja 2016
Uchwała o przystąpieniu do opracowania GPR	10 czerwca 2016
Uchwalenie Uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz Uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji	10 czerwca 2016
Zarządzenie Wójta w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji	9 września 2016
Projekt GPR	12 grudnia 2016
Konsultacje społeczne – projekt GPR	23 grudnia 2016 – 23 stycznia 2017
Zaopiniowanie projektu GPR przez wymagane podmioty	grudzień 2016 – marzec 2017
Uchwała w sprawie przyjęcia GPR	28 marca 2017
Realizacja i monitoring realizacji GPR	2016 – 2022

źródło: opracowanie własne

1.3 Metodologia przygotowania GPR

Gminny Program Rewitalizacji przygotowano w oparciu o model ekspercko-partycypacyjny, uwzględniający szereg możliwości partycypacji społecznej angażującej wszystkich interesariuszy GPR, przy równoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających głównie za przeprowadzenie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie dokumentów: Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz Gminnego Programu Rewitalizacji.

Ilustracja 1. Etapy powstawania Gminnego Programu Rewitalizacji

2. ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

2.1 Dokumenty krajowe

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK)

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat. Głównym celem dokumentu jest wskazanie kierunków działań, które należy podjąć, aby zapewnić rozwój gospodarczy i społeczny w perspektywie do 2030, i tym samym doprowadzić do poprawy jakości życia Polaków.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Cmolas wpisuje się w poniższe cele i kierunki rozwoju DSRK:

Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

- Cel 3: Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki.
- Cel 6: Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”
- Cel 7: Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska

Obszar równoważenia potencjałów rozwojowych regionów

- Cel 8: Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

Obszar efektywności i sprawności państwa

- Cel 11: Wzrost społecznego kapitału rozwoju

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK)

Strategia Rozwoju Kraju to główna strategia rozwojowa Polski do 2020 r. Dokument ten wskazuje najważniejsze zadania państwa, które należy zrealizować w najbliższych latach, by przyspieszyć rozwój Polski. Wizja rozwoju Kraju do 2020 roku to: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka i sprawne państwo.

GPR wpisuje się w następujące cele strategii rozwoju kraju:

Obszar strategiczny 1: Sprawne i efektywne państwo:

-> cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela -> kierunek interwencji publicznej I.3.2: Rozwój kapitału społecznego; kierunek interwencji publicznej I.3.3: Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela

Obszar strategiczny 2: Konkurencyjna gospodarka:

-> cel II.2 Wzrost wydajności gospodarki -> kierunek interwencji publicznej II.2.4 Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej;

-> cel II.4 Rozwój kapitału ludzkiego -> kierunek interwencji publicznej II.4.2 Poprawa jakości kapitału ludzkiego

-> cel II.6 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko -> kierunek interwencji publicznej II.6.2 Poprawa efektywności energetycznej

-> cel II.7 Zwiększenie efektywności transportu -> kierunek interwencji publicznej II.7.2 Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych

Obszar strategiczny 3: Spójność społeczna i terytorialna

-> cel III.1 Integracja społeczna -> kierunek interwencji publicznej III.1.1 Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym; kierunek interwencji publicznej III.1.2 Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR)

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego to rządowa wizja rozwoju regionów, która określa najważniejsze wyzwania, założenia i cele polityki regionalnej państwa. Podstawą prawną do jej opracowania są zapisy ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006r.

KSRR wyznacza 3 główne cele rozwoju w układzie trzech wymiarów strategii: regiony-miasta-obszary wiejskie. Gmina Cmolas jest gminą wiejską w związku z powyższym dotyczą jej cele trzeciego poziomu terytorialnego. GPR realizuje wszystkie 3 cele w opisanym zakresie.

Cel 1: Konkurencyjność poprzez:

- rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich;
- wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego;
- tworzenie warunków do zwiększania inwestycji pozarolniczych;
- rozwój lokalny dla poprawy jakości życia, atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej.

Cel 2: Spójność poprzez:

- restrukturyzację społeczną, gospodarczą i przestrzenną;
- poprawianie dostępu do usług publicznych i ich jakości;
- przeciwdziałanie wykluczeniu z procesów rozwojowych obszarów skrajnie peryferyjnych;
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integrację społeczną.

Cel 3: Sprawność poprzez:

- wzmacnianie strategicznego podejścia na wszystkich szczeblach;
- lepsze ukierunkowanie terytorialne środków publicznych;
- budowanie kapitału społecznego przez sieci współpracy między aktorami polityki regionalnej.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej obejmuje swym zasięgiem 5 województw: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, świętokrzyskie i podkarpackie. Dokument ten wyznacza kluczowe wyzwania stojące przed makroregionem.

GPR wpisuje się w cel *Zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego* poprzez realizację określonych w tym obszarze działań:

- rozwój kompetencji społecznych;
- stworzenie systemu zachęt do podejmowania działalności gospodarczej i powstawania nowych miejsc pracy.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK)

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju jest najważniejszym dokumentem strategicznym w kraju dotyczącym zagospodarowania przestrzennego. W dokumencie tym założono cele, kierunki i zasady wdrażania publicznych polityk rozwojowych mających istotny wpływ terytorialny, łącząc elementy zagospodarowania przestrzennego z czynnikami rozwoju społeczno-gospodarczego.

Cele polityki przestrzennej kraju realizowane przez GPR wsi Cmolas:

- Cel nr 2: Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
- Cel nr 6: Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego

2.2 Dokumenty regionalne

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020

GPR poprzez zaplanowane liczne działania rewitalizacyjne obejmuje wiele płaszczyzn życia społeczno-gospodarczego mieszkańców gminy Cmolas. Zadania mające na celu m.in. poprawę układu komunikacyjnego wsi, poprawę jakości budynków użyteczności publicznej, w tym również obiektów/budynków o znaczeniu kulturowym, sportowym, termomodernizację budynków są w sposób bezpośredni lub pośredni zgodne z następującymi celami zaplanowanymi w strategii województwa podkarpackiego:

Cel 1: Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej.

Priorytet 1.3 Turystyka – cel: budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu

Priorytet 1.5 Instytucje otoczenia biznesu – cel: rozwój przedsiębiorczości poprzez ofertę instytucji otoczenia biznesu

Cel 2: Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców

Priorytet 2.3 Społeczeństwo obywatelskie- cel: wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne.

Priorytet 2.6 Sport powszechny – cel: zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego mieszkańców

Cel 3: Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu.

Priorytet 3.1 Dostępność komunikacyjna – cel: poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu.

Priorytet 3.4 Funkcje obszarów wiejskich – cel: obszary wiejskie- wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku.

Cel 4: Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa.

Priorytet 4.2 Ochrona środowiska – cel: osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.

Strategia Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2014-2020

Wizja powiatu kolbuszowskiego brzmi – „Powiat Kolbuszowski – powiatem świadomym swej tożsamości, przyjaznym inwestorom i mieszkańcom, atrakcyjny turystycznie, otwarty na rozwój i współpracę.”

Rozwój powiatu kolbuszowskiego opiera się na 3 głównych obszarach strategicznych, w które wpisują się projekty rewitalizacyjne na obszarze gminy Cmolas.

Obszar strategiczny nr 1: Przedsiębiorczość

Priorytet tematyczny 1.1 Rozwój przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych

Cele operacyjne zgodne z działaniami GPR:

1. Tworzenie warunków dla zwiększenia poziomu inwestycji.

Priorytet tematyczny 1.2 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości

Cele operacyjne zgodne z działaniami GPR:

1. Wspieranie rozwoju infrastruktury instytucjonalnej służącej małej i średniej przedsiębiorczości.

2. Wspieranie i podejmowanie działań służących uzbrajaniu i rozwojowi terenów inwestycyjnych.

Obszar strategiczny nr 2: Infrastruktura i środowisko

Priorytet tematyczny 2.1 Infrastruktura techniczna

Cele operacyjne zgodne z działaniami GPR:

1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej powiatu, rozwój i poprawa układu komunikacyjnego poprzez m.in:
 - a) wspieranie rozwoju szybkich dojazdów do głównych węzłów komunikacyjnych,
 - b) poprawę nawierzchni dróg powiatowych oraz rozwijanie infrastruktury około drogowej zwiększającej bezpieczeństwo mieszkańców i użytkowników dróg w postaci chodników, ścieżek rowerowych, oświetlenia,
 - c) wspieranie działań na rzecz komunikacji zbiorowej.
2. Dostosowanie infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa.
3. Rozwój infrastruktury edukacyjnej, sportowej, opieki zdrowotnej i społecznej.

Priorytet tematyczny 2.2 Ochrona środowiska

Cele operacyjne zgodne z działaniami GPR:

1. Promocja i wspieranie rozwiązań proekologicznych i zdrowego trybu życia.

Obszar strategiczny nr 3: Kapitał społeczny

Priorytet tematyczny 3.1 Edukacja

Cele operacyjne zgodne z działaniami GPR:

1. Rozwój bazy dydaktycznej, jej rozbudowa i wyposażenie.

Priorytet tematyczny 3.2 Kultura, sport i turystyka

Cele operacyjne zgodne z działaniami GPR:

1. Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej.
2. Dbalność o zachowanie dziedzictwa kulturowego, w tym zabytkowe obiekty.
3. Rozwój techniczny infrastruktury turystycznej.
4. Wspieranie działań na rzecz rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Priorytet tematyczny 3.4 Rynek pracy

Cele operacyjne zgodne z działaniami GPR:

- Inicjowanie działań na rzecz wzrostu zatrudnienia.

2.3 Dokumenty lokalne

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Cmolas

GPR jest zgodny ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Cmolas wraz ze zmianami, z których ostatnie zostały wprowadzone w 2015r. Zapisy SUIKZP, ze względu na różnicowanie gminy i specyficzne warunki realizacji ww. zadań wyznaczają następujące strefy i obszary polityki przestrzennej, które są zgodne z kierunkami planowanych działań rewitalizacyjnych:

- Strefa I - „Rozwoju usług turystyki” - obejmująca tereny zabudowy zagrodowej, usług, zagospodarowania dla potrzeb turystyki i wypoczynku, wraz z otaczającymi terenami rolnymi i zadrzewieniami.

W tej strefie realizowane są następujące zadania polityki przestrzennej zgodne z GPR:

- ukształtowanie struktury przestrzennej zabudowy o wysokich walorach funkcjonalnych i standardzie,
- tworzenie warunków do rozbudowy i modernizacji istniejących układów osadniczych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb turystyki i wypoczynku,
- tworzenie warunków dla rozwoju działalności gospodarczej i usług,
- ochrona przyrodniczych i krajobrazowych walorów środowiska,
- zapobieganie rozproszeniu zabudowy.

- Strefa II - „Aktywizacji turystyki” - obejmująca tereny zabudowy zagrodowej, usług wraz z otaczającymi terenami rolnymi i zadrzewieniami.

W tej strefie realizowane są następujące zadania polityki przestrzennej zgodne z GPR:

- tworzenie warunków do rozbudowy i modernizacji istniejących układów osadniczych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb turystyki i wypoczynku,
- tworzenie warunków dla rozwoju działalności gospodarczej i usług,
- ochrona wartości środowiska przyrodniczego,
- ochrona walorów krajobrazowych.

- Strefa III - „Aktywizacji gospodarczej” - obejmująca tereny zamieszkania oraz usług administracyjnych, publicznych, infrastruktury wraz z otaczającymi terenami rolnymi i zadrzewieniami.

W tej strefie realizowane są następujące zadania polityki przestrzennej zgodne z GPR:

- tworzenie warunków dla rozwoju działalności gospodarczej i usług,
- tworzenie warunków do rozbudowy i modernizacji istniejących układów osadniczych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb lokalnej gospodarki,
- tworzenie dobrego wizerunku gminy poprzez dbałość o wysoki standard zabudowy zlokalizowanej wzdłuż drogi krajowej,
- efektywne wykorzystanie infrastruktury technicznej o znaczeniu regionalnym dla rozwoju gminy,
- ochrona wartości środowiska przyrodniczego.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Cmolas

MPZP obejmuje tylko część gminy – teren przylegający bezpośrednio do drogi krajowej nr 9 i drogi powiatowej nr I222 R relacji Cmolas-Miechowiec-Dzikowiec. Celem wyznaczenia MPZP na tym obszarze jest potrzeba przygotowania terenu dla poprawy sprawności ruchu komunikacyjnego, a w szczególności przebudowy skrzyżowania drogi krajowej nr 9 z drogą powiatową, które to skrzyżowanie w aktualnej formie nie zapewnia warunków bezpieczeństwa ruchu samochodowego i pieszego.

Realizacja tej przebudowy jest jednym z działań rewitalizacyjnych z zakresu poprawy układu komunikacyjnego obszaru rewitalizacji.

Strategia Rozwoju Gminy Cmolas na lata 2016-2022

Wizja: Gmina Cmolas w 2022 roku ośrodkiem rozwoju gospodarczego i aktywności społecznej, przyjaznym środowisku o wysokim poziomie bytowej ludności.

Misja: Podniesienie konkurencyjności gminy Cmolas poprzez wsparcie gospodarki lokalnej i potencjału wewnętrznego w celu efektywnego i zrównoważonego rozwoju gminy i rynku pracy oraz wzrostu dochodów i poziomu życia ludności.

Cel strategiczny 1. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie gminy Cmolas z poszanowaniem środowiska naturalnego.

Działania:

- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej;
- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej;
- Realizacja projektów dot. wykorzystania OZE i rozwój gospodarki niskoemisyjnej;
- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków i oczyszczalni przydomowych.
- Inicjowanie rozwiązań z wykorzystaniem technologii energooszczędnych i przyjaznych dla środowiska.

Cel strategiczny 2. Wzrost warunków bytowych mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury społecznej i poprawę dostępu do usług publicznych.

Działania:

- Dopuszczenie, modernizacja i rozwój infrastruktury edukacyjnej;
- Budowa, rozbudowa i modernizacja bazy sportowej;
- Aktywna walka z bezrobociem poprzez realizację projektów z zakresu aktywizacji zawodowej;
- Walka z wykluczeniem i marginalizacją społeczną;
- Zachowanie dziedzictwa kulturowego i ochrona zabytków na terenie gminy;
- Dbłość o bezpieczeństwo publiczne;
- Poprawa dostępu do usług medycznych i realizacja programów profilaktycznych.

Cel strategiczny 3. Rozwój gospodarki i przedsiębiorczości w gminie Cmolas w kontekście rozwoju rynku pracy dla mieszkańców gminy.

Działania:

- Pozyskiwanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych;
- Aktywny plan promocji gminy i pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych;
- Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości;
- Wsparcie doradcze dla mikroprzedsiębiorstw i osób planujących zarejestrować działalność gospodarczą;
- Optymalne wykorzystanie potencjału endogenicznego gminy i wsparcie rozwoju turystyki i działalności usługowej.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Cmolas do 2020 roku

Zważywszy na zakres zadań obszaru rewitalizacji wsi Cmolas, Gminny Program Rewitalizacji wpisuje się również w zapisy dokumentów regulujących kwestie środowiskowe. Planowane do przeprowadzenia termomodernizacje budynków użyteczności publicznej realizują poniższe cele Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, tj.

Cel strategiczny nr 1: Rozwój techniczno-gospodarczy wsi Cmolas bez wzrostu zapotrzebowania na energię końcową -> Cel szczegółowy 1.2 Zwiększenie efektywności wykorzystania energii i paliw w budynkach

Cel Strategiczny nr 2: Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych z instalacji wykorzystywanych na terenie gminy Cmolas, a także emisji pochodzącej z transportu -> cel szczegółowy 2.1 Zmniejszenie emisji pyłów i gazów cieplarnianych do atmosfery

Cel Strategiczny nr 4: Rozwój gospodarki lokalnej wykorzystującej energooszczędne technologie -> cel szczegółowy 4.3 Poprawa efektywności energetycznej budynków

Strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2011-2020

Jako obszar rewitalizacji objęty Gminnym Programem Rewitalizacji wyznacza się teren o największym skupieniu negatywnych zjawisk społecznych, w tym w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz obszar na którym oprócz w/w problemów występuje minimum jedno z negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Kwestie społeczne mają więc niebywałe znaczenie i traktowane są priorytetowo. Zgodnie z powyższym GPR nie może pominąć w swych założeniach, realizacji celu Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie.

Głównym założeniem – misją tego dokumentu to: „Cmolas gminą silnych rodzin i aktywnej społeczności lokalnej, podnoszącą jakość życia mieszkańców, stwarzającą im możliwości rozwoju i przeciwdziałającą marginalizacji i wykluczeniu społecznemu”

GPR przygotowując założenia rewitalizacji w oparciu o delimitację wskaźników obszaru społecznego realizuje poniższe zapisy przedmiotowej strategii:

Cel strategiczny 1.: Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu oraz zapobieganie ich skutkom.

Cele operacyjne:

1. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.
2. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

- Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
- Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
- Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez GOPS.
- Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym działającymi na rzecz osób bezrobotnych

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

- Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.

- Wsparcie osób ubogich pracą socjalną, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych.
- Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej.
- Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
- Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, przyznawanie im stypendiów szkolnych, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
- Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.

Podjęcie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym działającymi na rzecz ubogich oraz z kościołem.

Cel strategiczny 2.: Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.
2. Pomoc rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia.
3. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3.:

- Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników GOPS-u i placówek oświatowych.
- Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
- Udzielanie przez GOPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
- Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci, w tym pomocy psychologiczno-pedagogicznej, terapeutycznej i prawnej.
- Podnoszenie jakości i warunków kształcenia w placówkach oświatowych,
- Rozszerzenie dożywiania dzieci uczęszczających do placówek oświatowych działających w gminie.
- Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
- Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w tym sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych, organizowanie wypoczynku, remontowanie i rozbudowę obiektów sportowych, budowę nowych ścieżek rowerowych.
- Rozwijanie oferty świetlic w gminie, w tym środowiskowej i szkolnych.
- Opracowanie i realizacja gminnego programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.
- Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.

Cel strategiczny 3.: Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

- Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
- Podnoszenie jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
- Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych.
- Podejmowanie współpracy z PCPR-em, PUP-em i PFRON-em w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, rozwijanie współpracy z podmiotami wspierającymi osoby z zaburzeniami psychicznymi.
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych oraz z kościołem.
- Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.

Cel strategiczny 4.: Zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do służby zdrowia oraz wspieranie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

Cele operacyjne 1-2.:

1. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.
2. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

- Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
- Zabezpieczanie świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej.
- Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców.
- Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

- Diagnozowanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie.
- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz osób zagrożonych uzależnieniami.
- Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego.

- Zintensyfikowanie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Powołanie zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie.
- Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
- Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym, działającymi na rzecz dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.

Cel strategiczny 5.: Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie.

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

- Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
- Patrowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie.
- Podejmowanie przez jednostki gminne i jej mieszkańców współpracy z instytucjami o zasięgu ponadgminnym, policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
- Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
- Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic i dróg gminnych, budowę przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia, organizację dowozu dzieci i młodzieży do szkół.

Cel strategiczny 6.: Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie kadry pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
2. Wyzwalanie aktywności obywatelskiej.
3. Wspólne diagnozowanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3.

- Doksztalcanie i zwiększanie kadry pomocy społecznej poprzez udział w szkoleniach i kursach oraz zatrudnianie specjalistów.
- Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych.
- Zachęcanie mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.
- Zwiększenie dostępu mieszkańców gminy do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. przez sieć Internet.
- Coroczne informowanie decydentów, w tym radnych, o występujących w gminie problemach społecznych i istniejących potrzebach społecznych.

- Inicjowanie w gminie działalności organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej.
- Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy jednostek organizacyjnych i pomocniczych gminy z placówkami służby zdrowia, kuratorami sądowymi, organami państwowymi (policja, wymiar sprawiedliwości), sektorem pozarządowym o zasięgu gminnym, ponadgminnym i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego oraz kościołem.
- Wspieranie lokalowe powstających w gminie organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania.
- Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Plan Odnowy Miejscowości Cmolas

W związku z tym, że w drodze delimitacji wskaźnikowej jako obszar zdegradowany wyznaczono wieś Cmolas i na terytorium tej miejscowości wyznaczono obszar rewitalizacji, najściślej związanym dokumentem o charakterze lokalnym z Gminnym Programem Rewitalizacji jest Plan Odnowy Miejscowości Cmolas. Warto więc bliżej przyjrzeć się planowanym działaniom opisanym w przedmiotowym dokumencie.

Wizja rozwoju sołectwa Cmolas: Wieś Cmolas – wsią estetyczną, otwartą, przyjazną, która kultywuje tradycje ludowe i religijne, stanowiąca centrum rekreacyjno – sportowe, handlowo - przemysłowe, administracyjne dla okolicznych sołectw gminy, atrakcyjna pod względem budownictwa mieszkaniowego i przemysłowego.

PRIORYTET 1 - Tworzenie i modernizacja infrastruktury

CEL 1 - Rozszerzenie działalności rekreacyjno-sportowej

PROJEKTY:

- 1.1. Budowa placu zabaw i rekreacji
- 1.2. Budowa kompleksu sportowego przy Ośrodku Rekreacji i Wypoczynku,
 - Sala widowiskowo sportowa,
 - Korty tenisowe,
 - Drogi dojazdowej, parkingu,
- 1.3. Remont obiektów sportowo rekreacyjnych
 - Remont Krytej Pływalni
 - Remont boisk sportowych

CEL 2- Rozwój i unowocześnianie kultury

PROJEKTY:

- 2.1. Kształtowanie centra wsi poprzez budowę deptaka i doposażenie Samorządowego Ośrodka Kultury w Cmolasie.
- 2.2. Emisja programów kulturalnych, informowanie o imprezach w lokalnym radiu „Twoje Radio Cmolas”

CEL 3 - Unowocześnienie infrastruktury komunikacyjnej

PROJEKTY:

- 3.1. Poprawa stanu, budowa dróg, chodników, parkingów, deptaków i ciągów komunikacyjnych
- 3.2. Usprawnienie przejścia dla pieszych przez drogę krajową Nr 9.

CEL 4 - Uregulowanie gospodarki odpadów stałych.

PROJEKTY:

- 4.1. Wprowadzenie dyscypliny w selektywnej zbiórce odpadów stałych,
- 4.2. Upowszechnienie możliwości wykorzystania odpadów organicznych w gospodarstwach domowych - kompostowanie

PRIORYTET 2 - Tworzenie warunków do rozwoju małej przedsiębiorczości

CEL 1 - Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych i bazy noclegowo gastronomicznej

PROJEKTY:

- 1.1. Edukacja mieszkańców tworzących nowe gospodarstwa agroturystyczne i rozwój istniejących
- 1.3. Stworzenie dużej bazy noclegowej przy Ośrodku Wypoczynku i Rekreacji w Cmolasie.

CEL 2 - Rozwój małego biznesu

PROJEKTY:

- 2.1. Szkolenia w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej
- 2.2. Wykorzystanie zdolności i umiejętności mieszkańców (rzemiosła i rękodzieła artystycznego)
- 2.3. Stworzenie strefy przemysłowej, terenów pod nowe inwestycje przemysłowe,

PRIORYTET 3 - Edukacja i integracja mieszkańców

CEL 1 - Działalność szkoleniowo-edukacyjna

PROJEKTY:

- 1.1. Organizowanie szkoleń i kursów dla różnych grup mieszkańców
- 1.2. Spotkania z ludźmi nauki, kultury, polityki, sportu

CEL 2 - Działalność integracyjna wśród mieszkańców

PROJEKTY:

- 2.1. Organizowanie rodzinnych pikników i festynów wiejskich
- 2.4. Organizowanie turniejów, meczy, rozgrywek sportowych

3. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Obszar zdegradowany wyznaczono na podstawie pogłębionej analizy wskaźnikowej dotyczącej sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej poszczególnych jednostek urbanistycznych Gminy Cmolas. Jako jednostkę urbanistyczną wyznaczono miejscowość, ze względu na fakt, że większość danych wykorzystywanych w przedmiotowej analizie, zbierana jest na potrzeby lokalnych i regionalnych statystyk właśnie w podziale na miejscowości. W analizie pod uwagę wzięto łącznie 18 wskaźników społecznych, 2 z zakresu kondycji gospodarczej poszczególnych obszarów oraz 1 wskaźnik przestrzenny. Wykaz wskaźników zastosowanych w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych wraz z metodologią ich obliczania przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 2. Wykaz zastosowanych wskaźników podsystemu społecznego

WSKAŹNIKI POSYSTEMU SPOŁECZNEGO			
Kryterium	Wskaźnik	Metodologia	Uwagi
Bezrobocie	Udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności	(Liczba osób bezrobotnych / liczba mieszkańców danego obszaru) x 100%	-
	Udział osób bezrobotnych w	(Liczba osób bezrobotnych /	Osoby w wieku

	liczbie osób w wieku produkcyjnym	liczba osób w wieku produkcyjnym danego obszaru) x 100%	produkcyjnym- osoby w wieku 18-59 lat w przypadku kobiet/64 lata w przypadku mężczyzn,
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	(Liczba osób długotrwale bezrobotnych / liczba osób bezrobotnych danego obszaru) x 100%	Osoby długotrwale bezrobotne – osoby bezrobotne przez okres min 12 m-cy
Ubóstwo	Odsetek osób korzystających z GOPS w ogólnej liczbie mieszkańców	(Liczba osób bezrobotnych / liczba mieszkańców danego obszaru) x 100%	-
	Odsetek osób korzystających z GOPS z powodu ubóstwa wobec liczby osób korzystających z GOPS	(Liczba osób korzystających z GOPS z powodu ubóstwa / łączna liczba osób korzystających z GOPS w danej jednostki urbanistycznej) x 100%	-
Przestępczość	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców	(Liczba przestępstw w danej jednostce urbanistycznej/ ogólna liczba mieszkańców danej jednostki urbanistycznej) x 100	-
	Liczba przeprowadzonych postępowań w sprawach o wykroczenia na 100 mieszkańców	(Liczba postępowań o wykroczenie/ ogólna liczba mieszkańców danej jednostki urbanistycznej) x 100	-
	Odsetek przestępstw i wykroczeń nieletnich w ogólnej liczbie przestępstw	(Liczba przestępstw i wykroczeń nieletnich w danej jednostce urbanistycznej/ ogólna liczba przestępstw na obszarze badanej jednostki urbanistycznej) x 100%	-
Obciążenie demograficzne	Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym	(Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w danej jednostce urbanistycznej/ liczba osób w wieku produkcyjnym na danym obszarze) x 100%	Jako: - osoby w wieku przedprodukcyjnym traktuje się osoby niepełnoletnie w wieku 0-17 lat, - osoby w wieku produkcyjnym traktuje się osoby w wieku 18-59 w przypadku kobiet/64 lata w przypadku mężczyzn, - osoby w wieku poprodukcyjnym traktuje się osoby w wieku 60 lat w przypadku kobiet/65 lat w przypadku mężczyzn i więcej.
	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym	(Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w danej jednostce urbanistycznej/ liczba osób w wieku produkcyjnym na danym obszarze) x 100%	j.w.
	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	(Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w danej jednostce urbanistycznej/ liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na danym obszarze) x 100%	j.w.

	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców	(Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w danej jednostce urbanistycznej/ liczba osób na danym obszarze) x 100%	j.w.
Edukacja	Średni wynik ze sprawdzianu klas VI - j. polski (%)	Suma wartości % uzyskanych przez uczniów danej szkoły z danego egzaminu/ liczba uczniów przystępujących do egzaminu	-
	Średni wynik ze sprawdzianu klas VI - matematyka (%)		
	Średni wynik ze sprawdzianu klas VI - j. angielski (%)		
Aktywność społeczna	Liczba organizacji społecznych na 100 mieszkańców danego obszaru	(Liczba organizacji społecznych na danej jednostce urbanistycznej/ liczba mieszkańców tego obszaru) x 100	-
Udział w życiu publicznym	Liczba osób uczestniczących w wyborach prezydenckich na 100 uprawnionych do głosowania	Liczba mieszkańców biorących udział w wyborach w danej jednostce urbanistycznej/ liczba mieszkańców tego obszaru uprawnionych do głosowania	-
	Liczba osób uczestniczących w wyborach parlamentarnych na 100 uprawnionych do głosowania		

źródło: opracowanie własne

Tabela 3. Wykaz zastosowanych wskaźników podsystemu gospodarczego i przestrzennego

WSKAŹNIKI PODSYSTEMU GOSPODARCZEGO I PRZESTRZENNEGO			
Kryterium	Wskaźnik	Metodologia	Uwagi
Przedsiębiorczość	Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	(Liczba podmiotów gospodarczych w danej miejscowości/ ogólna liczba mieszkańców w danej jednostce urbanistycznej) x 100	-
	Stosunek wykreślonych podmiotów gospodarczych do liczby podmiotów aktywnych	(Liczba wykreślonych podmiotów gospodarczych w danej jednostce urbanistycznej/ ogólna liczba firm w danej miejscowości) x 100 %	-
Obiekty zabytkowe	Odsetek obiektów zabytkowych w ogólnej liczbie obiektów zabytkowych gminy	(Liczba obiektów zabytkowych w danej jednostce urbanistycznej/ liczba obiektów zabytkowych w całej gminie) x 100%	-

źródło: opracowanie własne

Wyniki analizy wskaźnikowej dla 8 jednostek urbanistycznych objętych badaniem (Cmolasy, Hadykówka, Jagodnik, Ostrowy Baranowskie, Ostrowy Tuszowskie, Poręby Dymarskie, Toporów, Trzęsówka) przedstawiono w dokumencie „*Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Cmolas*”, o której mowa w art. 8-10 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015r. Obliczono wartości każdego z w/w wskaźników dla poszczególnych miejscowości, zgodnie z przedstawioną metodologią, a następnie porównano je z przyjętą wartością referencyjną, tzn. wartością danego wskaźnika dla całej gminy. Aby spośród przeanalizowanych wskaźników

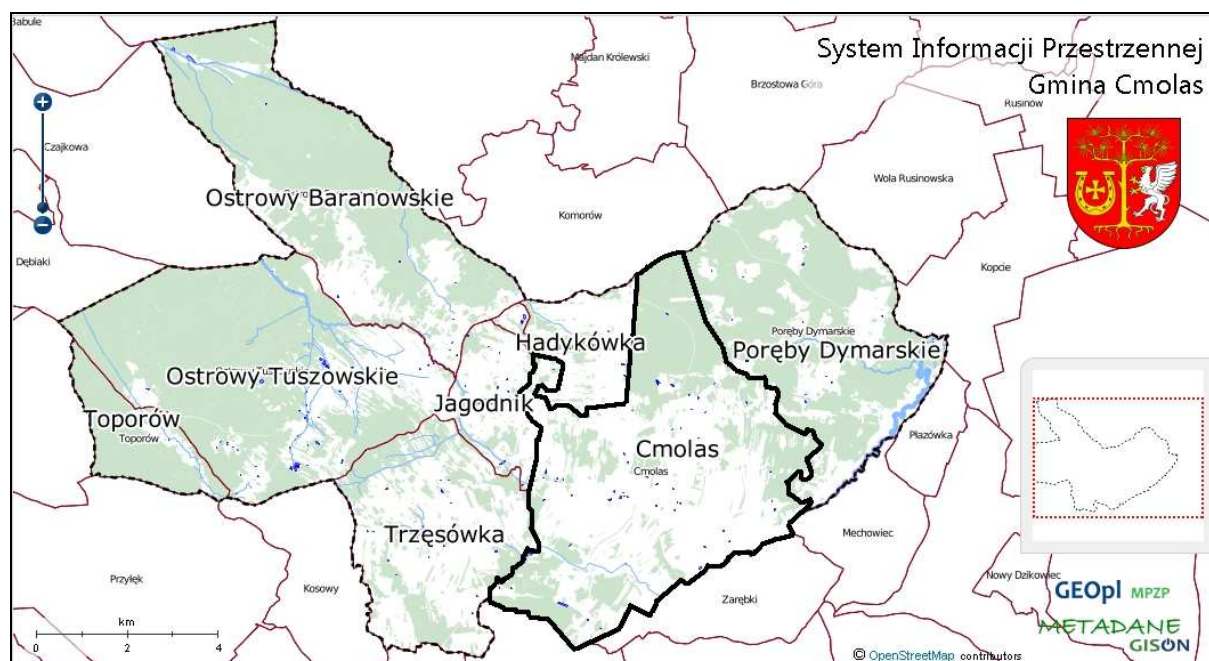
wybrać obszary gminy Cmolas w których występuje największe nasilenie negatywnych zjawisk o charakterze społecznym oraz gospodarczym, dokonano podsumowania w postaci zliczenia dla każdego z obszarów liczby wskaźników niekorzystnych wobec wartości referencyjnej.

Czynniki mające wpływ na wybór obszaru zdegradowanego Gminy Cmolas:

- nasilenie negatywnych zjawisk społecznych, zgodnie z art.9 pkt 1 *Ustawy o rewitalizacji*
- występowanie co najmniej jednego z negatywnych wskaźników gospodarczych, zgodnie z art.9 pkt 1 *Ustawy o rewitalizacji*
- liczba obiektów zabytkowych w danej jednostce urbanistycznej. W Analizie SWOT *Strategii Rozwoju Gminy Cmolas na lata 2016-2020*, jako jedną z głównych szans rozwoju gminy wskazuje się „*rozwój Agro - i ekoturystyki*”. Istotnym dla wyboru obszaru zdegradowanego Gminy Cmolas jest potencjał turystyczny miejscowości i tym samym stopień jego zagrożenia wobec nasilenia negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych. Stąd też pod uwagę wzięto także liczbę obiektów zabytkowych i ich lokalizację na terenach o największym stopniu degradacji społecznej i gospodarczej.

W wyniku przeprowadzonej delimitacji jako obszar zdegradowany Gminy Cmolas wskazano jeden zwarty terytorialnie obszar – wieś CMOLAS. Granice obszaru zdegradowanego pokrywają się z granicami administracyjnymi miejscowości Cmolas.

Ilustracja 2. Gmina Cmolas z zaznaczeniem obszaru zdegradowanego

źródło: opracowanie własne na podstawie mapy z Systemu Informacji Przestrzennej Gminy Cmolas-
www.cmolas.pl

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, obszarem rewitalizacji jest całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Ustawa jednak stawia obostrzenia dot. wyznaczania obszarów objętych rewitalizacją:

- obszar rewitalizacji nie może stanowić więcej niż 20% powierzchni gminy oraz
- nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców danej gminy.

Wobec powyższych zapisów, władze gminy biorąc pod uwagę:

- przeprowadzone konsultacje społeczne ze wszystkimi interesariuszami, w tym również badanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców,
- analizę wskaźnikową obszaru zdegradowanego – wsi Cmolas,
- funkcje społeczno-gospodarcze poszczególnych części wsi Cmolas oraz
- stan zagospodarowania terenu umożliwiający przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych

zdecydowały o wyznaczeniu jako obszaru do rewitalizacji CENTRUM WSI CMOLAS.

Tabela 4. Wartości wskaźników podsystemu społecznego dla wsi Cmolas

WSKAŹNIKI POSYSTEMU SPOŁECZNEGO			
Kryterium	Wskaźnik	Wartość referencyjna - Gmina Cmolas	Wartość dla obszaru zdegradowanego
Bezrobocie	Udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności	5,07	5,37
	Udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	7,92	7,95
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	39,81	40,36
Ubóstwo	Odsetek osób korzystających z GOPS w ogólnej liczbie mieszkańców	3,85	2,73
	Odsetek osób korzystających z GOPS z powodu ubóstwa wobec liczby osób korzystających z GOPS	0,77	0,80
Przestępczość	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców	0,72	1,17
	Liczba przeprowadzonych postępowań w sprawach o wykroczenia na 100 mieszkańców	0,86	1,13
	Odsetek przestępstw i wykroczeń nieletnich w ogólnej liczbie przestępstw	6,78	12,12
Obciążenie demograficzne	Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym	48,13	46,18

	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym	16,94	15,57
	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	54,34	50,87
	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców	11,44	10,65
Edukacja	Średni wynik ze sprawdzianu klas VI - j. polski (%)	71,8	71,5
	Średni wynik ze sprawdzianu klas VI - matematyka (%)	58,9	59,4
	Średni wynik ze sprawdzianu klas VI - j. angielski (%)	73,9	71,0
Aktywność społeczna	Liczba organizacji społecznych na 100 mieszkańców danego obszaru	0,26	0,20
Udział w życiu publicznym	Liczba osób uczestniczących w wyborach prezydenckich na 100 uprawnionych do głosowania	50,09	49,13
	Liczba osób uczestniczących w wyborach parlamentarnych na 100 uprawnionych do głosowania	20,07	19,69

źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy... gminy Cmolas”

Tabela 5. Wartości wskaźników podsystemu gospodarczego i przestrzennego dla wsi Cmolas

WSKAŹNIKI PODSYSTEMU GOSPODARCZEGO I PRZESTRZENNEGO			
Kryterium	Wskaźnik	Wartość referencyjna – Gmina Cmolas	Wartość dla obszaru zdegradowanego
Przedsiębiorczość	Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	2,48	3,40
	Stosunek wykreślonych podmiotów gospodarczych do liczby podmiotów aktywnych	0,07	0,08
Obiekty zabytkowe	Odsetek obiektów zabytkowych w ogólnej liczbie obiektów zabytkowych gminy	-	25,00

źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy... gminy Cmolas”

Kolorem czerwonym zaznaczone są wskaźniki, których wartość jest niekorzystna wobec wartości referencyjnej obliczonej dla całej gminy Cmolas i tym samym świadczy o występowaniu negatywnego zjawiska społecznego lub gospodarczego, z zakresu obszaru którego dotyczy dany wskaźnik. Wyjątkiem jest tu wskaźnik dot. obiektów zabytkowych, który nie jest wyznacznikiem zjawisk kryzysowych ale świadczy o znaczącym udziale obiektów zabytkowych na tym obszarze.

4. DIAGNOZA GMINY CMOLAS Z UWZGLĘDNIENIEM OBSZARU REWITALIZACJI

4.1 Strefa przestrzenno-funkcjonalna

4.1.1 Położenie i ogólna charakterystyka

Gmina Cmolas to gmina wiejska w powiecie kolbuszowskim w województwie podkarpackim, w obrębie Płaskowyżu Kolbuszowskiego oraz równiny Rozwadowskiej. Powierzchnia gminy to 134,06 km². Powierzchnia gminy Cmolas stanowi 17,31% powiatu kolbuszowskiego i 0,75% województwa podkarpackiego. Gminę zamieszkuje zgodnie z danymi z dnia 31.12.2015 r. 8218 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosi 61 osób/km².

Ilustracja 3. Gmina Cmolas na tle Polski i województwa podkarpackiego

źródło: Strategia Rozwoju Gminy Cmolas na lata 2016-2022

Ilustracja 4. Gmina Cmolas na tle powiatu kolbuszowskiego

źródło: Strategia Rozwoju Gminy Cmolas na lata 2016-2022

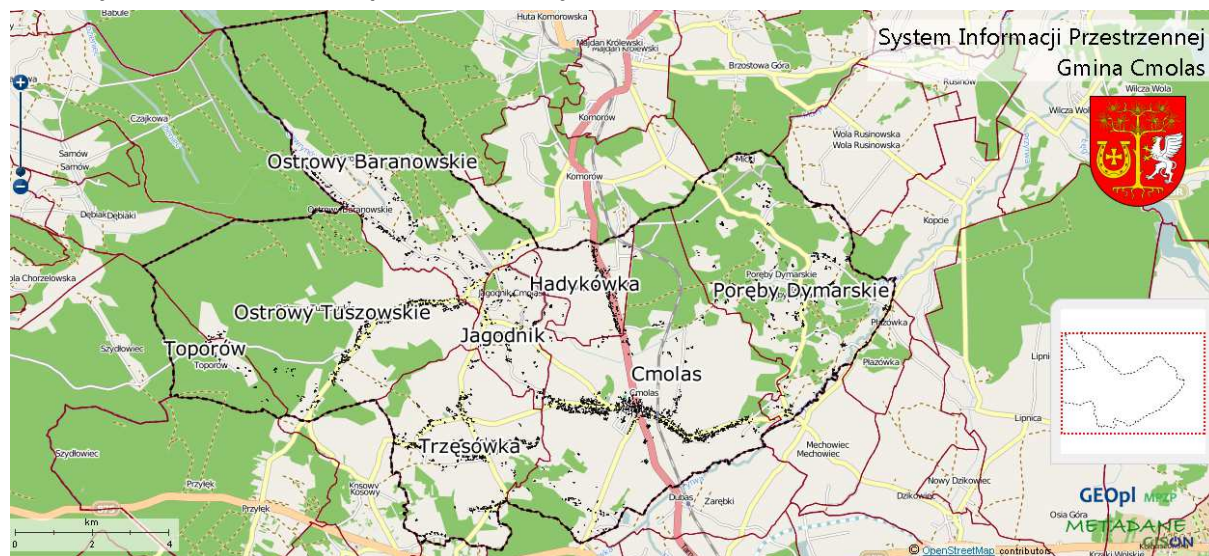
Gminę Cmolas tworzy 8 miejscowości, w tym 10 sołectw:

- Cmolas (w tym sołectwo Cmolas i Dąbrówka),
- Trzęsówka (w tym sołectwo Trzęsówka i Kłodziny),
- Ostrowy Tuszowskie,
- Ostrowy Baranowskie,
- Jagodnik,
- Hadykówka,

- Poręby Dymarskie i
- Toporów

Ilustracja 5. Gmina Cmolas w podziale na miejscowości

źródło: www.cmolas.pl

Tabela 6. Podział gminy Cmolas na jednostki urbanistyczne- miejscowości wraz z charakterystyką

Lp.	Jednostka urbanistyczna	Powierzchnia (km ²)	Liczba mieszkańców	Gęstość zaludnienia (os/km ²)	% powierzchni Gminy Cmolas	% liczby mieszkańców Gminy Cmolas
	Gmina	134,06	8218	61	100,00	100,00
1.	Cmolas	31,69	3004	95	23,64	36,55
2.	Hadykówka	5,07	821	162	3,78	9,99
3.	Jagodnik	4,92	483	98	3,67	5,88
4.	Ostrowy Baranowskie	23,42	635	27	17,47	7,73
5.	Ostrowy Tuszowskie	25,56	948	37	19,07	11,54
6.	Poręby Dymarskie	21,2	831	39	15,81	10,11
7.	Toporów	6,9	76	11	5,15	0,92
8.	Trzęsówka	15,3	1420	93	11,41	17,28

źródło: opracowanie własne; dane z UG w Cmolasie

Wieś Cmolas jest siedzibą gminy i jednocześnie największą miejscowością gminy zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby ludności. Historia osadnictwa w tej miejscowości jest bardzo dawna. To najstarsza wieś w regionie o której wspomina również Jan Długosz w swoich kronikach: "Cmolas wieś nowo lokowaną na surowym korzeniu w posiadłości dziedzicznej Jana Tarnowskiego, w której jest kościół pod wezwaniem Św. Stanisława". W 1472 r. powstała parafia w Cmolasie. Aktualnie wieś ma wieloraki charakter zabudowy: gospodarstw rolnych, osiedli mieszkalnych i coraz wyraźniej rysującego się centrum administracyjnego i usługowo-handlowego. Tereny mieszkaniowe są zwarte, stanowią w zdecydowanej większości zabudowę jednorodziną i skupione są w centralnej części miejscowości, wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych – głównie wzdłuż dróg powiatowych nr 1222R, 1226R oraz krajowej nr 9.

Obszar rewitalizacji to CENTRUM WSI CMOLAS. Przez centrum wsi Cmolas należy rozumieć obszar, którego granice od wschodu wyznaczają tory kolejowe, od zachodu- stadion sportowy, od

południa- firma „Makro”, a od północy kompleks szkolno – basenowy. Wskazany obszar rewitalizacji stanowi jedną całość i nie jest podzielony na podobszary. Analizę wskaźnikową negatywnych zjawisk z zakresu podsystemu społecznego i gospodarczego obszaru rewitalizacji przedstawia tabela 4 i 5. Mapę ze szczegółowym wskazaniem granic obszaru rewitalizacji przedstawia Załącznik nr 1.

Tabela 7. Charakterystyka liczbowa obszaru rewitalizacji

Czynniki mające wpływ na zasięg wyznaczenia obszaru rewitalizacji	Centrum wsi Cmolas - wyznaczony obszar rewitalizacji	Udział % w ogólnych wartościach dla gminy
Powierzchnia (km ²)	2,23	1,66
Ludność (os)	1 007	12,25

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Cmolasie

Obszar rewitalizacji charakteryzuje korzystne położenie na tle układu komunikacyjnego. Przez Cmolas przebiega droga krajowa nr 9 relacji Rzeszów – Radom, stanowiąca podstawę ruchu tranzytowego i łącząca Cmolas z Warszawą oraz przejściami granicznymi z Ukrainą i Słowacją. Ponadto występują również drogi powiatowe i gminne. Dobre połączenie komunikacji drogowej zapewnia łatwą dostępność do pobliskich lotnisk (Mielec – 25km i Rzeszów-Jasionka-35km) oraz łączy dwie Strefy Ekonomiczne – Tarnobrzeską i Mielecką. Funkcjonuje tu również linia kolejowa, co nadaje wiosce pewną dynamikę i ułatwia dojazd.

4.1.2 Zasoby rekreacyjno-turystyczne

Gmina Cmolas posiada duży potencjał turystyczno-rekreacyjny opierający się na bogatym dorobku dziedzictwa kulturowego oraz licznych atrakcjach turystycznych umożliwiających różne formy wypoczynku.

Dziedzictwo kulturowe

Ranga turystyczna Cmolasu jest związana przede wszystkim z Sanktuarium Przemienienia Pańskiego, przyciągającego pielgrzymów nawet z bardzo odległych miejscowości.

Ilustracja 6. Sanktuarium Przemienienia Pańskiego w Cmolasie

źródło: www.polskaniezwykla.pl

Ilustracja 7. Ołtarz Polowy przy sanktuarium w Cmolasie

źródło: www.diecezjarzeszow.pl

W dniu 6 sierpnia 1585 r. trzynastoletni Wojciech Borowiusz, wracając ze szkoły, doznał cudownego objawienia, podobnego do Przemienienia Pana Jezusa na górze Tabor. Z tego to powodu Cmolas stał się znany nie tylko w Polsce, ale i za granicą. Świątynia jest murowana, trójnawowa z wieżą.

Ze względu na rangę obiektu wokół niego powstał kompleks sanktuaryjny, w tym jeden z największych Ołtarzy Polowych w Polsce.

Ponadto na obszarze gminy Cmolas znajduje się 5 obiektów zabytkowych, które objęte są ochroną konserwatorską oraz 32 obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków. Obiekty te stanowią własność prywatną i kościelną. Poniższa tabela przedstawia wykaz najważniejszych zabytków zlokalizowanych na terenie gminy i objętych opieką Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu.

Tabela 8. Zabytki wpisane do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu

Lp.	Nazwa zabytku, lokalizacja i data powstania	Forma własności	Fotografia	Nr i data wpisu do rejestru
1.	Kościół szpitalny p.w. Przemienienia Pańskiego data powstania 1646 rok w Cmolasie	Wyznaniowa		A-1224 12.10.90
2.	Kościół Parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP data powstania 1900 rok w Ostrowach Tuszowskich	Wyznaniowa		A-153 06.06.2006
3.	Kościół parafialny p.w. Św. Św. Stanisława i Wojciecha data powstania 1649 rok w Porębach Dymarskich	Wyznaniowa		A-956 25.03.76

4.	Kościół p.w. Św. Anny data powstania 1759 rok w Trzęsówce	Wyznaniowa		A-83 07.04.2004
5.	Kaplica cmentarna data powstania 1869 rok w Trzęsówce	Wyznaniowa		A – 689 08.11.2011

źródło: *Strategia Rozwoju Gminy Cmolas na lata 2016-2022*

Obiekty zabytkowe na terenie obszaru rewitalizacji to:

- Kościół szpitalny p.w. Przemienienia Pańskiego w Cmolasie, który powstał w 1646 roku

Baza sportowo – rekreacyjna gminy

Popularne ścieżki edukacyjno-przyrodnicze na terenie gminy:

a) „Dymarka” w Porębach Dymarskich

Jej łączna długość wynosi 25 km. Ścieżkę najlepiej pokonywać rowerem. W przysiółku Dymarka została wytyczona ponadto trasa spacerowa na dawnej grobli i miejsca, gdzie wytapiano żelazo przy pomocy dymarek. Na grobli można podziwiać bardzo stare dęby. Poza tym wyznaczony jest punkt, gdzie można odpocząć, rozpalić ognisko czy zaparkować samochód. Jest to urokliwe miejsce na wycieczkę po starych brzegach zalewu rudnego i po leśnych drogach z licznymi kapliczkami oraz krzyżami przydrożnymi.

b) „Ostrowy” i „Jaźwiana Góra” w Ostrowach Baranowskich

Jej celem jest przybliżenie okolicznym mieszkańcom zagadnień dotyczących flory tutejszych lasów, a także uatrakcyjnienie turystyczne regionu. Przystanek pierwszy znajduje się przy Szkole Podstawowej w Ostrowach Baranowskich, kolejny na tej ścieżce znajduje się obok zbiornika przeciwpożarowego, którego korzystają nie tylko służby ratownicze, ale także gatunki ryb, gadów i owadów. Na trzecim i czwartym przystanku zobaczymy uprawę dębową oraz buki. Kolejny postój na ścieżce to Rezerwat „Jaźwiana Góra”. Nazwa rezerwatu wywodzi się od borsuków jaźwców, które najwyższe wzniesienie w okolicy obrały sobie za stałe miejsce pobytu. Został on utworzony w celu zachowania fragmentu

lasu obrazującego różne stadia rozwojowe naturalnego drzewostanu jodłowo-bukowego. Ostatni przystanek jest związany z modrzewiem, którego tak brakuje w drzewostanach.

c) „Po złoto na górę” w Ostrowach Tuszowskich:

Ścieżka to pętla o długości 5,5 km na której posadowiono dziewięć tablic informacyjnych. Zaczyna się przy szkole, wznosi na najwyższe wzniesienie w okolicy zwane Złotą Górą i zbiega do wsi pod Sanktuarium Maryjne z cudownym obrazem Madonny z puszczy. Najciekawszym miejscem ścieżki jest punkt widokowy na Złotej Górze, gdzie wzniesiono wiatę, palenisko oraz umieszczono swoisty kierunkowskaz z odległościami do Tatr, Gór Świętokrzyskich i innych miejsc. Z tego miejsca rozciąga się rozległa panorama dawnej Puszczy Sandomierskiej a przy sprzyjających warunkach pogodowych widać Łysogóry i Święty Krzyż .

Ośrodek Wypoczynku i Rekreacji w Cmolasie

Na obszarze rewitalizacji w 1999r. powstał Ośrodek Wypoczynku i Rekreacji w Cmolasie. Bazą tego ośrodka stała się oddana do użytku kryta pływalnia wraz ze zjeżdżalnią wodną i sauną fińską. W skład Ośrodka wchodzi pełnowymiarowy basen o wymiarach 12,5 x 25m, zjeżdżalnia wodna 41m, sauna sucha typu fińskiego oraz pełne zaplecze sanitarne (szatnie, suszarki, itp.), szatnie i podjazdy dla osób niepełnosprawnych. Hala basenu wykonana jest jako budynek jednoprzęsłowy, jednokondygnacyjny, mieszczący basen główny o wymiarach 25,00 m x 12,50 m o zmiennej głębokości 1,37 m – 1,8 m. Niecka basenowa wyposażona jest w wypływanie (podest) o głębokości 75 cm, dostosowane do potrzeb najmłodszych klientów. Obiekt posiada również zjeżdżalnię wodną o długości 41m (lipiec 2002r.), taras widokowy oraz saunę suchą typu fińskiego.

Ilustracja 8. Kryta pływalnia – OWIR w Cmolasie

źródło: www.owir.cmolas.pl

Na obszarze rewitalizacji, w 2011 roku oddano do użytku nowoczesną halę sportowo-widowiskową Ośrodka Wypoczynku i Rekreacji w Cmolasie. Hala sportowa jest obiektem ogólnodostępnym, służącym do prowadzenia zajęć dydaktycznych z wychowania fizycznego, rozgrywek sportowych oraz innych imprez sportowo – rekreacyjnych i kulturalnych. Halę sportową udostępnia się w pierwszej kolejności na realizację zajęć dydaktycznych z wychowania fizycznego i sportowych zajęć pozalekcyjnych oraz na treningi sekcji klubów sportowych. Ponadto sala wykorzystywana jest do organizacji różnego typu imprez masowych, meczy, oraz imprez kulturalnych. Hala dysponuje: profesjonalnym oświetleniem areny, tablicą świetlną wyników, kabiną reporterską,

profesjonalnym nagłośnieniem, pomieszczeniem spikerskim pokojami sędziowskimi, i szatniami zawodników z osobnymi węzłami sanitarnymi, pomieszczeniami technicznymi i magazynami, recepcją.

Ilustracja 9. Hala sportowo-widowiskowa – OWIR w Cmolasie

źródło: *Urząd Gminy w Cmolasie*

OWIR połączony jest z budynkami Zespołu Szkół w Cmolasie. Niestety pomimo reprezentacyjnej pływalni i hali widowiskowej ogrodzenie zespołu szkolno-basenowego w Cmolasie oraz droga dojazdowa jest w bardzo złym stanie technicznym i stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa użytkowników.

Ilustracja 10. Droga dojazdowa do Zespołu Szkół oraz ogrodzenie obiektów szkolno-basenowych w Cmolasie

źródło: *Urząd Gminy w Cmolasie*

Na terenie gminy usytuowanych jest także siedem pełnowymiarowych boisk sportowych, w tym 2 na obszarze rewitalizacji. Jedno z boisk w Cmolasie jest Stadionem Sportowym, w którym największym problemem jest niewystarczająca liczba miejsc siedzących dla widzów oraz brak utwardzonego parkingu. Obecnie teren przeznaczony pod budowę trybuny i parkingu jest porośnięty trawą i chwastami, co bardzo negatywnie wpływa na estetykę terenu oraz bezpieczeństwo osób uczestniczących w wydarzeniach sportowych i rekreacyjnych.

Ilustracja 11. Miejsce na trybuny na Stadionie Sportowym w Cmolasie

źródło: Urząd Gminy w Cmolasie

Ilustracja 12. Miejsce na budowę placu targowego z funkcją parkingu przy Stadionie Sportowym w Cmolasie

źródło: Urząd Gminy w Cmolasie

Obszar rewitalizacji posiada duży potencjał turystyczny i sportowo-rekreacyjny. Funkcjonujące na jego obszarze obiekty sportowe wymagają nakładów finansowych umożliwiających dbałość o bezpieczeństwo ich użytkowników oraz estetykę terenu. Do głównych prac zalicza się nowe ogrodzenie zespołu szkolno-basenowego, budowa trybun na Stadionie Sportowym oraz parkingu przy Stadionie, który pełniłby również funkcję placu targowego. Prac konserwatorskich wymaga także zabytkowy kościółek w Cmolasie wraz z jego otoczeniem. Ponadto w obszarze rozwoju sportu i turystyki należy zadbać nie tylko o odpowiednią ochronę i opiekę obiektów, w szczególności tych zabytkowych ale również poprawę jakości infrastruktury towarzyszącej. Do priorytetów należą remont drogi do sanktuarium, remont drogi między kościołem w Cmolasie i plebanią oraz budowa parkingu przy Sanktuarium, którego brak w znacznym stopniu ogranicza możliwości parkowania pielgrzymów, zwłaszcza przy okazji tak licznych uroczystości jak np. uroczystości odpustowe.

4.1.3 Funkcje spełniane przez obszar rewitalizacji – centrum wsi Cmolas

Wyznaczony obszar rewitalizacji na terenie wsi Cmolas ma szeroki zakres oddziaływania, wykraczający zdecydowanie poza granice miejscowości. Centrum wsi Cmolas pełni funkcje administracyjne, gospodarcze oraz handlowo-usługowe dla całej gminy. Zważywszy na fakt, że jest to siedziba niewielkiej gminy wiejskiej, na jej obszarze mieści się wiele obiektów użyteczności publicznej, jak np. Urząd Gminy, GOPS, WTZ, Ośrodek Zdrowia, Apteka, Samorządowy Ośrodek Kultury, Kryta Pływalnia, Biblioteka Publiczna, Zakład Usług Komunalnych, Stacja Kolejowa itd. z których korzystają wszyscy bądź większość mieszkańców gminy. Stan techniczny w/w obiektów generuje więc o zakresie i jakości świadczonych przez nie usług dla wszystkich mieszkańców gminy.

Do kluczowych obiektów znajdujących się na obszarze rewitalizacji i wymagających prac modernizacyjnych należy:

- Ośrodek Zdrowia - obecnie budynek znajduje się w złym stanie technicznym i nie jest użytkowany w całości, prace remontowo - modernizacyjne są niezbędne aby dostosować go do aktualnie obowiązujących przepisów oraz wymagań wynikających z uwarunkowań lokalnych.

Ilustracja 13. Ośrodek Zdrowia w Cmolasie

źródło: Urząd Gminy w Cmolasie

- Gminna Biblioteka Publiczna – budynek obecnie nie posiada lokalnego źródła ciepła, poszczególne pomieszczenia ogrzewane są przez gazowe konwekcyjne ogrzewacze oraz urządzenia wyposażone w grzałkę elektryczną. Duża awaryjność urządzeń oraz trudność w utrzymaniu założonej temperatury w okresie zimowym przyczynia się do zmniejszenia liczby osób korzystających z obiektu w tym czasie, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Stan techniczny pomieszczeń także odbiega od współczesnych standardów i odstrasza potencjalnych użytkowników. Ponieważ w Bibliotece realizowane są liczne zajęcia dla dzieci i młodzieży z obszaru całej gminy, koniecznym jest zapewnienie odpowiednich warunków dla zwiększenia liczby osób chcących uczestniczyć w organizowanych wydarzeniach.

Ilustracja 14. Biblioteka Publiczna w Cmolasie

źródło: Urząd Gminy w Cmolasie

- Samorządowy Ośrodek Kultury – konieczna jest przebudowa pomieszczeń w I piętrze budynku oraz remont elewacji. Ośrodek Kultury wymaga także doposażenia w sprzęt niezbędny do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym także sprzęt służący niwelacji barier dla osób niepełnosprawnych.

Ilustracja 15. Zniszczona elewacja Samorządowego Ośrodka Kultury w Cmolasie

źródło: Urząd Gminy w Cmolasie

Centrum wsi Cmolas lokalizuje na swoim obszarze także Zespół Szkół do których uczęszczają dzieci i młodzież z kilku miejscowości (SP w Cmolasie obejmuje swym zasięgiem Cmolas, Jagodnik, Ostrowy Baranowskie; Gimnazjum w Cmolasie – Cmolas, Jagodnik, Ostrowy Baranowskie, Ostrowy Tuszowskie, Toporów, Hadykówka, Poręby Dymarskie). Cmolas to także miejsce funkcjonowania najbardziej znaczących dla zatrudnienia w gminie podmiotów gospodarczych. Spośród 9 podmiotów gospodarczych największych pod względem liczby zatrudnianych w gminie osób, 7 z nich mieści się na obszarze wsi Cmolas dając zatrudnienie blisko 240 mieszkańcom gminy. Na jej obszarze mieszczą się również najistotniejsze dla ruchu turystycznego obiekty tj. Sanktuarium Przemienienia Pańskiego wraz z Ołtarzem Polowym, 400-letni zabytkowy kościółek oraz Ośrodek Wypoczynku i Rekreacji z krytą pływalnią i halą widowiskową opisane w poprzednim rozdziale.

4.2 Strefa społeczna

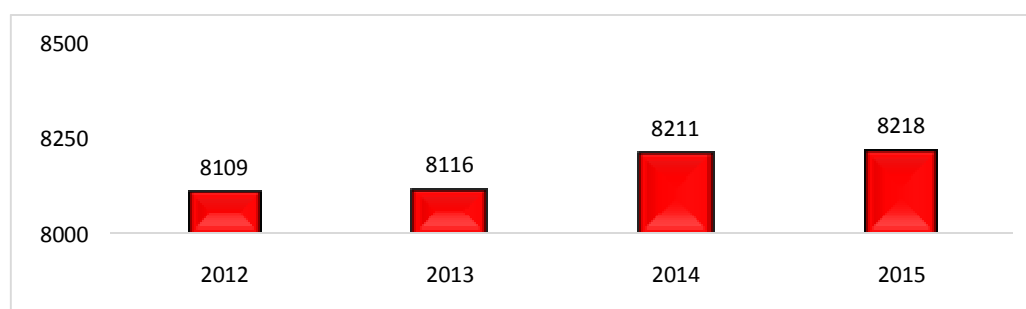
Diagnostując strefę społeczną Gminy Cmolas wzięto pod uwagę 7 głównych obszarów oddających charakterystykę i poziom nasilenia negatywnych zjawisk społecznych:

- Obciążenie demograficzne
- Bezrobocie
- Ubóstwo
- Przestępczość
- Edukację
- Aktywność społeczną
- Udział w życiu publicznym

4.2.1 Obciążenie demograficzne

Według danych Urzędu Gminy w Cmolasie na koniec 2015r. obszar Gminy Cmolas zamieszkiwało 8218 osób. Od kilku lat zauważalny jest nieznaczny przyrost naturalny w gminie i w związku z tym rosnąca liczba ludności.

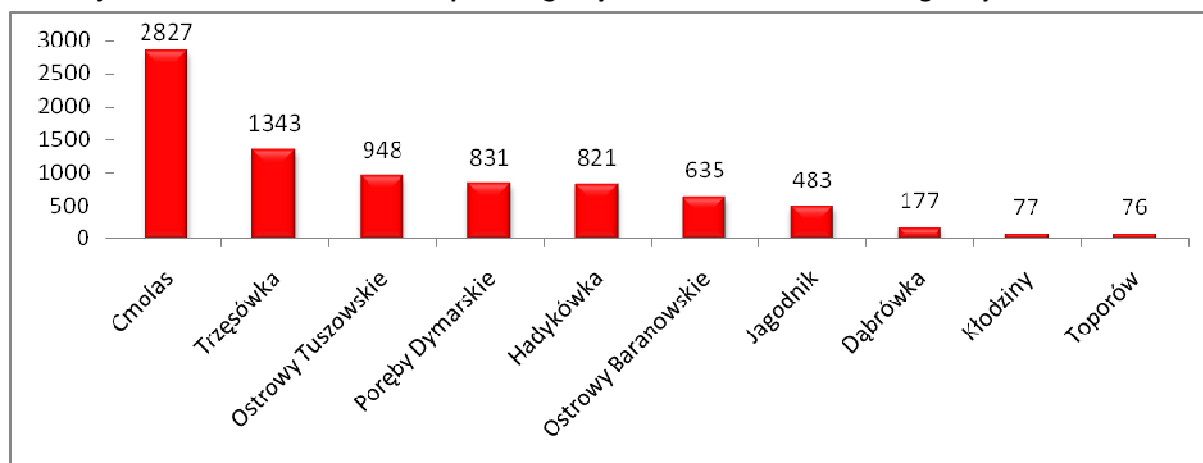
Ilustracja 16. Liczba mieszkańców w gminie Cmolas w latach 2012-2015

źródło: Strategia Rozwoju Gminy Cmolas na lata 2016-2022

Rozkład liczby ludności w poszczególnych sołectwach gminy prezentuje się następująco:

Ilustracja 17. Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach na terenie gminy Cmolas w 2015r

źródło: dane UG w Cmolasie

Tabela 9. Statystyka mieszkańców gminy Cmolas, stan na dzień 31.12.2015 r.

Wiek	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
0-3	168	180	348
4-5	87	98	185
6	42	44	86
7	56	48	104
8-12	224	239	463
13-15	134	179	313
16-17	107	124	231
18	56	64	120
19-65	2539	2757	5296
Powyżej 65	660	412	1072
Ogółem	4073	4145	8218

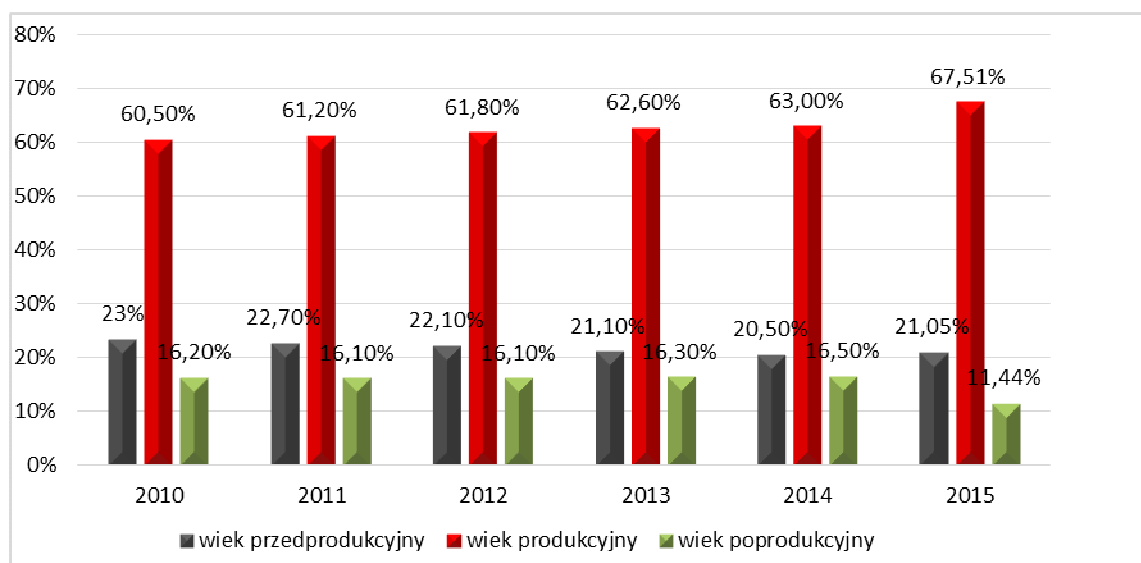
źródło: Strategia Rozwoju Gminy Cmolas na lata 2016-2022

Tabela 10. Struktura i liczba ludności na terenie gminy Cmolas w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ludność	8127	8187	8173	8196	8211	8218
w tym kobiety	4029	4061	4057	4065	4067	4073
Urodzenia żywe	96	94	87	81	87	94
Zgony	63	79	89	80	92	86
Przyrost naturalny	33	15	-2	1	-5	8
Saldo migracji ogółem	30	62	12	23	19	9
Ludność w wieku:						
przedprodukcyjnym	1898	1892	1819	1772	1745	1730
produkcyjnym	5009	5070	5125	5483	5526	5548
poprodukcyjnym	1220	1225	1229	941	940	940

źródło: Strategia Rozwoju Gminy Cmolas na lata 2016-2022

Ilustracja 18. Udział % grup ekonomicznych w ogólnej liczbie ludności w gminie Cmolas w latach 2010-2015

źródło: dane GUS oraz UG w Cmolasie, stan na 31.12.2015r.

Tabela 11. Liczba mieszkańców gminy Cmolas w podziale na grupy ekonomiczne, stan na dzień 31.12.2015r.

Miejscowość	Sołectwo	Liczba ludności	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat)	Liczba ludności w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata)	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (59/64 lata i więcej)
Cmolas	Cmolas	2827	591	1940	296
	Dąbrówka	177	38	115	24
Hadykówka	Hadykówka	821	184	565	72
Jagodnik	Jagodnik	483	99	321	63
Ostrowy Baranowskie	Ostrowy Baranowskie	635	134	417	84
Ostrowy Tuszowskie	Ostrowy Tuszowskie	948	194	619	135
Poręby Dymarskie	Poręby Dymarskie	831	165	565	101
Toporów	Toporów	76	17	52	7
Trzęsówka	Kłodziny	77	18	52	7
	Trzęsówka	1343	290	902	151
CAŁA GMINA	-	8218	1730	5548	940

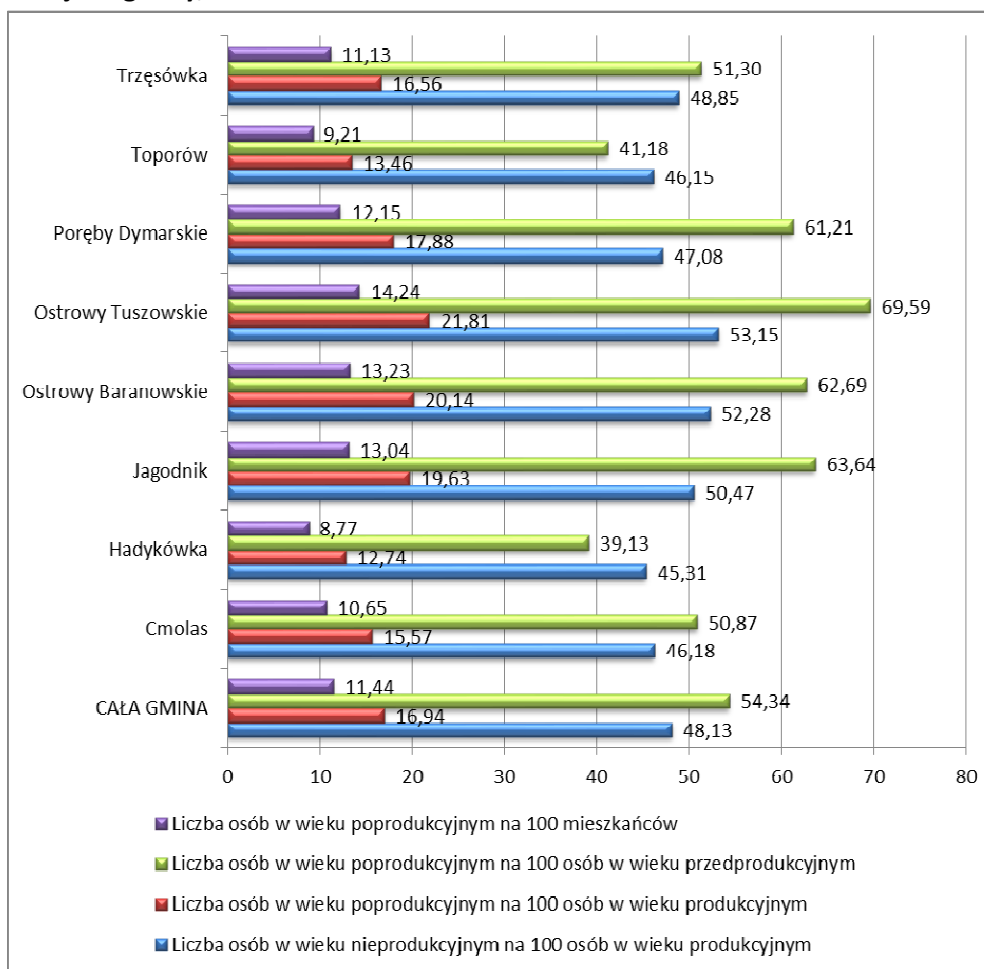
źródło: dane UG w Cmolasie

Ze strukturą ludności według grup ekonomicznych nierozzerwalnie łączą się wskaźniki obciążenia demograficznego wskazujące wzajemne relacje poszczególnych grup ekonomicznych oraz potencjał kapitału społecznego danego obszaru.

Liczba ludności w gminie wykazuje nieznaczny trend rosnący przejawiający się również w strukturze grup ekonomicznych. Na obszarze gminy uwidacznia się wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Niestety nie we wszystkich miejscowościach sytuacja wygląda dobrze. Najsilniej problem obciążenia demograficznego uwidacznia się w miejscowościach Jagodnik, Ostrowy Baranowskie i Ostrowy Tuszowskie. Te jednostki przekraczają wartości średnie dla gminy we wszystkich wskaźnikach poddanych analizie. Oznacza to, że na tych obszarach społeczeństwo jest najstarsze i występuje największe obciążenie osób pracujących osobami niepracującymi. Wskaźniki obciążenia demograficznego poszczególnych miejscowości Gminy Cmolas prezentuje ilustracja nr 19.

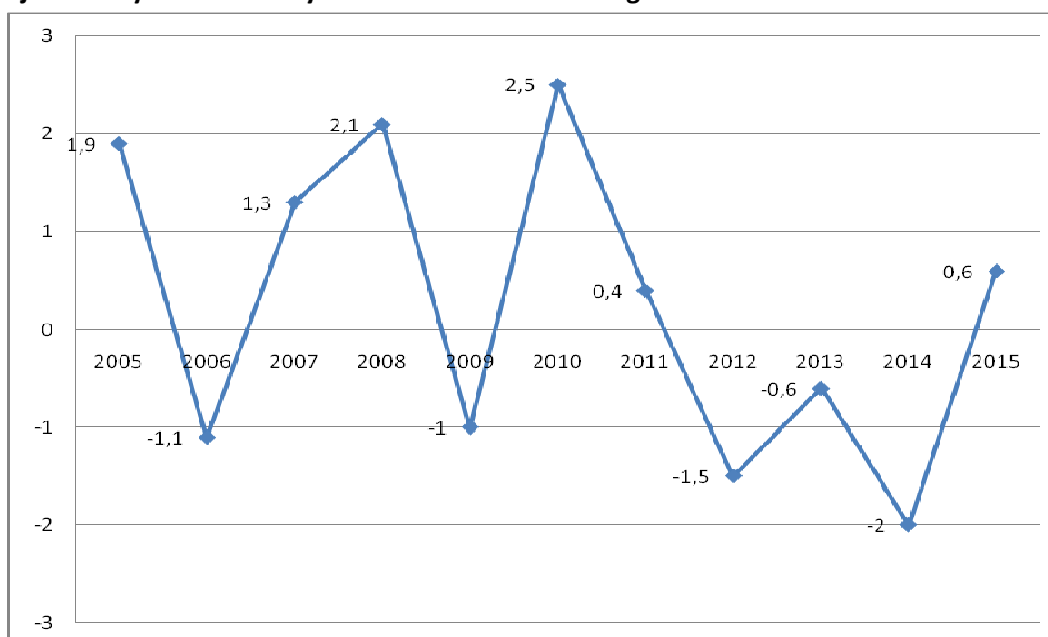

Ilustracja 19. Wskaźniki obciążenia demograficznego poszczególnych miejscowości gminy Cmolas na tle średniej dla gminy, stan na 31.12.2015r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Cmolasie

Ilustracja 20. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w gminie Cmolas w latach 2005-2015

źródło: stat.gov.pl

W miejscowości Cmolas wskaźniki obciążenia demograficznego nie przekraczają średnich wartości dla całej gminy.

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zamieszkuje 1007 osób, co stanowi 35,62% ludności obszaru zdegradowanego oraz 12,25% ludności całej gminy.

Tabela 12. Dane dot. strefy społecznej obszaru rewitalizacji w 2015r.

Dane dotyczące strefy społecznej	Obszaru rewitalizacji – centrum wsi Cmolas
Liczba ludności	1007 osób
Liczba urodzeń żywych	8 osób
Liczba zgonów	14 osób
Liczba ludności w wieku produkcyjnym	684 osoby
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	125 osób

źródło: dane UG w Cmolasie

Powyższe dane pozwalają na weryfikację kryteriów z kategorii demografii ustalonych przez Intytucję Zarządzającą RPO WP 2014-2020 i dotyczących kwalifikowania obszaru rewitalizacji do wsparcia w ramach projektów przeznaczonych do dofinansowania w RPO WP 2014-2020. Wartości wskaźników dla obszaru rewitalizacji zestawiono z wartościami referencyjnymi dla województwa podkarpackiego wskazane w dokumencie pt. „Instrukcja przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Woj. Podkarpackiego na lata 2014-2020.” Czerwonym kolorem zaznaczone będą wyniki wskaźników dla obszaru rewitalizacji, których wartości są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla woj. podkarpackiego i tym samym wskazują na konieczność wsparcia obszaru rewitalizacji.

Tabela 13. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: demografia

Nazwa wskaźnika	Obszar rewitalizacji	Wartość referencyjna dla woj. podkarpackiego	Obszar rewitalizacji wymaga wsparcia RPO WP 2014-2020 jeśli ...
Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania	18,27%	27,9%	wartość powyżej wartości referencyjnej
Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	-0,6	0,07	wartość poniżej wartości referencyjnej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Cmolasie; Instrukcja przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach RPO WP 2014-2020

Pomimo iż w całej Gminie Cmolas w roku 2015 zdiagnozowano przyrost naturalny na poziomie 0,6 to na samym obszarze rewitalizacji jest on ujemny i wynosi -0,6 co jest wartością znacznie niższą również w porównaniu z wartością referencyjną dla województwa.

4.2.2 Bezrobocie

Bezrobocie na terenie gminy Cmolas waha się w okolicy 8% i jest to jeden z najwyższych wskaźników bezrobocia wśród gmin powiatu kolbuszowskiego. Ze względu na brak danych Powiatowego Urzędu Pracy dotyczących liczby osób bezrobotnych w poszczególnych miejscowościach gminy Cmolas, przedstawiono sytuację bezrobocia gminy w świetle danych dla

powiatu kolbuszowskiego. Poniższe tabele przedstawiają strukturę bezrobocia i statystyki dotyczące w/w kwestii.

Tabela 14. Wybrane dane porównawcze o rynku pracy w powiecie kolbuszowskim i w gminie Cmolas w 2015 roku

Wyszczególnienie	Gmina Cmolas	Powiat kolbuszowski
Bezrobotni zarejestrowani	441	4180
w tym kobiety %	47,3	47,4
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	7,95	7,92

źródło: GUS

Tabela 15. Wskaźniki bezrobocia gminy Cmolas i powiatu kolbuszowskiego, stan na 31.12.2015r

Jednostka urbanistyczna	Udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców	Stopa bezrobocia	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych
Powiat kolbuszowski	5,07	7,92	39,81
Gmina Cmolas	5,37	7,95	40,36

źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kolbuszowej

Tabela 16. Struktura bezrobocia w gminie Cmolas –stan na koniec IV kwartału 2015

Wyszczególnienie			2015 rok
Liczba bezrobotnych ogółem			441
Bezrobotni według	wiek	18-24	99
		25-34	112
		35-44	78
		45-54	92
		55-59	40
		60+	20
	wykształcenie	wyższe	30
		policealne i średnie zawodowe	121
		średnie ogólnokształcące	29
		zasadnicze zawodowe	166
		gimnazjalne i poniżej	95
	okres bez pracy	do 1 miesiąca	41
		1-3 miesiące	80
		3-6 miesięcy	82
		6-12 miesięcy	60
		12-24 miesięcy	74
		powyżej 24 miesięcy	104

źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kolbuszowej z dn. 13.04.2016

Tabela 17. Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w gminie Cmolas w 2015 roku

Osoby w szczególnej sytuacji	Dane liczbowe
Do 30 roku życia	166
w tym do 25 roku życia	99
Długotrwale bezrobotni	178
Powyżej 50 roku życia	114
Samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	0
Osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	51
Niepełnosprawni	21

źródło: *Strategia Rozwoju Gminy Cmolas na lata 2016-2022*

Bezrobocie jest jednym z głównym problemów społecznych występujących na terenie całej gminy. Analizując obszar bezrobocia w gminie należy zwrócić uwagę, że w przypadku wszystkich wskaźników gmina Cmolas uzyskuje wartości gorsze niż średnia dla powiatu. Gmina nie jest w posiadaniu danych dotyczących poziomu bezrobocia w każdej z miejscowości, dlatego przyjmując średnią stopę bezrobocia w Gminie Cmolas, tj. 7,95% należy założyć, że we wsi Cmolas jest blisko 240 bezrobotnych, a na samym obszarze rewitalizacji tj. w centrum wsi zamieszkałym przez ok. 1007 osób jest ponad 80 bezrobotnych. Istotny jest także wskaźnik dotyczący odsetka liczby długotrwale bezrobotnych wobec ogólnej liczby bezrobotnych. Wśród bezrobotnych ponad 40% nie może znaleźć pracy przez okres co najmniej 12 m-cy. Z kolei struktura wykształcenia i wieku wskazuje, że największy udział wśród bezrobotnych mają osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i policealnym/ średnim zawodowym (łącznie 65% ogółu bezrobotnych) oraz osoby młode do 34 r.ż. (48% ogółu bezrobotnych). Wśród osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji są również osoby w wieku 50+, które z różnych przyczyn straciły dotychczasowe zatrudnienie i nie mają w gminie perspektyw dla dalszego zatrudnienia. Ta grupa bezrobotnych stanowi prawie 18% bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Jest to problem nie tylko gminy Cmolas ale ogólnopolska tendencja występująca na rynku pracy. Mamy tu więc do czynienia z kilkoma negatywnymi zjawiskami do których oprócz braku miejsc pracy, należy również niedopasowanie kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku i związane z tym brak perspektyw pracy dla osób młodych oraz grup 50+.

Bezrobocie jest głównym problemem obszaru rewitalizacji przekładającym się na inne sfery życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego gminy. Brak miejsc pracy i dochodów wpływa na poziom życia mieszkańców, ubóstwo, możliwości dalszej edukacji jej mieszkańców, a w konsekwencji problemy alkoholizmu i przestępczości. O odczuwalności problemu przez mieszkańców świadczy fakt, że w przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy ankiecie na potrzeby diagnozy społeczno-gospodarczej, bezrobocie dominowało wśród wskazywanych przyczyn problemów społecznych i ekonomicznych gminy i każdorazowo wskazywane było przez blisko 45% respondentów. O szczególnie trudnej sytuacji w zakresie poszukiwania pracy świadczy również fakt, że przeprowadzona w ramach „*Diagnozy..*” analiza wskaźnikowa wykazała we wsi Cmolas najwyższy w gminie odsetek

osób korzystających z pomocy GOPS z powodu ubóstwa (ponad 80% mieszkańców wsi Cmolas korzystających z GOPS otrzymuje zasiłki z powodu ubóstwa).

4.2.3 Ubóstwo

Zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Cmolasie znajdujący się w obszarze rewitalizacji. Przyczyny udzielania świadczeń społecznych mogą być różne, jak np. ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność opiekuńczo-wychowawcza, długotrwała choroba, wielodzietność itp. Najczęstszymi powodami przyznawania świadczeń socjalnych w Gminie Cmolas są: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba. Stąd też wśród zjawisk kryzysowych podsystemu społecznego obecnych na terenie gminy Cmolas niewątpliwie należy wziąć pod uwagę poziom ubóstwa mieszkańców. Wskaźnikiem najlepiej opisującym taki stan rzeczy jest liczba osób korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, w tym z uwzględnieniem odsetka udzielanych zasiłków z tytułu ubóstwa wobec wszystkich świadczeń społecznych na danym obszarze. W tym przypadku świadczenia z pomocy społecznej przyznawane są osobom lub rodzinom, których dochód jest równy lub niższy stawce określonej w ustawie o pomocy społecznej.

Tabela 18. Liczba mieszkańców gminy Cmolas korzystających z GOPS, stan na 31.12.2015r.

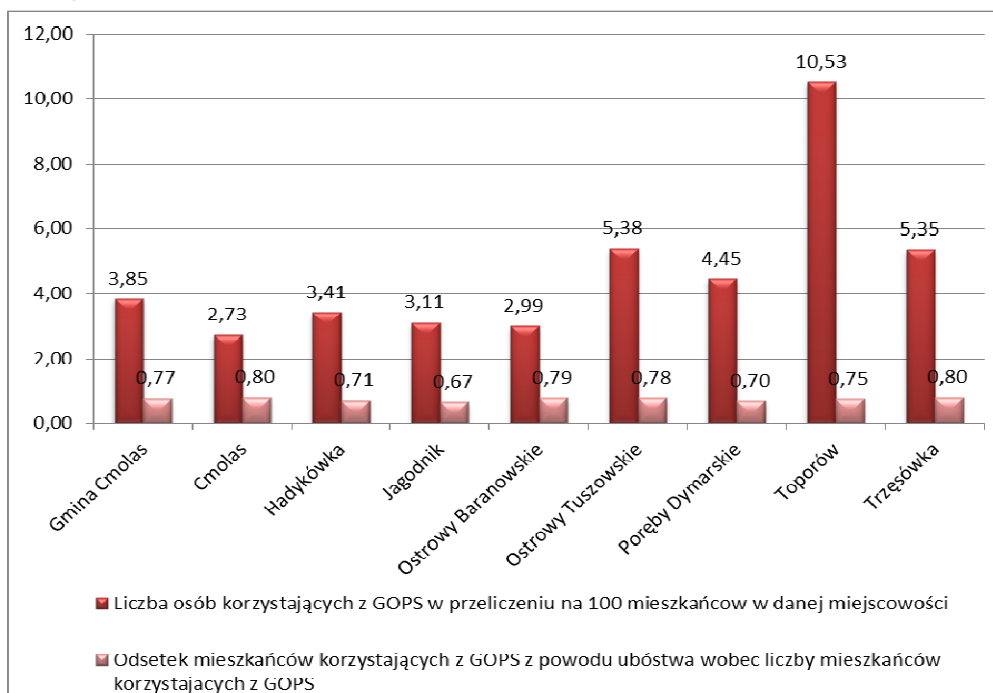
Lp.	Nazwa jednostki urbanistycznej	Liczba mieszkańców	Liczba osób korzystających z GOPS	Liczba osób korzystających z GOPS z powodu ubóstwa
	Gmina Cmolas	8218	316	244
1.	Cmolas	3004	82	66
2.	Hadykówka	821	28	20
3.	Jagodnik	483	15	10
4.	Ostrowy Baranowskie	635	19	15
5.	Ostrowy Tuszowskie	948	51	40
6.	Poręby Dymarskie	831	37	26
7.	Toporów	76	8	6
8.	Trzęsówka	1420	76	61

źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Cmolasie

W 2015 roku spośród 316 osób korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, aż 244 osoby (tj. 77%) potrzebują wsparcia z powodu ubóstwa. To zdecydowanie dominujący powód przyznawania pomocy GOPS w gminie. Dla porównania sytuacji ubóstwa w poszczególnych obszarach gminy niezbędnym jest przedstawienie powyższych danych w formie wskaźników przedstawiających udział procentowy danego zjawiska w ogólnej liczbie ludności danej miejscowości.

Ilustracja 21. Udział % mieszkańców korzystających z GOPS w poszczególnych miejscowościach gminy Cmolas, stan na 31.12.2015r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Cmolasie

Zgodnie z danymi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej najwyższymi wartościami liczby osób pobierających zasiłki społeczne, przewyższającymi średnią gminy, charakteryzują się kolejno Toporów, Ostrowy Tuszowskie, Trzęsówka i Poręby Dymarskie. Ranking ten zmienia się w istotny sposób jeśli porównamy wartości odsetka osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie osób korzystających z GOPS. W tym przypadku najwyższym wskaźnikiem ubóstwa w gminie charakteryzują się Cmolas, Trzęsówka, Ostrowy Baranowskie i Ostrowy Tuszowskie.

Łącznie w Gminie Cmolas ze świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej korzysta 3,85% mieszkańców Gminy, z czego 0,77% uzyskuje świadczenia z powodu niewystarczającego poziomu dochodów. We wsi Cmolas wskaźnik osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu ubóstwa jest najwyższy w całej gminie i wyższy niż średnia dla gminy.

Tabela 19. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: pomoc społeczna

Nazwa wskaźnika	Obszar rewitalizacji	Wartość referencyjna dla woj. podkarpackiego	Obszar rewitalizacji wymaga wsparcia RPO WP 2014-2020 jeśli
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	4,17	6,1	wartość powyżej wartości referencyjnej
Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	1,29	3,16	wartość powyżej wartości referencyjnej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Cmolasie; Instrukcja przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach RPO WP 2014-2020

Wg danych GOPS na obszarze rewitalizacji z pomocy społecznej korzystają 42 osoby, co stanowi blisko 4,17% ludności tego obszaru i jest to wskaźnik znacznie wyższy niż wartość tego wskaźnika dla gminy (3,85%) oraz całej wsi Cmolas (2,73%). Fakt ten potwierdza diagnozę o nagromadzeniu na obszarze rewitalizacji negatywnych zjawisk społecznych i konieczności wsparcia tego obszaru.

4.2.4 Przestępczość

Na terenie Gminy Cmolas nie ma posterunku policji. Jedyny funkcjonujący w gminie posterunek policji w Cmolasie zlikwidowano z dniem 1 października 2012r. w związku z odgórną restrukturyzacją jednostek policji w woj. podkarpackim. Budynek po Posterunku Policji w Cmolasie jest niezagospodarowany i przeznaczony w planie rewitalizacji na funkcje publiczne oraz lokale mieszkaniowe.

Ilustracja 22. Były Posterunek Policji w Cmolasie – ściana frontowa i tylna

źródło: Urząd Gminy w Cmolasie

Aktualnie Gmina Cmolas podzielona jest na dwa rewiry przydzielone dzielnicowym stacjonującym w Komendzie Powiatowej Policji w Kolbuszowej.

Rewiry Gminy Cmolas wyznaczone przez KPP w Kolbuszowej obejmują następujące miejscowości:

- Cmolas, Hadykówka, Poręby Dymarskie oraz
- Ostrowy Baranowskie, Ostrowy Tuszowskie, Toporów, Trzęsówka, Jagodnik.

Tabela 20. Zestawienie liczby przestępstw i wykroczeń za rok 2015 na terenie gminy Cmolas

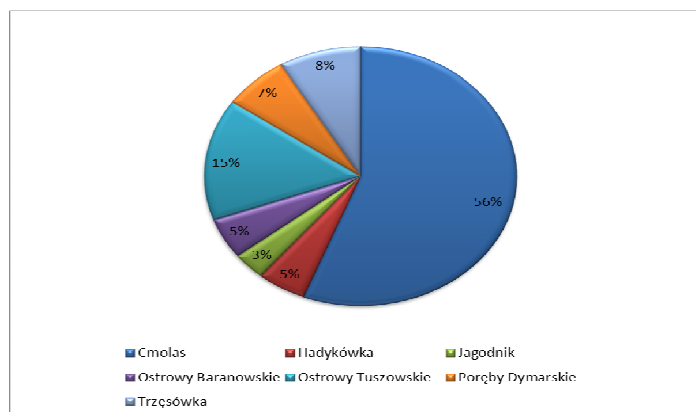
Lp.	Nazwa jednostki urbanistycznej	Liczba przestępstw	Liczba przeprowadzonych postępowań w sprawach o wykroczenia	Liczba przestępstw i wykroczeń popełnionych przez nieletnich
	Gmina Cmolas	59	71	4
1.	Cmolas	33	32	4
2.	Hadykówka	3	12	0
3.	Jagodnik	2	1	0

4.	Ostrowy Baranowskie	3	4	0
5.	Ostrowy Tuszowskie	9	12	0
6.	Poręby Dymarskie	4	6	0
7.	Toporów	0	0	0
8.	Trzęsówka	5	4	0

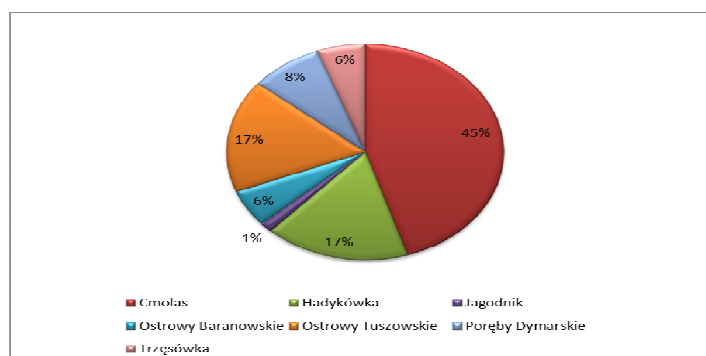
źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Kolbuszowej

Ilustracja 23. Udział procentowy przestępstw odnotowanych w poszczególnych miejscowościach gminy Cmolas w 2015r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Kolbuszowej

Ilustracja 24. Udział % postępowań w sprawach o wykroczenie w poszczególnych miejscowościach gminy Cmolas 2015r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Kolbuszowej

Analiza poziomu bezpieczeństwa na obszarze Gminy Cmolas uwidacznia najwyższy odsetek zarówno przestępstw, jak i wykroczeń na obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji, czyli miejscowości Cmolas. Wg danych Komendy Powiatowej Policji w Kolbuszowej wszystkie 33 przestępstwa oraz 32 wykroczenia odnotowano na wyznaczonym obszarze rewitalizacji (tj. w centrum wsi Cmolas). Na tym obszarze w 2015 roku zarejestrowano 56% przestępstw z całej gminy oraz 45% wszystkich wykroczeń w gminie. Kolejne miejscowości mają już znacznie mniejsze udziały procentowe w wartości analizowanych zjawisk i w żadnym z przypadków nie przekraczają one 17%. Należy mieć tu jednak na uwadze, że miejsce popełnienia wykroczenia czy przestępstwa nie zawsze jest zbieżne z miejscem zamieszkania osoby popełniającej wykroczenie/przestępstwo.

Powyższe dane wskazują, że na obszarze rewitalizacji poziom bezpieczeństwa publicznego jest najniższy w Gminie. Istotnym w opisie poziomu przestępczości wsi Cmolas jest ujęcie naruszenia

zasad współżycia społecznego przez nieletnich. Dzięki temu zdiagnozować można także sytuację kryzysową wśród osób, które nie ukończyły 18 roku życia. KPP w Kolbuszowej odnotowała w 2015r. na terenie całej gminy 4 przypadki przestępstw i wykroczeń nieletnich. Wszystkie miały miejsce w centralnym obszarze gminy wyznaczonym do rewitalizacji, tj. w centrum wsi Cmolas. Na wysokość wskaźnika określającego poziom przestępczości ma wiele czynników o charakterze społecznym, tj. bezrobocie, ubóstwo, gęstość zaludnienia, a w przypadku młodzieży również brak alternatyw spędzania wolnego czasu i możliwości rozwoju zainteresowań. Liczbie przestępstw sprzyja także brak oświetlenia ulicznego na niektórych osiedlach mieszkaniowych i ulicach obszaru rewitalizacji.

Tabela 21. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: bezpieczeństwo publiczne

Nazwa wskaźnika	Obszar rewitalizacji	Wartość referencyjna dla woj. podkarpackiego	Obszar rewitalizacji wymaga wsparcia RPO WP 2014-2020 jeśli ...
Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	3,28	1,32	wartość powyżej wartości referencyjnej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Kolbuszowej; Instrukcja przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach RPO WP 2014-2020

Zgodnie z powyższym wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji jest najwyższa w gminie i prawie trzykrotnie wyższa niż średnia wartość dla województwa, a poziom bezpieczeństwa publicznego na wyznaczonym obszarze rewitalizacji niski.

4.2.5 Edukacja

System edukacji na obszarze Gminy Cmolas tworzą:

- 3 niepubliczne przedszkola w Cmolasie oraz 7 punktów przedszkolnych, przy każdej szkole podstawowej;
- 7 szkół podstawowych: w Cmolasie, Trzęsówce, Ostrowach Tuszowskich, Ostrowach Baranowskich, Porębach Dymarskich, Hadykówce i w Jagodniku. Spośród tych szkół kształcenie w klasach I-VI i tym samym egzaminy klas VI mają miejsce w SP w Ostrowach Tuszowskich, SP w Trzęsówce, SP w Cmolasie, SP w Hadykówce oraz SP w Porębach Dymarskich. W pozostałych dwóch niepublicznych szkołach kształci się dzieci w klasach I-III. Szkoły podstawowej nie ma tylko w miejscowości Toporów, dzieci z tego obszaru uczęszczają więc do Szkoły Podstawowej w pobliskich Ostrowach Tuszowskich.
- 2 publiczne gimnazja: w Cmolasie oraz Trzęsówce.

Zestawienie wszystkich placówek edukacyjnych w gminie wraz z krótką charakterystyką każdej z nich przedstawia kolejna tabela.

Tabela 22. Zestawienie placówek edukacyjnych w gminie Cmolas

Nazwa placówki	Charakterystyka		
	Liczba uczniów 2015/2016	Liczba oddziałów	Liczba etatów nauczycielskich Wyposażenie
Zespół Szkół w Cmolasie 36-105 Cmolas 269	513	23	Liczba etatów nauczycielskich: 45,03 Wyposażenie: boisko sportowe o nawierzchni trawiastej, boisko do piłki ręcznej o nawierzchni poliuretanowej, boisko do koszykówki i siatkówki o nawierzchni poliuretanowej, sala gimnastyczna, pracownie komputerowe, pracownie przedmiotowe, biblioteka szkolna, świetlica
Zespół Szkół w Trzęsówce 36-106 Trzęsówka 231	166	10	Liczba etatów nauczycielskich: 16,82 Wyposażenie: sala gimnastyczna, pracownia komputerowa, świetlica, biblioteka szkolna
Szkoła Podstawowa w Ostrowach Tuszowskich Ostrowy Tuszowskie 100a 36-105 Cmolas	78	6	Liczba etatów nauczycielskich: 9,77 Wyposażenie: sala gimnastyczna, biblioteka szkolna, pracownia komputerowa
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Ostrowach Baranowskich Ostrowy Baranowskie 106 36-105 Cmolas	20	3	Liczba etatów nauczycielskich: 1,80 Wyposażenie: pracownia komputerowa, sala zabaw.
Szkoła Podstawowa w Hadykówce Hadykówka 47 36-105 Cmolas	40	4	Liczba etatów nauczycielskich: 6,90 pracownia komputerowa, salka do ćwiczeń dla małych dzieci, biblioteka szkolna
Szkoła Podstawowa w Porębach Dymarskich Poręby Dymarskie 157b 36-105 Cmolas	34	4	Liczba etatów nauczycielskich: 7,83 Wyposażenie: pracownia komputerowa, biblioteka szkolna
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Jagodniku Jagodnik 93 36-105 Cmolas	45	3	Liczba etatów nauczycielskich: 5,20 Wyposażenie: sale zajęć
Niepubliczne Przedszkole „Ochronka Św. Józefa” w Cmolasie Cmolas 233 36-105 Cmolas	30	1	Liczba etatów nauczycielskich: 2 Wyposażenie: sala zajęć
Niepubliczne Przedszkole „Jagódka” w Jagodniku Jagodnik 93 36-105 Cmolas	25	1	Liczba etatów nauczycielskich: 2,48 Wyposażenie: sala zajęć
Niepubliczne Przedszkole „Akademia Przedszkolaka” w Cmolasie Cmolas 269a 36-105 Cmolas	32	2	Liczba etatów nauczycielskich: 2 Wyposażenie: sale zajęć

źródło: Strategia Rozwoju Gminy Cmolas na lata 2016-2022

Każda publiczna szkoła podstawowa kształcąca na poziomie IV-VI oraz gimnazja posiadają pracownię komputerową z dostępem do Internetu. Braki w zakresie edukacji związane są z ubogą i

nieatrakcyjną ofertą zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży w zakresie możliwości rozwoju talentów lub wyrównywania szans rozwojowych.

W roku szkolnym 2015/2016 we wszystkich placówkach oświatowych w gminie kształciło się łącznie 983 uczniów i dzieci w przedszkolach, w tym na obszarze rewitalizacji 575, co stanowi 58% wszystkich uczniów gminy.

O potencjale najmłodszych przedstawicieli społeczeństwa świadczy poziom edukacji, który można zbadać oraz porównać dzięki zewnętrznym egzaminom realizowanym na koniec VI klasy oraz na koniec kształcenia gimnazjalnego. Zgodnie z danymi Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie w roku szkolnym 2014/2015 z terenu Gminy Cmolas do egzaminu klas VI przystąpiło 80 uczniów. Spośród tej grupy 11,25%, tj. 9 uczniów przedstawiło zaświadczenie o dysleksji. Średnie wyniki egzaminów zarówno w ujęciu całościowym, jak i z poszczególnych przedmiotów nie wypadły najlepiej i okazały się być poniżej średniej dla powiatu i województwa, a szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23. Wyniki sprawdzianu klas VI w r.sz. 2014/2015 w gminie Cmolas z uwzględnieniem rewirów szkół

Jednostka	Liczba uczniów piszących	% uczniów z zaświadczeniami o dysleksji	Średni wynik ogółem w %	Średni wynik z j. polskiego w %	Średni wynik z matematyki w %	Średni wynik z j.ang w %
Województwo	20047	-	67,7	73	62,4	77,9
Powiat	657	-	67,9	72,6	62,9	77,5
Gmina Cmolas	80	11,25%	65,5	71,8	58,9	73,9
SP w Cmolasie (Cmolas, Jagodnik, Ostrowy Baranowskie)	41	20%	65,6	71,5	59,4	71
SP w Hadykówce (Hadykówka)	6	0%	70,7	81,7	59,2	74,2
SP w Ostrowach Tuszowskich (Ostrowy Tuszowskie, Toporów)	14	0%	64,6	70,4	58,6	82,5
SP w Porębach Dymarskich (Poręby Dymarskie)	6	0%	58,9	61,6	55,8	65
SP w Trzęsówce (Trzęsówka)	13	8%	66,8	74	59,2	76

źródło: opracowanie własne; dane OKE w Krakowie

Tabela 24. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: edukacja

Nazwa wskaźnika	Obszar rewitalizacji	Wartość referencyjna dla woj. podkarpackiego	Obszar rewitalizacji wymaga wsparcia RPO WP 2014-2020 jeśli
Wyniki egzaminów 6-klasisty	65,6%	67,7%	wartość poniżej wartości referencyjnej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Krakowie; Instrukcja przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach RPO WP 2014-2020

Analizując przedstawione wyniki należy zwrócić uwagę na fakt, że średnie wyniki egzaminów dla gminy zarówno ogólne, jak i dla poszczególnych przedmiotów plasują się dużo niżej niż średnia dla powiatu czy województwa. Najstabilniej prezentuje się obszar kształcenia szkoły podstawowej w Cmolasie (obszar rewitalizacji), Ostrowie Tuszowskim oraz Porębach Dymarskich, gdzie w przypadku co najmniej 2 na 3 analizowane egzaminy średnia zdawalność jest niższa od średniej zdawalności na

poziomie gminy. Szkoły te, odbiegają więc nie tylko od średniej zdawalności w gminie ale również plasują się znacznie poniżej średniej zdawalności w powiecie i województwie.

Na obszarze gminy funkcjonują dwa gimnazja zrzeszające młodzież z następujących jednostek urbanistycznych:

- Gimnazjum w Cmolasie: Cmolas, Jagodnik, Ostrowy Baranowskie, Ostrowy Tuszowskie, Toporów, Hadykówka, Poręby Dymarskie
- Gimnazjum w Trzęsówce: Trzęsówka

W roku szkolnym 2014/2015 do egzaminów przystąpiło łącznie 95 osób. Średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25. Wyniki egzaminów gimnazjalnych w gminie Cmolas w r. szk. 2014/2015 z uwzględnieniem rewirów poszczególnych szkół

Jednostka	Liczba uczniów piszących	% uczniów z zaśw. o dysleksji	część humanistyczna		część mat-przyrodn		j. angielski				j. niemiecki			
			Średni wynik z j. polskiego w %	Średni wynik z historii i WOS-u w %	Średni wynik z matematyki w %	Średni wynik z przed. przyrodn. w %	Liczba uczniów piszących poz. podst	Średni wynik z j. ang (poz. podst) w %	Liczba uczniów piszących poz. rozsz.	Średni wynik z j. ang (poz. rozsz.) w %	Liczba uczniów piszących poz. podst	Średni wynik z j. niem. (poz. podst) w %	Liczba uczniów piszących poz. rozsz.	Średni wynik z j. niem (poz. rozsz.) w %
Województwo	21530	-	63	65	50	51	19266	65	18977	45	2068	55	471	41
Powiat	647	-	63	66	50	51	557	63	557	43	42	53	2	59
Gmina Cmolas	95	5,3%	65	66	51	50	84	61	84	42	9	53	0	0
Gimnazjum w Cmolasie	82	6,1%	65,7	64,7	51,1	50,3	76	60,1	76	41	4	36,9	0	0
Gimnazjum w Trzęsówce	13	0,0%	61,3	71,2	51,7	46,4	8	70	8	52,5	5	65	0	0

źródło: opracowanie własne; dane OKE w Krakowie

Wyniki testów gimnazjalnych na tle średniej dla powiatu i województwa prezentują się lepiej, niż egzaminy szóstoklasistów. Średnia dla gminy jest na poziomie powiatu i województwa, przewyższając w przypadku niektórych przedmiotów poziom zdawalności na poziomie powiatu i województwa. Nie mniej jednak rozpatrując indywidualną sytuację poszczególnych szkół, znacznie gorzej wypadło Gimnazjum na obszarze rewitalizacji. W gimnazjum w Cmolasie średnia zdawalność egzaminów z 4 na 7 badanych przedmiotów jest poniżej średniej dla gminy, powiatu i województwa.

Cmolas jako największa miejscowość w gminie kształci też największą liczbę uczniów. Do szkół i przedszkoli w na obszarze rewitalizacji w miejscowości Cmolas uczęszcza 58% uczniów z całej gminy. Wyniki egzaminów szkół w Cmolasie nie są zadawalające. Obciążenie placówek dużą liczbą uczniów i przedszkolaków powoduje deficyty wyposażenia w szkole w nowoczesne pomoce dydaktyczne wpływające na jakość kształcenia oraz konieczność remontu i rozbudowy przestarzałych i zagrażających bezpieczeństwu dzieci placów zabaw dla dzieci oraz zaplecza sportowego dającego uczniom alternatywy spędzania czasu wolnego i możliwość rozwoju zainteresowań pozaszkolnych. Brak możliwości spędzania czasu wolnego wpływa także na poziom przestępczości wśród nieletnich. W związku z powyższym wśród priorytetowych działań w tym zakresie należy wymienić modernizację i rozbudowę obecnego placu zabaw przy Zespole Szkół oraz przy Przedszkolu „Akademia Przedszkolaka” w Cmolasie ze względu na ich zły stan techniczny, budowę trybuny na Stadionie Sportowym dającej szansę na organizację ciekawych imprez masowych na tym obiekcie, a także budowę siłowni zewnętrznej oraz obiektów małej architektury wraz z skateparkiem przy Zespole Szkół w Cmolasie.

Ilustracja 25. Plac zabaw przy Zespole Szkół w Cmolasie oraz miejsce na jego rozbudowę

źródło: Urząd Gminy w Cmolasie

W ramach zapewnienia dzieciom, młodzieży jak i dorosłym możliwości dodatkowej edukacji oraz alternatywy spędzania wolnego czasu koniecznym jest także wspomniany wcześniej remont Samorządowego Ośrodka Kultury oraz Biblioteki Publicznej w Cmolasie jako jednych z głównych obiektów rozwoju edukacji i kultury nie tylko obszaru rewitalizacji ale również całej gminy Cmolas. Odnowienie głównych budynków działalności kulturowej umożliwi zwiększenie zakresu świadczonych przez nie usług.

4.2.6 Aktywność społeczna

Aktywność społeczna stanowi jeden z głównych problemów diagnozowanego obszaru. Problem bierności niektórych środowisk lokalnych jest konsekwencją zaistnienia wielu czynników, z których warunki ekonomiczne są najłatwiej dostrzegalne wśród negatywnie oddziałujących, ale niekoniecznie najtrudniejsze do pokonania. Skala zaniedbań społecznych, w tym braków inicjatyw instytucji publicznych jest różna i w wielu miejscach wskazać można grupy osób bardzo zaangażowanych w likwidację skutków niepożądanych zjawisk, choć są również obszary pojawiania się konfliktów. Problemy występowania patologii społecznych, dziedziczenia ubóstwa czy wykluczenia obserwowane są w wielu miejscach całego województwa i nie są cechą charakterystyczną wyłącznie dla gminy Cmolas.

Liczba organizacji pobudzających aktywność społeczną w gminie jest niewielka. Na obszarze całej gminy funkcjonuje jedynie 21 organizacji pozarządowych, stowarzyszeń, zgodnie z poniższą tabelą. Organizacje działające w gminie Cmolas zajmują się kwestiami edukacyjnymi, rolniczymi, dziedzictwa kulturowego, charytatywnymi, sportowymi, przedsiębiorczości, hobbystycznymi,

bezpieczeństwa, problematyki zdrowotnej czy społecznej. Podmioty te charakteryzują się dużą aktywnością.

Tabela 26. Wykaz organizacji pozarządowych, stowarzyszeń w gminie Cmolas

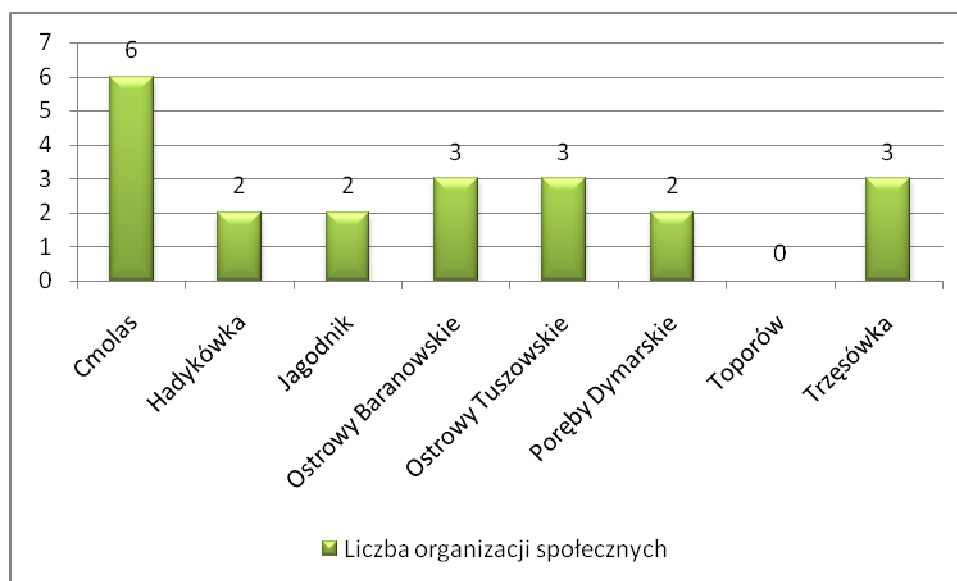
Lp.	Dane o rejestracji	Rok założenia	Nazwa organizacji	Podstawowy charakter działalności
1.	Nr rej. 206/91	10.02.1992	OSP Cmolas	Ochrona przeciwpożarowa
2.	Nr rej. 205/91	10.02.1992	OSP Ostrowy Tuszowskie	Ochrona przeciwpożarowa
3.	Nr rej. 208/91	10.02.1992	OSP Trzęsówka	Ochrona przeciwpożarowa
4.	Nr rej. 211/91	10.02.1992	OSP Hadykówka	Ochrona przeciwpożarowa
5.	Nr rej. 209/91	10.02.1992	OSP Jagodnik	Ochrona przeciwpożarowa
6.	Nr rej. 210/91	10.02.1992	OSP Ostrowy Baronowskie	Ochrona przeciwpożarowa
7.	Nr rej. 207/91	10.02.1992	OSP Poręby Dymarskie	Ochrona przeciwpożarowa
8.	KRS 14715	20.08.1997	Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Cmolas	Wszelchstronny rozwój Gminy Cmolas
9.	Nr rej. 149/99	5.11.1999r.	Stowarzyszenie podkarpacki ruch na rzecz osób niepełnosprawnych „RAZEM” w Cmolasie	Spółeczna integracja i polepszenie sytuacji osób niepełnosprawnych
11.	KRS 0000010212		Klub Sportowy „TEMPO” Cmolas	Propagowanie i rozwijanie wychowania fizycznego i sportu oraz praca wychowawcza
12.	KRS 0000013526	1998r.	Klub Sportowy „OSTROVIA” Ostrowy Baranowskie	Propagowanie i rozwijanie wychowania fizycznego i sportu oraz praca wychowawcza
13.	Nr 16/99	1998r.	Klub Sportowy „VIGOR” Trzęsówka	Propagowanie i rozwijanie wychowania fizycznego i sportu oraz praca wychowawcza
14.	Nr 1/99	1999r	Klub Sportowy „FLORIAN” Ostrowy Tuszowskie	Propagowanie i rozwijanie wychowania fizycznego i sportu oraz praca wychowawcza
10.	KRS 0000112890	15.05.2000	Stowarzyszenie Ludowy Zespół Sportowy „Ceramika” Hadykówka	Propagowanie wychowania fizycznego i sportu oraz praca wychowawcza
15.		2000r.	Uczniowski Klub Sportowy przy SP Trzęsówka	Szerzenie kultury fizycznej uczniów.
16.		1997r.	Parafialny Oddział Akcji Katolickiej Parafii Przemienienia Pańskiego w Cmolasie	Działalność charytatywno-dobroczynna. Pogłębianie życia religijnego, moralnego i kulturalnego.
17.		2002	Szkolne Koło CARITAS przy PG w Cmolasie	Działalność charytatywna
18.	KRS 309388	2.07.2008	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Jagodnik „Nasza Wieś” w Jagodniku	1. Wspieranie rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego wsi. 2. Integracja mieszkańców wsi i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym.
19.	KRS 0000320269	19.12.2008	Stowarzyszenie OSTROWY w Ostrowach Tuszowskich	-
20.	KRS 0000356519	13.05.2010	Stowarzyszenie Kobiet „BONITAS” w Ostrowach Baranowskich	-
21.	Nr 25/11	2011	Parafialny Klub Sportowy UNITAS Poręby Dymarskie	-

źródło: Strategia Rozwoju Gminy Cmolas na lata 2016-2022

Rozkład instytucji na obszarze Gminy prezentuje poniższa tabela:

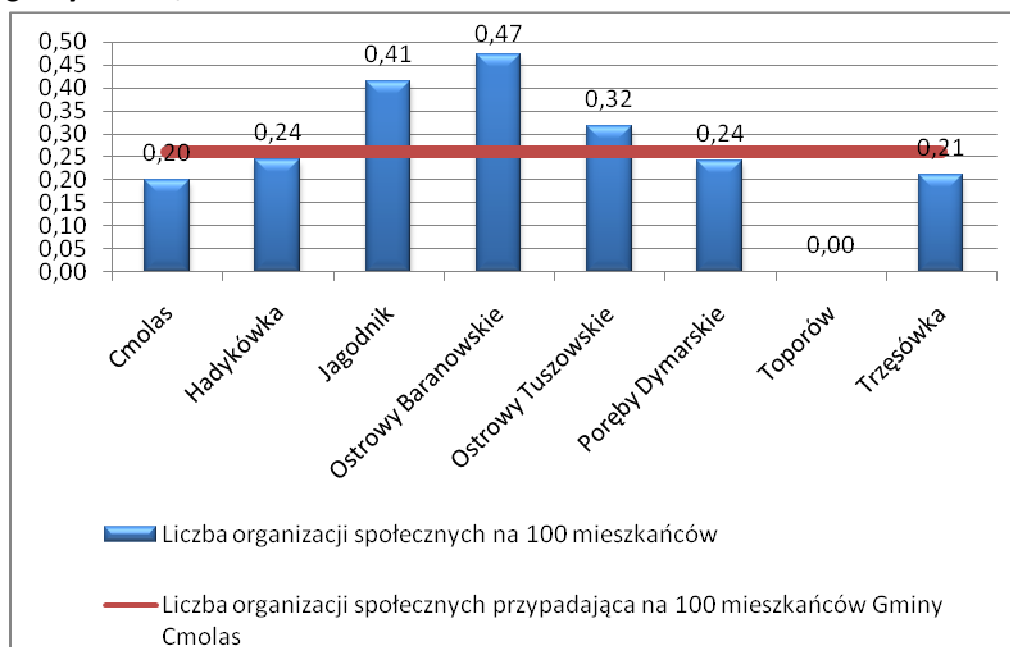
Ilustracja 26. Rozkład liczby organizacji pozarządowych/ stowarzyszeń na terenie gminy Cmolas, stan na 31.12.2015r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Cmolasie

Najwięcej instytucji społecznych mieści się we wsi Cmolas, jednak w ocenie poziomu aktywności społecznej należy wziąć pod uwagę również liczbę mieszkańców danego obszaru i porównać wskaźnik liczby instytucji przypadających na określoną liczbę mieszkańców.

Ilustracja 27. Wskaźnik liczby organizacji społecznych przypadających na 100 mieszkańców na terenie gminy Cmolas, stan na 31.12.2015r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Cmolasie

Analiza wskaźnikowa, która wskazuje liczbę działających organizacji w przeliczeniu na 100 mieszkańców danego obszaru wskazuje najniższy wskaźnik działalności społecznej w miejscowości

Toporów, Cmolas, Trzęsówka, Hadykówka i Poręby Dymarskie. W przypadku wsi Toporów należy mieć na uwadze fakt, że ze względu na niewielką liczbę ludności tej wsi (76 osób) odbiegającą w znacznym stopniu od liczebności pozostałych miejscowości, aktywni mieszkańcy tego obszaru nie tworzą własnych instytucji/ zgrupowań społecznych ale przyłączają się do organizacji funkcjonujących w sąsiednich sołectwach. Problem bierności środowisk lokalnych jest konsekwencją zaistnienia wielu czynników, z których warunki ekonomiczne, patologie społeczne, dziedziczenie ubóstwa czy wykluczenia są najłatwiej dostrzegalne wśród negatywnie oddziałujących. Brak zaangażowania społecznego w/w jednostek urbanistycznych jest również następstwem niskiego poziomu integracji mieszkańców związanych z niewielką liczbą instytucji, stowarzyszeń tego rodzaju, co potwierdzają wyniki ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców

Szczególnie niepokojący jest jeden z najniższych wskaźników aktywności społecznej we wsi Cmolas, która jako siedziba gminy powinna działać prężnie zwłaszcza w obszarze aktywności społecznej pobudzając do działania pozostałych mieszkańców. Tymczasem na tym obszarze na 1000 mieszkańców przypadają zaledwie 2 organizacje pożytku publicznego. Przeciwdziałanie niekorzystnym tendencjom społecznym powinno być realizowane m.in. poprzez utrzymywanie wysokiej jakości kształcenia, angażowanie mieszkańców do świadomego udziału w kulturze oraz inicjatywach lokalnych, kreowanie wartości przedsiębiorczych i estetycznych, pobudzaniu aktywności zawodowej i decyzyjnej mieszkańców. Istotne jest także wspieranie inicjatyw integrujących mieszkańców gminy tak, aby przyczyniały się do tworzenia lokalnych społeczności, w rozumieniu samodzielnych małych grup, pomagających rozwiązywać codzienne problemy.

Analizując poszczególne miejscowości gminy, wieś Cmolas należy do jednej z 3 miejscowości o najniższej liczbie organizacji pozarządowych przypadających na 100 mieszkańców. Nie mniej jednak ze względu na fakt, że wyznaczony obszar rewitalizacji stanowi centrum wsi na jego obszarze mieści się wszystkie 6 organizacji pozarządowych tej wsi tj. OSP Cmolas, Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Cmolas, Stowarzyszenie podkarpacki ruch na rzecz osób niepełnosprawnych „RAZEM”, Klub Sportowy „TEMPO” Cmolas, Parafialny Oddział Akcji Katolickiej Parafii Przemienienia Pańskiego oraz Szkolne Koło CARIAS przy PG w Cmolasie. Tym samym wartość wskaźnika integracji społecznej tego obszaru jest znacznie wyższa niż dla całej miejscowości. Należy mieć jednak na uwadze fakt, że członkami tych organizacji są mieszkańcy również spoza obszaru rewitalizacji.

Tabela 27. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: integracja społeczna

Nazwa wskaźnika	Obszar rewitalizacji	Wartość referencyjna dla woj. podkarpackiego	Obszar rewitalizacji wymaga wsparcia RPO WP 2014-2020 jeśli
Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania	0,60	0,33	wartość poniżej wartości referencyjnej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG ; Instrukcja przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach RPO WP 2014-2020

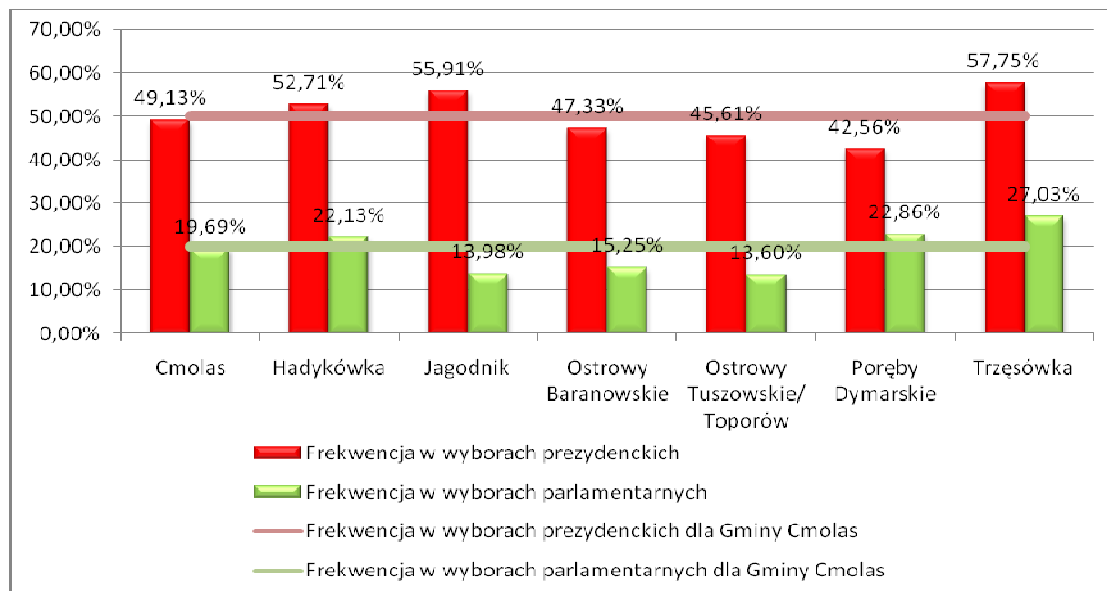
4.2.7 Udział w życiu publicznym

O potencjale i sile kapitału społecznego świadczy także zaangażowanie obywatelskie charakteryzujące się aktywnością w zakresie współdecydowania o życiu publicznym m.in. poprzez udział w wyborach. W roku 2015 miały miejsce wybory parlamentarne oraz wybory prezydenckie. Dane otrzymane z Okręgowej Komisji Wyborczej pozwalają na diagnozę stopnia udziału w życiu

publicznym mieszkańców poszczególnych miejscowości. Ze względu na zakres danych będących w dyspozycji OKW, przedstawiono analizę frekwencji mieszkańców w podziale na jednostki, w którym wieś Toporów została przyłączona do sąsiadującej z nią większej wsi Ostrowy Tuszowskie.

Tabela 28: Frekwencja w wyborach parlamentarnych i w wyborach prezydenckich w 2015r. w gminie Cmolas

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Wyborczej – wybory parlamentarne i prezydenckie w 2015r.

Analiza wykresu wskazuje bardzo dużą różnicę w poziomie frekwencji mieszkańców gminy pomiędzy wyborami prezydenckimi, a parlamentarnymi. Być może wpływ na taki poziom udziału mieszkańców w wyborach ma kolejność głosowań. Wybory prezydenckie były przeprowadzane jako pierwsze, a 5 miesięcy później miały miejsce wybory parlamentarne. W obydwu głosowaniach największą frekwencję odnotowano wśród mieszkańców Trzęsówki oraz Hadykówki. Niższy niż średnia frekwencja w gminie w obu głosowaniach i tym samym negatywne zjawiska społeczne w postaci niskiego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym zanotowano na obszarach wsi Ostrowy Tuszowskie/ Toporów, Ostrowy Baranowskie oraz we wsi Cmolas w ramach której mieści się obszar rewitalizacji. Niski poziom frekwencji w wyborach świadczy o braku chęci udziału w wyborach ze względu na niesatysfakcjonującą stopę życiową wyborcy, deficyt zaufania społecznego, brak poczucia wpływu na swoją sytuację oraz brak wiary w siłę pojedynczego głosu i tym samym na występowanie negatywnych zjawisk społecznych związanych z biernością lub niskim udziałem społeczności lokalnej w życiu publicznym.

4.3 Strefa gospodarcza

Czynniki kształtujące strefę gospodarczą danego obszaru mają decydujący wpływ na wiele płaszczyzn życia społeczno- gospodarczego jego mieszkańców. Od kondycji gospodarczej gminy zależy liczba miejsc pracy, przedsiębiorczość jej mieszkańców, a co za tym idzie to stopa życia lokalnej ludności. Gmina Cmolas jest gminą wiejską w której przeważającą formą utrzymywania się jest praca w prywatnych przedsiębiorstwach na terenie gminy i powiatu kolbuszowskiego oraz prowadzenie gospodarstwa rolnego.

Na terenie Gminy Cmolas funkcjonuje 9 najbardziej znaczących pod względem liczby zatrudnienia podmiotów gospodarczych, z czego na obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest aż 7 z nich. Wykaz podmiotów wraz z liczbą zatrudnianych w nim osób prezentuje poniższa tabela.

Tabela 29. Wykaz znaczących podmiotów gospodarczych w gminie Cmolas, z uwzględnieniem obszaru rewitalizacji

Nazwa zakładu	Liczba pracowników	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji
Zakład Produkcyjno - Usługowy „Cmol-Frut” w Cmolasie	82	TAK
Makro K&K Cmolas	60	TAK
Gminna Spółdzielnia „SCH” wraz z piekarnią w Cmolasie	25	TAK
Zakład Produkcji Wody w Cmolasie	20	TAK
P.P.H.U. „GUCIO” Ostrowy Baranowskie	20	NIE
Firma Handlowo – Usługowa „OLIMP” Cmolas	20	TAK
F.H.U. AGAVI Cmolas	16	TAK
Zakład Instalacji Elektrycznych Cmolas	14	TAK
F.H.P.U. STAMECH Trzęsówka	12	NIE

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Cmolasie

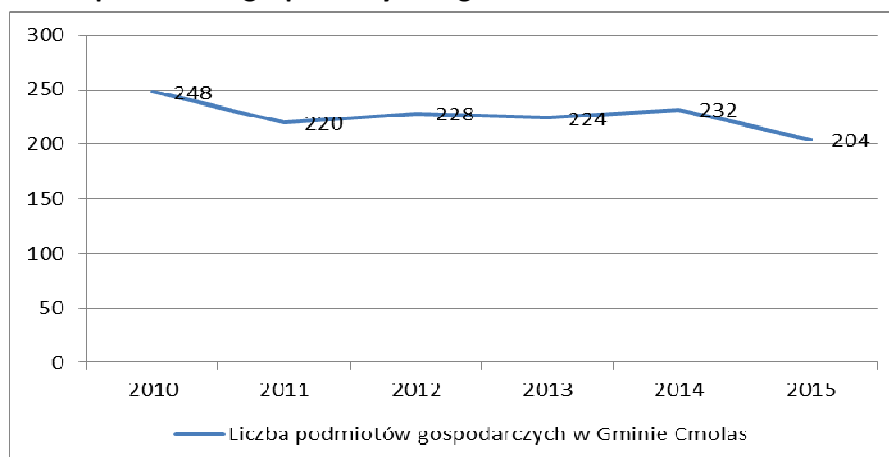
Kolejnym istotnym dla mieszkańców źródłem utrzymania jest działalność rolnicza. O dużym znaczeniu rolnictwa w gminie świadczy struktura użytkowania gruntów, w której grunty orne stanowią blisko 25% powierzchni całej gminy.

Tabela 30. Struktura gruntów w gminie Cmolas

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
Grunty orne	3346	24,96
Łąki	1378	10,28
Pastwiska	1332	9,94
Sady	14	0,10
Lasy	6199	46,24

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG w Cmolasie

O kierunkach i trendach rozwoju gospodarczego gminy decyduje również poziom przedsiębiorczości jej mieszkańców. Wysoka liczba podmiotów gospodarczych w danej jednostce ma bowiem wpływ na cechy badanego obszaru, tj: wzrost poziomu rozwoju gospodarczego, poziomu dochodów mieszkańców i konsumpcji społecznej. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego oraz Urzędu Gminy w Cmolasie liczba podmiotów gospodarczych w gminie od 2010 roku spadła o 44. W 2015r. na terenie gminy odnotowano 204 podmioty i jest to wartość najniższa w przeciągu ostatnich 5 lat.

Ilustracja 28. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Cmolas w okresie 2010-2015

źródło: GUS oraz dane UG w Cmolasie

Największa liczba przedsiębiorstw znajduje się w miejscowości Cmolas, gdzie zarejestrowanych jest 96 podmiotów i stanowią aż 47% wszystkich prywatnych przedsiębiorstw na terenie gminy. W miejscowości Toporów, która jest najmniej liczną jednostką mieszkalną nie zarejestrowano żadnych przedsiębiorstw.

Tabela 31. Wykaz podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach gminy Cmolas, stan na 31.12.2015r.

Lp.	Nazwa jednostki urbanistycznej	Liczba podmiotów gospodarczych	Liczba wykreślonych podmiotów gospodarczych
	Gmina Cmolas	204	15
1.	Cmolas	96	8
2.	Hadykówka	18	0
3.	Jagodnik	12	0
4.	Ostrowy Baranowskie	14	0
5.	Ostrowy Tuszowskie	22	0
6.	Poręby Dymarskie	10	2
7.	Toporów	0	0
8.	Trzęsówka	32	5

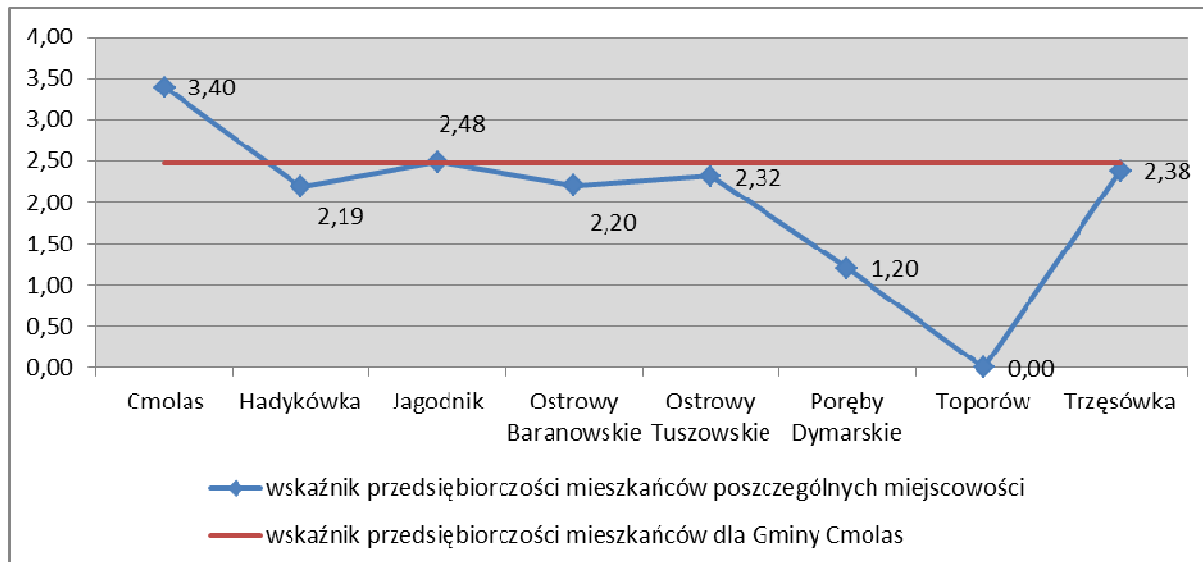
źródło: dane UG w Cmolasie

Diagnoza poziomu przedsiębiorczości mieszkańców gminy opiera się na ustosunkowaniu liczby funkcjonujących firm do liczby mieszkańców danej jednostki urbanistycznej. Poziom przedsiębiorczości w gminie jest niewielki. Wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców dla całej gminy wynosi 2,48. Oznacza to, że na 100 mieszkańców własną działalność zakładają średnio 2-3 osoby. Sytuację w poszczególnych miejscowościach na tle średniej gminy przedstawia poniższy wykres. W tym zestawieniu powyżej średniej dla gminy plasuje się jedynie miejscowość Cmolas. W miejscowości Jagodnik wskaźnik przedsiębiorczości jest równy średniej. W pozostałych przypadkach przedsiębiorczość mieszkańców jest niższa. O niskim poziomie przedsiębiorczości mieszkańców gmin świadczy także wartość wskaźnika przedsiębiorczości na tle pozostałych gmin powiatu kolbuszowskiego. Wartość wskaźnika przedsiębiorczości dla Gminy Cmolas jest niższa nawet od

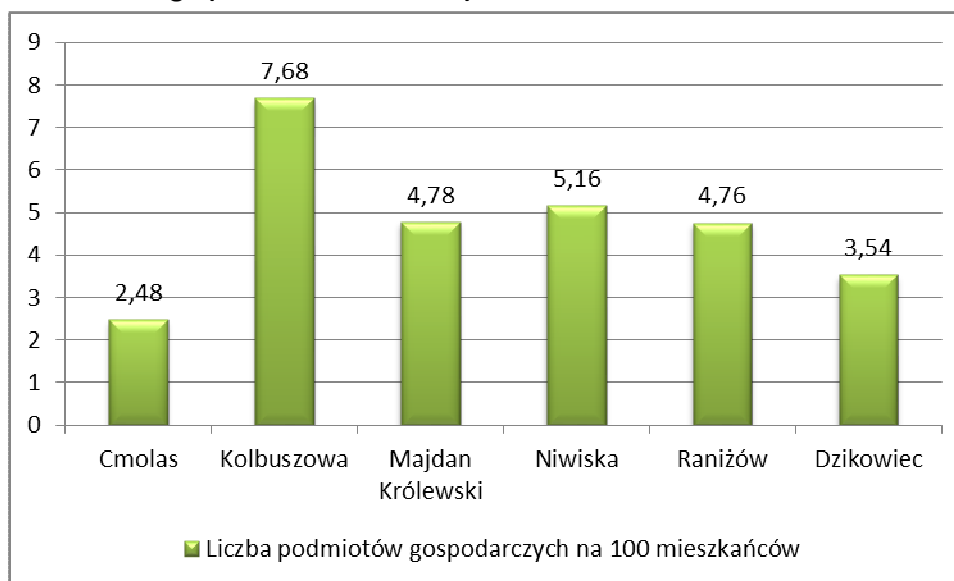
gminy Niwiska i Dzikowiec, które zamieszkiwane są przez znacznie mniejszą liczbę osób (gm. Niwiska – 6 032os; gm. Dzikowiec – 6 492os – stan na 31,12,2015;GUS)

Ilustracja 29. Liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 100 mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy Cmolas (stan na 31.12.2015r.)

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Cmolasie

Ilustracja 30. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców gminy Cmolas na tle pozostałych gmin powiatu kolbuszowskiego (stan na 31.12.2015r.)

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dokonując analizy podsystemu gospodarczego należy zwrócić również uwagę na stosunek aktywnych i zlikwidowanych działalności gospodarczych. Często mimo prób indywidualnego zarobkowania, podejmowanych przez mieszkańców, sytuacja gospodarczo-ekonomiczna gminy i jego mieszkańców prowadzi w niektórych przypadkach do konieczności zamknięcia własnej działalności. Poniższa tabela wskazuje na jakich obszarach ma miejsce najczęściej likwidacji.

Tabela 32. Skreślenia podmiotów gospodarczych w gminie Cmolas w roku 2015.

Lp.	Nazwa jednostki urbanistycznej	Liczba podmiotów gospodarczych	Liczba wykreślonych podmiotów gospodarczych
	Gmina Cmolas	204	15
1.	Cmolas	96	8
2.	Hadykówka	18	0
3.	Jagodnik	12	0
4.	Ostrowy Baranowskie	14	0
5.	Ostrowy Tuszowskie	22	0
6.	Poręby Dymarskie	10	2
7.	Toporów	0	0
8.	Trzęsówka	32	5

źródło: dane UG w Cmolasie

Na obszarze rewitalizacji w 2015r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 45 podmiotów gospodarczych, co w przeliczeniu na 100 mieszkańców daje wskaźnik o wartości 4,47. Jest to wartość znacznie niższa, niż wskazana średnia wartość referencyjna województwa podkarpackiego ogółem oraz dla obszarów wiejskich województwa. O niskim stopniu przedsiębiorczości obszaru rewitalizacji świadczy również mała liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w porównaniu ze średnią województwa - wg danych Urzędu Gminy w 2015r. na 1007 mieszkańców zarejestrowano tylko 4 nowe podmioty.

Tabela 33. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: podmioty gospodarcze

Nazwa wskaźnika	Obszar rewitalizacji	Wartość referencyjna dla woj. podkarpackiego	Obszar rewitalizacji wymaga wsparcia RPO WP 2014-2020 jeśli
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - ogółem	4,47	7,6	wartość poniżej wartości referencyjnej
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski	4,47	5,5	wartość poniżej wartości referencyjnej
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – ogółem	0,4	0,7	wartość poniżej wartości referencyjnej
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski	0,4	0,6	wartość poniżej wartości referencyjnej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Cmolasie; Instrukcja przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach RPO WP 2014-2020

Główne niedogodności istniejące w sferze gospodarczej wynikają z niewystarczającego wsparcia zewnętrznego w tym specjalistycznego (doradztwo, konsultacje dot. założenia działalności

gospodarczej i możliwości finansowania projektów inwestycyjnych), a także z braku lokalizacji kapitału zewnętrznego na terenie gminy Cmolas. Istotne dla społeczności lokalnej, na co wskazują wyniki badania ankietowego, jest podjęcie działań związanych z wydzieleniem i stworzeniem stref i terenów inwestycyjnych jak również doraźne wsparcie przedsiębiorców.

Pomimo niskiego poziomu przedsiębiorczości mieszkańców gmina Cmolas ma bardzo duży potencjał turystyczny umożliwiającą rozwój gospodarczy całej gminy. Ranga Cmolasu jest związana z Sanktuarium Przemienienia Pańskiego, coraz liczniej przyciągającego pielgrzymów. Ponadto na placu przy kościele stoi jeden z największych Ołtarzy Polowych w Polsce. Perełką turystyczną Cmolasu jest 400 letni zabytkowy, drewniany Kościółek.

4.4 Strefa techniczna

4.4.1 Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Gmina Cmolas posiada rozbudowaną sieć wodno-kanalizacyjną.

Tabela 34. Sieć wodociągowa na terenie gminy Cmolas

Miejscowość	Długość sieci (km)	Ilość przyłączy
Cmolas	37,4	748
Hadykówka	5,2	182
Jagodnik	16,2	102
Ostrowy Baranowskie	14,6	132
Ostrowy Tuszowskie	14,9	239
Poręby Dymarskie	21,7	137
Toporów	4,2	18
Trzęsówka	15,7	302
Ogółem:	129,9	1860

źródło: dane UG w Cmolasie

Tabela 35. Sieć kanalizacyjna gminy Cmolas, stan na 31.05.2015 r.

Miejscowość	Długość sieci kanalizacyjnej (km)	Długość przykanalików (mb)	Ilość przyłączy		Ilość pompowni sieciowych ścieków	Ilość przydomowych pompowni ścieków
			Gospodarstwa domowe	Jednostki gospodarki uspołecznionej		
Cmolas	30,063	15650	519	41	6	-
w tym Cmolas Dabrówka	10,757	175			4	
Hadykówka	13,800	3600	160	4	4	
Trzęsówka	29,500	4100	257	8	4	5
Jagodnik	10,542	345	70	3	5	
Ostrowy Baranowskie	3,215	105	16		2	-
Ostrowy Tuszowskie	28,499	1040	195	5	6	2
Trzęsówka-Kłodziny (nie jest obsługiwana przez Oczyszczalnię ścieków w Cmolasie)	2,547		20		2	1
Ogółem:	118,950	25015	1238	61	29	8

źródło: dane UG w Cmolasie

Na terenie gminy znajduje się rozbudowana i zmodernizowana w 2003r. oczyszczalnia ścieków zlokalizowana na obszarze rewitalizacji, która stwarza możliwość do budowy kanalizacji w kolejnych miejscowościach.

Ilustracja 31. Oczyszczalnia ścieków w Cmolasie

źródło: www.cmolas.pl

Tabela 36. Procent ludności korzystający z instalacji wodno-kanalizacyjnej na terenie gminy Cmolas na tle powiatu i województwa

Korzystający z infrastruktury wodociągowej					
Nazwa jednostki urbanistycznej	Jednostka miary	2010	2012	2013	2014
Gmina Cmolas	%	92,9	93,1	93,4	93,4
Powiat kolbuszowski	%	90,0	90,1	90,4	91,0
Województwo podkarpackie	%	75,7	76,1	76,7	80,2
Korzystający z infrastruktury kanalizacyjnej					
Gmina Cmolas	%	52,8	61,3	62,6	62,8
Powiat kolbuszowski	%	39,3	47,8	48,4	58,4
Województwo podkarpackie	%	56,9	61,5	62,6	68,7

źródło: www.stat.gov.pl

Prawie 94% mieszkańców gminy korzysta z sieci wodociągowej. To wskaźnik wyższy niż wartość dla województwa i powiatu. Inaczej wygląda sytuacja w przypadku infrastruktury kanalizacyjnej z której korzysta 62,8% mieszkańców, podczas gdy w województwie wskaźnik ten jest wyższy i wynosi 68,7% mieszkańców (dane GUS za rok 2014). Stan tej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w gminie należy ocenić jako dobry, niemniej jednak gmina przy wykorzystaniu środków unijnych jak i własnych planuje dalszą kanalizację gminy. Inwestycje w rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej świadczą o dbałości o poprawę warunków środowiskowych i bytowych jej mieszkańców.

W przypadku obszaru rewitalizacji mieszczącego się w centrum gminy, przy głównych obiektach gminy odpowiedzialnych za obsługę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, 100% mieszkańców obszaru rewitalizacji korzysta z sieci kanalizacyjnej i wodociągowej.

Tabela 37. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: ochrona środowiska cz.1

Nazwa wskaźnika	Obszar rewitalizacji	Wartość referencyjna dla woj. podkarpackiego	Obszar rewitalizacji wymaga wsparcia RPO WP 2014-2020 jeśli
Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	100%	68,7%	wartość poniżej wartości referencyjnej
Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	100%	80,2%	wartość poniżej wartości referencyjnej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Cmolasie; Instrukcja przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach RPO WP 2014-2020

4.4.2 Infrastruktura ciepła i gazowa

Zaopatrzenie mieszkańców gminy Cmolas w ciepło odbywa się z wykorzystaniem indywidualnych źródeł ciepła i kotłowni zakładowych. Materiałem opałowym jest drewno, węgiel i gaz.

Przez gminę Cmolas przebiegają dwie linie gazowe wysokiego ciśnienia relacji Sędziszów-Kolbuszowa i relacji Pustynia- Komorów, które poprzez odgałęzienia do stacji redukcyjno-pomiarowych stanowią również gazociągi źródłowe dla gminy Cmolas. Z poszczególnych stacji redukcyjnych sieć gazowa obejmuje wszystkie miejscowości znajdujące się na terenie gminy. Nie mniej jednak tylko 55,6% mieszkańców gminy Cmolas korzysta z infrastruktury gazowej i jest to wskaźnik znacznie niższy niż średnia dla powiatu i województwa. Długość sieci rozdzielczej średniego ciśnienia w gminie wynosi 118,2km.

Tabela 38. Procent ludności korzystający z instalacji gazowej na terenie gminy Cmolas na tle powiatu i województwa

Korzystający z infrastruktury gazowej					
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2012	2013	2014
Gmina Cmolas	%	55,8	56,2	55,9	55,6
Powiat kolbuszowski	%	62,2	62,4	62,3	62,3
Województwo podkarpackie	%	71,9	72,6	72,6	72,5

źródło: www.stat.gov.pl

W przypadku obszaru rewitalizacji sieć gazowa jest dostępna dla wszystkich jego mieszkańców.

Tabela 39. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: ochrona środowiska cz.2

Nazwa wskaźnika	Obszar rewitalizacji	Wartość referencyjna dla woj. podkarpackiego	Obszar rewitalizacji wymaga wsparcia RPO WP 2014-2020 jeśli
Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej	100%	72,5%	wartość poniżej wartości referencyjnej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Cmolasie; Instrukcja przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach RPO WP 2014-2020

Głównym problemem z obszarze gospodarki cieplnej jest niska efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych, i tym samym konieczność działań termomodernizacyjnych.

4.4.3 Infrastruktura telefoniczna

Teren gminy Cmolas charakteryzuje się ogólną dostępnością do sieci komunikacyjnych. Obszar gminy objęty jest zasięgiem telefonii stacjonarnej oraz operatorów telefonii komórkowej. Cały obszar gminy objęty jest zasięgiem wszystkich funkcjonujących w Polsce operatorów sieci komórkowej. Na obszarze gminy istnieje również dostęp do rynku usług informatycznych, tj. transmisja danych i dostęp do sieci Internet, w wielu miejscach dostęp ten jest jednak ograniczony.

4.4.4 Infrastruktura drogowa

W skład systemu komunikacyjnego gminy Cmolas wchodzi:

- droga krajowa nr 9 Rzeszów-Radom 7 km,
- drogi powiatowe – 55,467 km,
- drogi gminne – 106,018 km.

Tabela 40. Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Cmolas

Nr drogi	Nazwa drogi	Długość drogi (km)	w tym o powierzchni		
			ulepszonej bitumicznej (km)	nie ulepszonej żwirowej, tłuczniowej (km)	gruntowej (km)
1 140 R	Tuszów-Sarnów-Ostrowy Baranowskie	4,250	4,138	-	0,112
1 157 R	Mielec-Toporów-Ostrowy Tuszowskie	4,980	1,411	3,569	-
1 162 R	Mielec-Rzochów-Przyłęk-Ostrowy Tuszowskie-Potrąba	8,203	8,203	-	-
1 219 R	Lipnica-Poręby Dymarskie-Majdan Królewski	6,068	1,352	4,625	0,091
1 220 R	Wielkie Pole- Poręby Dymarskie-Mechowiec	4,647	4,647	-	-
1 222 R	Jagodnik-Cmolas-Mechowiec-Dzikowiec	9,132	9,132	-	-
1 223 R	Ostrowy Tuszowskie-Trzęsówka-Siedlanka	7,790	7,790	-	-
1 224 R	Kosowy-Trzęsówka-Cmolas	6,521	4,584	1,937	-
1 225 R	Kosowy-Niwiska-Kamionka-Sędziszów	0,130	0,130	-	-
1 226 R	Cmolas-Świerczów	3,746	3,746	-	-
Ogółem:		55,467	45,133	10,131	0,203

źródło: dane UG w Cmolasie

Tabela 41. Wykaz dróg gminnych będących w administracji gminy Cmolas stan według danych z 31.10.2015r.

Nr drogi	Nazwa drogi	Długość drogi (mb)	w tym o powierzchni		
			ulepszonej bitumicznej (mb)	nie ulepszonej żwirowej, tłuczniowej (mb)	gruntowej (mb)
103901 R	Ostrowy Baranowskie- Lasek	5539	4033	310	1196
103902 R	Hadykówka-Poręby Dymarskie-Wola Rusinowska	7156	1999	4000	1157

PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CMOLAS NA LATA 2016-2022

103903 R	Grabie-Poręby Dymarskie	3011	1142	1869	-
103904 R	Cmolas-Dąbrówka przez wieś	2945	1770	-	1175
103905 R	Hadykówka-Pogorzałki-Cmolas	4126	3730	156	240
103906 R	Gościniec Baranowski	3018	-	1780	1238
103907 R	Jagodnik-Kapłonka-Cmolas	2800	2800	-	-
103908 R	Kosowy-Trzęsówka przez wieś	3873	2998	875	-
103909 R	Ostrowy Tuszowskie.-Zagórze-Trzęsówka	2905	-	2405	500
103910 R	Trzęsówka-Izdebnik przez wieś	499	499	-	-
103911 R	Toporów-Kosowy	2370	1230	-	1140
103912 R	Kosowy-Kłodziny przez wieś	1290	1290	-	-
103913 R	Cmolas-Osiedle za Bankiem	450	450	-	-
103914 R	Cmolas-Osiedle Zakościele	1187	1187	-	-
103915 R	Hadykówka-Osiedle	844	844	-	-
103916 R	Cmolas obok Pływalni .	676	676	-	-
103917 R	Jagodnik przez wieś	1427	1427	-	-
103918 R	Wola Rusinowska-Poręby Dymarskie	-	-	-	-
103919 R	Trzęsówka-Górka	1002	1002	-	-
103920 R	Cmolas-Zakościele stary gościniec	1400	-	-	1400
103921 R	Cmolas-przez wieś	800	800	-	-
Od 103922 R Do 103930 R	Cmolas- krzywa droga	5400	-	-	5400
Od 103931 R Do 103933 R	Cmolas-mienie Dąbrówka	1000	-	-	1000
Od 103934 R Do 103936 R	Cmolas-mienie Dubas	1600	-	-	1600
103937 R	Cmolas-graniczna-Zarębki.	1100	-	-	1100
Od 103938 R Do 103940 R	Cmolas obok Basenu i Hali	600	600	-	-

PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CMOLAS NA LATA 2016-2022

103941 R	Hadykówka-kopalniana	1500	-	-	1500
103942 R	Poręby Dymarskie-działki za starą szkołą	200	-	-	200
Od 103943 R Do 103944 R	Ostrowy Baranowskie-Lasek-Góry	1100	-	-	1100
103945 R	Ostrowy Baranowskie-Jagodnik	800	-	-	800
103946 R	Ostrowy Baranowskie-Podlasek	2000	-	-	2000
103947 R	Ostrowy Baranowskie-Poręby – Lasek	2600	-	-	2600
103948 R	Ostrowy Baranowskie- Lasek- Czarny Most	600	-	-	600
103949 R	Jagodnik-Graniczna	2700	-	-	2700
103950 R	Jagodnik-Ostrowy Tuszowskie	900	-	-	900
103951 R	Jagodnik-Jamnica-Trzesówka.	1300	-	-	1300
Od 146000 R Do 146001 R	Hadykówka-Koplaniana	1500	-	-	1500
146002 R	Hadykówka Kasiczówka	1100	-	-	1100
Od 146003 R Do 146012 R	Ostrowy Tuszowskie-Pateraki- Ostrowy Baranowskie	12000	-	-	12000
146013 R	Ostrowy Tuszowskie-Ostrówek Wielki	1500	-	-	1500
146014 R	Toporów-Przyłęk-Kosowy	1900	-	-	1900
146015 R	Hadykówka -Zapole	500	-	-	500
146016 R	Ostrowy Tuszowskie- Stary Gościniec	1400	-	-	1400
146017 R	Ostrowy Tuszowskie-Trzęsówka-Plac	3500	-	-	3500
R	Cmolas – Ścieżki	1500	-	-	1500
R	Cmolas-Dąbrówka-Dziuba	500	-	-	500
R	Cmolas-Dąbrówka-Izdebnik	800	-	-	800
R	Cmolas-Dąbrówka-Mienie-Szkoła	2700	-	-	2700
146022 R	Cmolas-Dąbrówka- Trzęsówka	2200	-	-	2200
R	Cmolas-Tory-Cmolas	1600	-	-	1600
R	Trzęsówka-Koczubaj-Ługnica	700	-	-	700
R	Ostrowy Baranowskie Remiza- Szkoła	1100	-	-	1100
R	Ostrowy Tuszowskie-Kolonia	200	-	-	200
R	Ostrowy Tuszowskie-Pólko	600	-	-	600
Ogółem :		106 018	28 477	11 395	66 146

źródło: dane UG w Cmolasie

Łączność wewnątrz gminy Cmolas oraz z ośrodkami zewnętrznymi zapewniają połączenia autobusowe oraz transport samochodowy prywatny. Gmina Cmolas jest dobrze skomunikowana zarówno z dużymi ośrodkami miejskimi, jak i w ramach połączeń komunikacji wewnętrznej.

Przez teren obszaru rewitalizacji przebiegają głównie drogi gminne, ale również drogi powiatowe oraz droga krajowa nr 9 relacji Rzeszów-Radom. Łączność wewnątrz gminy opiera się na połączeniach autobusowych oraz transporcie samochodowym prywatnym. Powszechnie występujący trend coraz większej liczby samochodów odczuwalny jest również na obszarze rewitalizacji. Rozwiązania układu komunikacyjnego są niedostosowane do narastającego wskaźnika motoryzacji. Następstwem takiego stanu rzeczy jest duża kolizyjność odczuwalna przez mieszkańców zwłaszcza na skrzyżowaniu z drogą krajową nr 9.

Ilustracja 32. Układ komunikacyjny w centrum wsi Cmolas – skrzyżowanie z drogą krajową nr 9

źródło: Urząd Gminy w Cmolasie

Ponadto duże obciążenie dróg wpływa na ich zły stan. Stan nawierzchni dróg wymaga podjęcia niezwłocznych działań z zakresu ich modernizacji i przebudowy. Na obszarze rewitalizacji znajduje się również niewykończona droga serwisowa, która mogłaby usprawnić ruch komunikacyjny w centrum wsi. Wiele zastrzeżeń budzi również infrastruktura okolicy centrum wsi Cmolas – dokuczliwym jest tu brak odpowiedniej liczby parkingów, chodników, ścieżek rowerowych oraz odpowiedniego oświetlenia ulicznego. Z racji pełnionych funkcji siedziby gminy na obszarze rewitalizacji znajduje się wiele placówek publicznych, administracyjnych, handlowych i usługowych generujących spory ruch. W związku z niewystarczającą liczbą miejsc parkingowych np. przy Ośrodku Zdrowia, Urzędzie Gminy, stacji kolejowej samochody muszą parkować na poboczach okolicznych ulic, co powoduje znaczące utrudnienia komunikacyjne. Brak chodników i ścieżek rowerowych przy wzmożonym ruchu ulicznym

jest uciążliwe i niebezpieczne, szczególnie dla dzieci i młodzieży. Z kolei brak oświetlenia ulicznego wpływa na większe niebezpieczeństwo na drodze po zmroku, ale ma również przełożenie na poziom przestępczości, który na wskazanym obszarze rewitalizacji jest najwyższy w całej gminie. Priorytetowe działania w zakresie układu komunikacyjnego dotyczą więc poprawy stanu nawierzchni dróg, zminimalizowania kolizyjności skrzyżowań, w szczególności z drogą krajową oraz budowy poboczy, chodników, ścieżek rowerowych i oświetlenia zwiększających bezpieczeństwo wszystkich użytkowników ruchu drogowego.

Ilustracja 33. Brakujący odcinek drogi serwisowej w Cmolasie

źródło: Urząd Gminy w Cmolasie

Ilustracja 34. Miejsce na budowę parkingu przy stacji kolejowej w Cmolasie

źródło: Urząd Gminy w Cmolasie

4.4.5 Zasoby mieszkaniowe

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2015r. w Gminie Cmolas znajdowało się 2 030 budynków mieszkalnych (BDL, 2015). Ponadto Gmina Cmolas posiada 5 mieszkań komunalnych o łącznej powierzchni 239m² (BDL, 2013r.). Na terenie gminy brak mieszkań socjalnych.

Tabela 42. Zasoby mieszkaniowe gminy Cmolas w latach 2012-2015

	2012	2013	2014	2015
Liczba budynków mieszkalnych	1 985	2 001	2 015	2 030

źródło: www.stat.gov.pl

Liczba budynków mieszkalnych w gminie wykazuje tendencję rosnącą, od 2012r. zanotowano wzrost o 45 budynków. Mieszkania w większości wyposażone są w instalacje techniczno-sanitarne. Na koniec 2014r. 90,03% posiadało podłączenie do sieci wodociągowej, 82,3% mieszkań posiadało łazienkę, a centralne ogrzewanie 65,5% wszystkich mieszkań. Należy zaznaczyć, że w tym zakresie gmina nie odbiega od danych dla powiatu kolbuszowskiego, jak i województwa podkarpackiego.

Tabela 43. Procent mieszkań gminy Cmolas wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne na tle powiatu i województwa

Jednostka terytorialna	wodociąg		łazienka		centralne ogrzewanie	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014
Gmina Cmolas	90,01%	90,03%	81,90%	82,30%	64,60%	65,50%
Powiat kolbuszowski	91,20%	91,50%	81,70%	82,30%	65,00%	66,10%
woj. podkarpackie	90,40%	90,70%	81,80%	82,50%	64,50%	65,80%

źródło: www.stat.gov.pl,

O jakości zasobów mieszkaniowych świadczą podstawowe wskaźniki. W gminie Cmolas przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 85,5m², przeciętna powierzchnia mieszkalna na 1 mieszkańca to 21m², a na jedno mieszkanie przypadają średnio 4 osoby.

Tabela 44. Główne wskaźniki zasobów mieszkaniowych w gminie Cmolas w latach 2010-2014 na tle powiatu i województwa

Jednostka terytorialna	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)		Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)		Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu		Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie		Przeciętna liczba osób na 1 izbę	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014	2010	2014	2010	2014
Gmina Cmolas	84,2	85,5	20,3	21,0	3,99	4,07	4,15	4,07	1,04	1,00
Pow. kolbuszowski	86,8	88,1	22,1	23,2	4,16	4,21	3,92	3,8	0,94	0,90
woj. podkarpackie	79,6	80,9	23,2	24,4	4,05	4,08	3,43	3,32	0,85	0,81

źródło: www.stat.gov.pl

Na obszarze rewitalizacji mieści się 222 budynki mieszkalne, w tym 205 obiektów zamieszkałych i 17 niezamieszkałych.

Stan infrastruktury technicznej w gminie Cmolas należy ocenić jako dobry. Gmina posiada dobre wyposażenie w sieć wodno-kanalizacyjną, telefoniczną oraz rozbudowaną sieć dróg. Niemniej jednak do głównych problemów na obszarze rewitalizacji w zakresie infrastruktury technicznej zalicza się:

- zły stan nawierzchni dróg;
- brak chodników i oświetlenia zapewniającego bezpieczeństwo w szczególności pieszych i rowerzystów;
- brak parkingu przy obiektach użyteczności publicznej tj. stacja PKP, plac targowy, Samorządowy Ośrodek Kultury, Ośrodek Zdrowia, Stadion Sportowy;
- nieutwardzony parking przy budynku Urzędu Gminy;
- problematyczne/niefunkcjonalne rozwiązania komunikacyjne, zwłaszcza przy głównych węzłach komunikacyjnych.

4.5 Strefa środowiskowa

Strefa środowiskowa jest niezwykle istotnym aspektem zrównoważonego rozwoju każdego obszaru. Ważnym jest, aby planując działania rewitalizacyjne działać w zgodzie zarówno z potrzebami gospodarczymi i społecznymi obszaru rewitalizacji ale jednocześnie bez szkodliwego oddziaływania na środowisko.

Gmina Cmolas znajduje się w zasięgu Płaskowyżu Kolbuszowskiego oraz równiny Rozwadowskiej. Teren charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą, którą tworzą łagodne pagórki. Wysokość bezwzględna waha się pomiędzy ok. 161 m n.p.m., a 245 m n.p.m., przy czym najniższe położone obszary występują w północno-zachodniej części Gminy, a najwyższe wzniesienia pomiędzy Ostrowami Tuszowskimi, a Trzęsówką oraz koło Hadykówki. Najwyższym punktem jest Złota Góra (ok. 250 m n.p.m.), znajdująca się w Ostrowach Tuszowskich.

Lesistość gminy wynosi 42,24%. Są to przeważnie lasy sosnowe z domieszką dębu i brzozy. Występują wśród nich głównie: jałowiec, jarzębina, żurawiec i kruszyna, zaś runo tworzą m.in. widłak gwiaździsty, wrzos, macierzanka, goździk piaskowy, kostrzewa owcza, borówka brusznica, mącznica lekarska, ukwap dwupienny. Spotkać można też pojedyncze okazy modrzewia.

Teren gminy należy do obszarów cennych przyrodniczo, dlatego część jej powierzchni jest prawnie chroniona. Na terenie Gminy występują następujące formy ochrony przyrody:

- Rezerwat przyrody „Jaźwiana Góra” - rezerwat leśny o powierzchni 3,94 ha położony na terenie wsi Ostrowy Baranowskie. Teren rezerwatu stanowi pozostałości dawnej Puszczy Sandomierskiej. Obecnie występuje tu zespół boru mieszanego zaliczanego do Pino-Querctum abietetosum. Z rzadkich roślin notowane są tu paprocie: gługosza królewskiego *Osmunda regalis*, a także jęczynika zwyczajnego *Phyllitis scolopendrium*.

- Dwa obszary chronionego krajobrazu:

Zachodnia część Gminy położona jest w *Mielecko – Kolbuszowsko – Głogowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu*. Ponad połowę tego obszaru pokrywają lasy będące pozostałością Puszczy Sandomierskiej. Krajobraz wzbogacają również bagna, torfowiska i piaszczyste wydmy. Tereny podmokłe są bardzo interesujące przyrodniczo ze względu na występowanie wielu gatunków ptaków i rzadkich gatunków roślin.

Wschodnia część Gminy położona jest w *Sokołowsko – Wilczowolskim Obszarze Chronionego Krajobrazu*. Na tym terenie dominują bory mieszane, grądy oraz fragmenty buczyny karpackiej. Nad potokami występują lasy łąkowe i torfowiska. Fauna reprezentowana jest przez wyróżniane w Puszczy Sandomierskiej gatunki ssaków i ptaków i zróżnicowaną entomofaunę reprezentowaną przez m.in. modliszkę zwyczajną *Mantis religiosa*.

- Obszar Natura 2000 Puszcza Sandomierska (PLB180005) – w ramach tego obszaru położony jest północny obszar gminy Cmolas. Obszar stanowi bardzo cenną ostoję wielu gatunków ptaków. Stwierdzono tu występowanie 43 gat. ptaków z zał. I Dyrektywy Ptasiej. Obszar cenny z punktu widzenia liczebności bociana czarnego, bociana białego, ptaków drapieżnych i derkacza (powyżej 1% populacji polskiej). W przypadku kraski, podgorzałki i czapli białej obszar stanowi miejsce gniazdowania ponad 10% populacji gatunków w Polsce, jest więc jedną z kluczowych ostoi dla ich zachowania.

- Pomniki przyrody – 16 sztuk dębów szypułkowych w miejscowości Poręby Dymarskie wpisane decyzją numer Rlop 410/201/68 z dnia 30 kwietnia 1968 roku poz. 61 do rejestru pomników przyrody.

- 4 użytki ekologiczne:

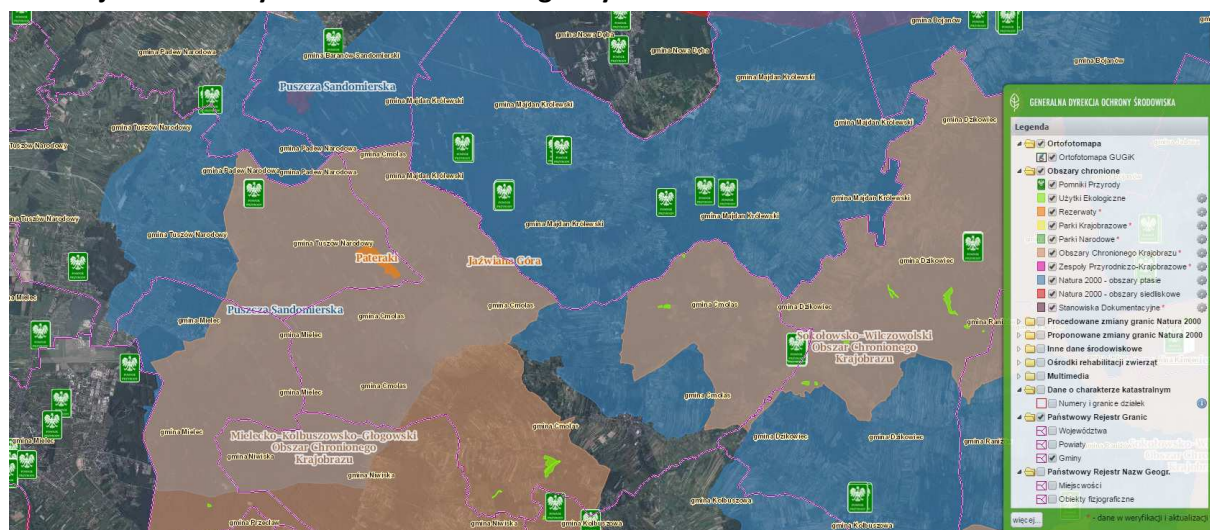
Torfowisko o powierzchni 1,0000 ha znajdujące się we wsi Poręby Dymarskie, podstawa prawna Rozp. Nr 58/96 Woj. Rzeszow. z dn. 6 XII 1996 r (Dz. Urz. Woj. Rzesz. z 16.12.1996 r. Nr 15, poz. 175);

Torfowisko o powierzchni 0,4200 ha położone we wsi Trzęsówka, podstawa prawna Rozp. Nr 58/96 Woj. Rzeszow. z dn. 6 XII 1996 r (Dz. Urz. Woj. Rzesz. z 16.12.1996 r. Nr 15, poz. 175);

Płaty nieużytkowej roślinności o powierzchni 3,2600ha we wsi Cmolas i Poręby Dymarskie, podstawa prawna Rozp. Nr 58/96 Woj. Rzeszow. z dn. 6 XII 1996 r (Dz. Urz. Woj. Rzesz. z 16.12.1996 r. Nr15, poz. 175);

Kępa drzew i krzewów o powierzchni 22,4000 ha we wsi Trzęsówka, podstawa prawna Rozp. Nr 58/96 Woj. Rzeszow. z dn. 6 XII 1996 r (Dz. Urz. Woj. Rzesz. z 16.12.1996 r. Nr 15, poz. 175).

Ilustracja 35. Obszary chronione na terenie gminy Cmolas

źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/

Teren Gminy odwodniony jest przez dopływy Wiśłoki, Trześniówki i Łęgu, czyli rzek bezpośrednio uchodzących do Wisły. Cieki, które zbierają wody II rzędu to: Żółtka, Jamnica, Smarkata, Przyrwa i Konotopa. Do zbiorników wodnych występujących na obszarze gminy Cmolas należą przede wszystkim małe stawy rybne oraz kompleks Stawy krasiczyńskie na rz. Smarkatej.

Oprócz w/w form ochrony przyrody do niezwykle ważnych i istotnych elementów środowiska przyrodniczego w dzisiejszym świecie należy powietrze. Na terenie Gminy nie ma punktów pomiaru jakości powietrza. Najbliższa stacja pomiarowa znajduje się w odległości ok. 20 km na zachód – w Mielcu. Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim w 2014 roku pozwala stwierdzić, że konieczne jest zrealizowanie programu ochrony powietrza w obu strefach oceny jakości

powietrza (miasto Rzeszów i strefa podkarpacka) ze względu na ponadnormatywne zanieczyszczenie pyłem zawieszonym PM10, pyłem PM2,5 oraz B(a)P w pyłe PM10.

Zaopatrzenie w ciepło na terenie Gminy odbywa się z wykorzystaniem indywidualnych źródeł ciepła i kotłowni zakładowych. Paliwo stanowi przede wszystkim drewno, węgiel i gaz. W związku z tym, problemem na terenie Gminy może być wprowadzanie zanieczyszczeń do atmosfery w miejscu ich powstawania, na niewielkich wysokościach. Istotnym źródłem oddziaływania na powietrze jest z pewnością także komunikacja.

Działania rewitalizacyjne zaplanowano tak, aby miały neutralne bądź pozytywne oddziaływanie na środowisko oraz wdrażały obowiązujące na tym terenie polityki ochrony środowiska. Jednym z działań mających bezpośrednie przełożenie na poprawę jakości środowiska przyrodniczego jest termomodernizacja budynków użyteczności publicznej takich jak Ośrodek Zdrowia, czy byłego Posterunku Policji zaadoptowanego na lokale administracyjne i mieszkalne zwiększające efektywność grzewczą/energetyczną budynków i tym samym mniejszą emisję zanieczyszczeń do atmosfery.

5. ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

5.1 Charakterystyka obszaru rewitalizacji - podsumowanie

Obszar rewitalizacji to CENTRUM WSI CMOLAS. Przez centrum wsi Cmolas należy rozumieć obszar, którego granice od wschodu wyznaczają tory kolejowe, od zachodu- stadion sportowy, od południa- firma „Makro”, a od północy kompleks szkolno – basenowy. Wskazany obszar rewitalizacji stanowi jedną całość i nie jest podzielony na podobszary. Mapę ze szczegółowym wskazaniem granic obszaru rewitalizacji przedstawia Załącznik nr 1.

Tabela 45. Dane liczbowe obszaru rewitalizacji – dane za 2015r.

	Centrum wsi Cmolas - wyznaczony obszar rewitalizacji	Udział % w ogólnych wartościach dla gminy
Powierzchnia (km2)	2,23	1,66
Ludność (os)	1 007	12,25
Liczba urodzeń żywych (os.)	8	-
Liczba zgonów (os.)	14	-
Liczba ludności w wieku produkcyjnym	684	-
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	125	-
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	42	-
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności	13	-
Wyniki egzaminów 6-klasisty	65,6%	-
Liczba przestępstw	33	-
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON	45	-
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w 2015r	4	-

Liczba organizacji pozarządowych	6	-
Liczba osób korzystających z sieci gazowej/ wodociągowej/ kanalizacyjnej	1007	-
Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych	205	-

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Cmolasie

Wieś Cmolas jest siedzibą gminy, a jej centralna część w opinii mieszkańców to najważniejszy punkt wyznaczonego obszaru zdegradowanego. Z racji tego, że wieś Cmolas jest siedzibą gminy, centrum tej wsi stanowi strefę działalności administracyjno-usługowej, związanej z bezpośrednim oddziaływaniem ośrodka gminnego. Tym samym z uwagi na najważniejsze znaczenie w rozwoju gminy i spełnianie zasadniczych funkcji centro twórczych gromadzi największą liczbę sprzeczności i konfliktów rozwojowych, które prowadzą do kumulacji negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na tym obszarze.

Wieś Cmolas liczy 3004 mieszkańców, w tym obszar objęty bezpośrednią rewitalizacją zamieszkuje 1007 osób (stan na 31.12.2015r.). Na obszarze rewitalizacji w 2015r. zdiagnozowano ujemny przyrost naturalny (-0,6). Wskaźnik obciążenia demograficznego plasuje się na poziomie 18,27% (stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym). Do szkół w centrum we wsi Cmolas w roku szkolnym 2015/2016 uczęszcza 575 uczniów, tj. 58% uczniów całej gminy. Wyniki egzaminów 6-klasistów są jednak niższe od średniej w województwie.

Instytucje znajdujące się na obszarze rewitalizacji to Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Zdrowia i Apteka, Poczta, Bank, Zakład Usług Komunalnych, Samorządowy Ośrodek Kultury, Zespół Szkół w Cmolasie, Niepubliczne Przedszkole „Akademia przedszkolaka”, Niepubliczne Przedszkole „Ochronka św. Józefa”, Ośrodek Wypoczynku i Rekreacji w Cmolasie, Biblioteka Publiczna, Dom Pomocy Społecznej, Warsztaty terapii zajęciowej, Kościół parafialny oraz Kościół zabytkowy. Obszar rewitalizacji to także miejsca użyteczności publicznej jak kryta pływalnia, hala sportowa, przyszkolne boiska sportowe, stadion, stacja kolejowa, czy przystanki autobusowe. Zważywszy na centrotwórczą funkcję tego obszaru na obszarze rewitalizacji funkcjonuje Koło Gospodyń Wiejskich i Zespół Ludowy „Cmolesianie” mające swoją bazę spotkań w budynku Samorządowego Ośrodka Kultury w Cmolasie (dalej SOK). W budynku SOK-u i w Bibliotece gminnej realizowane są również zajęcia dla dzieci i młodzieży. Lokalny Klub Sporty „TEMPO” organizuje treningi w 2 kategoriach wiekowych, jest też drużyna OLDBOYS CMOLAS dla starszych panów. Obszar centrum wsi Cmolasu pełni więc funkcję nie tylko centrum administracyjno-usługowego ale również edukacyjnego i kulturowego dla mieszkańców całej Gminy. Pomimo tego zabudowa na tym terenie charakteryzuje się wysokim stopniem zużycia technicznego, w tym degradacją obiektów o wartościach społeczno-kulturowych i sportowych. Prac modernizacyjno- remontowych lub przebudowy wymaga wiele istotnych dla funkcjonowania gminy obiektów, w szczególności budynek Poczty Polskiej, SOK-u, Biblioteki Publicznej, Domu Pomocy Społecznej, Ośrodka Zdrowia, Zespołu Szkół, kościół oraz Stadion Sportowy. Oprócz wymienionych przykładów prac modernizacyjnych na estetykę zabudowy tego obszaru wpływają także stare, zniszczone pawilony GS i inne będące w posiadaniu prywatnych właścicieli stare budynki lub pustostany, stanowiące przeszkodę do wprowadzenia zmian funkcjonalnych obszaru rewitalizacji. Negatywnym zjawiskiem jest również niedostateczne zagospodarowanie wokół obiektów użyteczności publicznej powodujące brak estetycznych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności fizycznej i rekreacji oraz wzmacnianiu integracji społecznej przebywających tam osób. W tym zakresie do najważniejszych działań należy

wdrożenie w życie wariantu budowy skateparku dla młodzieży, rozbudowa placu zabaw z budową siłowni zewnętrznej, zwiększenie liczby terenów zielonych wraz z obiektami małej architektury, budowa zadaszego placu targowego z funkcją parkingu, remont i budowa zaplecza sportowego oraz zadbanie o atrakcyjność i estetykę zabytkowej wizytówki obszaru rewitalizacji – Kościoła szpitalnego p.w. Przemienia Pańskiego z 1646 roku (wpisany do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu).

W *Strategii Rozwoju Gospodarczego Gminy Cmolas na lata 2016-2022* jako jeden z kierunków rozwoju gospodarczego gminy wyznacza się rozwój agro i ekoturystyki. Analiza wskaźnikowa wykazała, że 25% obiektów zabytkowych gminy mieści się na obszarze wsi Cmolas. Ponadto funkcjonuje tu wspomniany Ośrodek Wypoczynku i Rekreacji (OWIR) jako główna baza noclegowa dla atrakcji turystycznych w całej gminie. Czynniki te oraz bezpośrednie połączenie z drogą krajową stwarzają duży potencjał turystyczny. W związku z powyższym niezwykle istotnym jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury dla rozwoju turystyki i objęcie działaniami rewitalizacyjnymi obiektów o znaczeniu turystycznym takich jak w/w zabytkowy kościółek.

Gmina nie jest w posiadaniu danych dotyczących poziomu bezrobocia w każdej z miejscowości, dlatego przyjmując średnią stopę bezrobocia w Gminie Cmolas, tj. 7,95% należy założyć, że na obszarze rewitalizacji tj. w centrum wsi zamieszkałym przez ok. 1007 osób jest ponad 80 bezrobotnych. Największe bezrobocie w Gminie występuje wśród osób młodych (w wieku do 34 r.ż.) oraz wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Ponad 40% bezrobotnych nie może wyjść z bezrobocia przez okres dłużej niż 12 m-cy. O szczególnie trudnej sytuacji w zakresie poszukiwania pracy świadczy również fakt, że przeprowadzona w ramach „*Diagnozy..*” analiza wskaźnikowa wykazała we wsi Cmolas najwyższy w gminie odsetek osób korzystających z pomocy GOPS z powodu ubóstwa (ponad 80% mieszkańców wsi Cmolas korzystających z GOPS otrzymuje zasiłki z powodu ubóstwa). Dane te świadczą o znaczącym niedopasowaniu kwalifikacji zawodowych mieszkańców z potrzebami lokalnego rynku pracy. Głównym źródłem utrzymania lokalnej społeczności jest praca w przedsiębiorstwach prywatnych na terenie gminy i powiatu kolbuszowskiego oraz praca na roli. Poza tym występuje tu działalność handlowa i usługowa. Wykaz znaczących zakładów na obszarze rewitalizacji przedstawia tabela.

Tabela 46. Wykaz znaczących zakładów pracy na obszarze rewitalizacji

Nazwa zakładu	Liczba pracowników
Zakład Produkcyjno - Usługowy „Cmol-Frut” w Cmolasie	82
Makro K&K Cmolas	60
Gminna Spółdzielnia „SCH” wraz z piekarnią w Cmolasie	25
Zakład Produkcji Wody w Cmolasie	20
Firma Handlowo – Usługowa „OLIMP” Cmolas	20
F.H.U. AGAVI Cmolas	16
Zakład Instalacji Elektrycznych Cmolas	14

źródło: *Strategia Rozwoju Gminy Cmolas na lata 2016-2022*

Poziom przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji wynosi średnio 4 firmy na 100 mieszkańców. W centrum wsi Cmolas na koniec 2015r. zarejestrowanych było 45 podmiotów gospodarczych. Równie niski jest przyrost nowych przedsiębiorstw – w 2015r. w rejestrze REGON zarejestrowano tylko 4 nowe podmioty gospodarcze zlokalizowane na obszarze rewitalizacji. Niestety na tym obszarze jest również największa w gminie liczba wykreślonych podmiotów gospodarczych. Powyższe dane

wskazują na niesprzyjające warunki do prowadzenia własnej działalności gospodarczej na tym obszarze. Niewątpliwie na trudne warunki prowadzenia własnej działalności jest brak ożywienia gospodarczego. Duży wpływ na taki stan rzeczy ma deficyt atrakcyjnych lokalizacji z dostępem do rynku zbytu, które mogłyby zachęcić mieszkańców gminy do otwierania np. punktów handlowych/usługowych, jak również przyciągnąć zewnętrznych inwestorów. Istotnym założeniem działań rewitalizacyjnych mających wpłynąć na ożywienie gospodarcze obszaru jest utworzenie rezerw terenu o przeznaczeniu usługowym oraz inwestycyjno-przemysłowym. Ponadto przewiduje się również stworzenie na obszarze rewitalizacji stałego targowiska wraz z niezbędną infrastrukturą. Teren przeznaczony pod budowę targowiska aktualnie porośnięty jest trawami i chwastami, znajduje się w bliskim sąsiedztwie największego osiedla mieszkaniowego w Cmolasie. Budowa targowiska przyczyni się do aktywizacji lokalnej społeczności w kierunku rozwoju własnej działalności gospodarczej, a co za tym idzie zmniejszenia bezrobocia na terenie całej Gminy, a głównie na obszarze rewitalizacji.

Przez teren obszaru rewitalizacji przebiegają głównie drogi gminne, ale również drogi powiatowe oraz droga krajowa nr 9 relacji Rzeszów-Radom. Łączność wewnątrz gminy opiera się na połączeniach autobusowych oraz transporcie samochodowym prywatnym. Powszechnie występujący trend coraz większej liczby samochodów odczuwalny jest również w miejscowości Cmolas. Rozwiązania układu komunikacyjnego są niedostosowane do narastającego wskaźnika motoryzacji. Nastęstwem takiego stanu rzeczy jest duża kolizyjność odczuwalna przez mieszkańców zwłaszcza na skrzyżowaniu z drogą krajową nr 9. Ponadto duże obciążenie dróg wpływa na ich zły stan. Stan nawierzchni dróg wymaga podjęcia niezwłocznych działań z zakresu ich modernizacji i przebudowy. Wiele zastrzeżeń budzi również infrastruktura okołodrogowa wsi Cmolas – dokuczliwym jest tu brak odpowiedniej liczby parkingów, chodników, ścieżek rowerowych oraz odpowiedniego oświetlenia ulicznego. Z racji pełnionych funkcji siedziby gminy na obszarze rewitalizacji znajduje się wiele placówek publicznych, administracyjnych, handlowych i usługowych generujących spory ruch. W związku z niewystarczającą liczbą miejsc parkingowych np. przy Ośrodku Zdrowia, Urzędzie Gminy, stacji kolejowej samochody muszą parkować na poboczach okolicznych ulic, co powoduje znaczące utrudnienia komunikacyjne. Brak chodników i ścieżek rowerowych przy wzmożonym ruchu ulicznym jest uciążliwe i niebezpieczne, szczególnie dla dzieci i młodzieży. Z kolei brak oświetlenia ulicznego wpływa na większe niebezpieczeństwo na drodze po zmroku, ale ma również przełożenie na poziom przestępczości, który na wskazanym obszarze rewitalizacji jest najwyższy w całej gminie. Priorytetowe działania w zakresie układu komunikacyjnego dotyczą więc poprawy stanu nawierzchni dróg, zminimalizowania kolizyjności skrzyżowań, w szczególności z drogą krajową oraz budowy poboczy, chodników, ścieżek rowerowych i oświetlenia zwiększających bezpieczeństwo wszystkich użytkowników ruchu drogowego.

Obszar rewitalizacji został wyznaczony zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji - w oparciu o analizę wskaźnikową zawartą w „Diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Cmolas.” Znaczenie i rola obszaru rewitalizacji w rozwoju społeczno-gospodarczym Gminy stwarza największy potencjał rozwojowy i tym samym umożliwia największe oddziaływanie działań rewitalizacyjnych na pozostałą część gminy.

Ponadto zgodnie z „Instrukcją przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach RPO WP 2014-2020” obszar rewitalizacji kwalifikuje się do wsparcia w ramach RPO WP 2014-2020 - dla 7 wskaźników wymienionych w w/w instrukcji, mieszczących się w ramach 4 różnych kategorii, oszacowane dla obszaru rewitalizacji wartości są mniej korzystne niż wskazane wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego.

Tabela 47. Zestawienie wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP jako kwalifikujących obszar rewitalizacji do wsparcia w ramach RPO WP 2014-2020

Nazwa wskaźnika	Obszar rewitalizacji	Wartość referencyjna dla woj. podkarpackiego	Obszar rewitalizacji wymaga wsparcia RPO WP 2014-2020 jeśli
Kategoria: demografia			
Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania	18,27%	27,9%	wartość powyżej wartości referencyjnej
Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	-0,6	0,07	wartość poniżej wartości referencyjnej
Kategoria: pomoc społeczna			
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	4,17	6,1	wartość powyżej wartości referencyjnej
Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	1,29	3,16	wartość powyżej wartości referencyjnej
Kategoria: edukacja			
Wyniki egzaminów 6-klasisty	65,6%	67,7%	wartość poniżej wartości referencyjnej
Kategoria: podmioty gospodarcze			
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - ogółem	4,47	7,6	wartość poniżej wartości referencyjnej
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski	4,47	5,5	wartość poniżej wartości referencyjnej
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – ogółem	0,4	0,7	wartość poniżej wartości referencyjnej
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski	0,4	0,6	wartość poniżej wartości referencyjnej
Kategoria: bezpieczeństwo publiczne			
Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	3,28	1,32	wartość powyżej wartości referencyjnej
Kategoria: integracja społeczna			
Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania	0,60	0,33	wartość poniżej wartości referencyjnej
Kategoria: ochrona środowiska			
Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej	100%	72,5%	wartość poniżej wartości referencyjnej
Odsetek ludności korzystającej z sieci	100%	80,2%	wartość poniżej

wodociągowej			wartości referencyjnej
Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	100%	68,7%	wartość poniżej wartości referencyjnej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Cmolasie; Instrukcja przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach RPO WP 2014-2020

5.2 Analiza SWOT obszaru rewitalizacji

Analiza SWOT obszaru rewitalizacji przedstawia:

- mocne i słabe strony charakteryzujące cechy stanu obecnego oraz
- szanse i zagrożenia – spodziewane zjawiska przyszłe

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja przy drodze krajowej nr 9, - występowanie obiektów zabytkowych o istotnym znaczeniu turystycznym – Kościół p.w. Przemienia Pańskiego, przy którym stoi jeden z największych stałych ołtarzy w Polsce, - funkcja centrotwórcza gminy – budynki istotne dla rozwoju gminy – Urząd Gminy, Samorządowy Ośrodek Kultury, Ośrodek Zdrowia, Biblioteka Publiczna, - potencjał turystyczny – Ośrodek Wypoczynku i Rekreacji oraz walory środowiska przyrodniczego, Kościół p.w. Przemienia Pańskiego - wysoki poziom pozyskiwanych dotacji z UE przez gminę Cmolas, - dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna (sieć wodociągowa, kanalizacyjna, zasoby mieszkaniowe) 	<ul style="list-style-type: none"> - wysokie bezrobocie i poziom ubóstwa, - niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, - brak w układzie funkcjonalnym Rynku, - brak wystarczającej liczby estetycznych miejsc spędzania czasu wolnego, - brak odpowiedniej liczby miejsc noclegowo-gastronomicznych dla rozwoju turystyki, - zły stan techniczny głównych obiektów użyteczności publicznej – Zespół Szkół w Cmolasie wraz z przyległą bazą sportową, DPS, WTZ, Gminna Biblioteka Publiczna, Ośrodek Zdrowia, - brak odpowiedniej liczby chodników, ścieżek rowerowych, parkingów i oświetlenia ulicznego, - zły stan dróg oraz kolizyjność na dużych skrzyżowaniach, - brak atrakcyjnych terenów inwestycyjnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystanie dofinansowania ze środków UE, - rozwój agro- i ekoturystyki, - utworzenie rezerw terenów = stref 	<ul style="list-style-type: none"> - nieotrzymanie dofinansowania ze środków UE, - niski przyrost naturalny, - odpływ aktywnych, młodych ludzi do ośrodków

<p>inwestycyjno-przemysłowych i handlowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych, - rozwój drobnej przedsiębiorczości w gminie, - zmniejszenie bezrobocia, - wzrost jakości infrastruktury drogowej, - poprawa estetyki i ładu przestrzennego, - zintegrowane społeczeństwo. 	<p>miejskich lub za granicę,</p> <ul style="list-style-type: none"> - niskie poczucie odpowiedzialności mieszkańców za gminę – brak przekonania o możliwości wpływu na kierunki rozwoju gminy, - wzrost znaczenia handlu internetowego – kosztem tradycyjnej działalności.
---	--

5.3 Wizja stanu obszaru po rewitalizacji

Wieś Cmolas jest reprezentacyjnym miejscem całej gminy, będąc jednocześnie ośrodkiem rozwoju społeczno –gospodarczego, turystycznego i kulturalnego gminy.

Strefa społeczna:

Mieszkańcy oraz władze gminy wykorzystują nowopowstałe i odnowione przestrzenie publiczne, w tym obiekty użyteczności publicznej tj. Samorządowy Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna czy Stadion Sportowy do wspólnego spędzania czasu wolnego i wzajemnej integracji społecznej. Rozbudowa i modernizacja obiektów publicznych oraz projekty społeczne wpływają na lepszą jakość świadczonych usług oraz możliwości rozbudowy oferty zajęć dla mieszkańców. Nowopowstałe tereny zieleni wraz z małą architekturą, skatepark, zewnętrzna siłownia oraz odnowione place zabaw zwiększają jakość życia codziennego mieszkańców. Aktywne życie społeczno-kulturalne wsi zbliża mieszkańców, a nowe możliwości spędzania czasu wolnego mieszkańców wpływają na niwelowanie problemów społecznych, zwłaszcza wśród młodzieży.

Rozbudowa bazy sportowej Zespołu Szkół oraz prace remontowe Ośrodka Zdrowia i Gminnego Domu Pomocy Społecznej wpłyną na poprawę warunków bytowych mieszkańców i wzrost jakości świadczonych usług edukacyjnych, medycznych i społecznych. Mieszkańcy widząc pozytywne zmiany angażują się w życie wsi i Gminy.

Strefa gospodarcza:

Cmolas wykorzystuje swój potencjał turystyczny do rozwoju gospodarczego działając prężnie w zakresie promocji regionu i jego atrakcji turystycznych, dając tym samym szansę dla rozwoju eko- i agroturystyki gminy. Zadbane obiekty zabytkowe oraz atrakcyjne przestrzenie publiczne przyciągają turystów.

Aktywna promocja gminy, utworzone rezerwy atrakcyjnych terenów przeznaczonych pod inwestycje w połączeniu z odnowionymi i zagospodarowanymi przestrzeniami wsi oraz wysoką jakością infrastruktury technicznej przyciągają nie tylko turystów, ale także zewnętrznych inwestorów. Remont obiektów użyteczności publicznej w ramach GPR przyczynia się do poprawy jakości świadczonych usług ale również do stworzenia nowych miejsc pracy dla mieszkańców. Ponadto tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości powoduje ożywienie

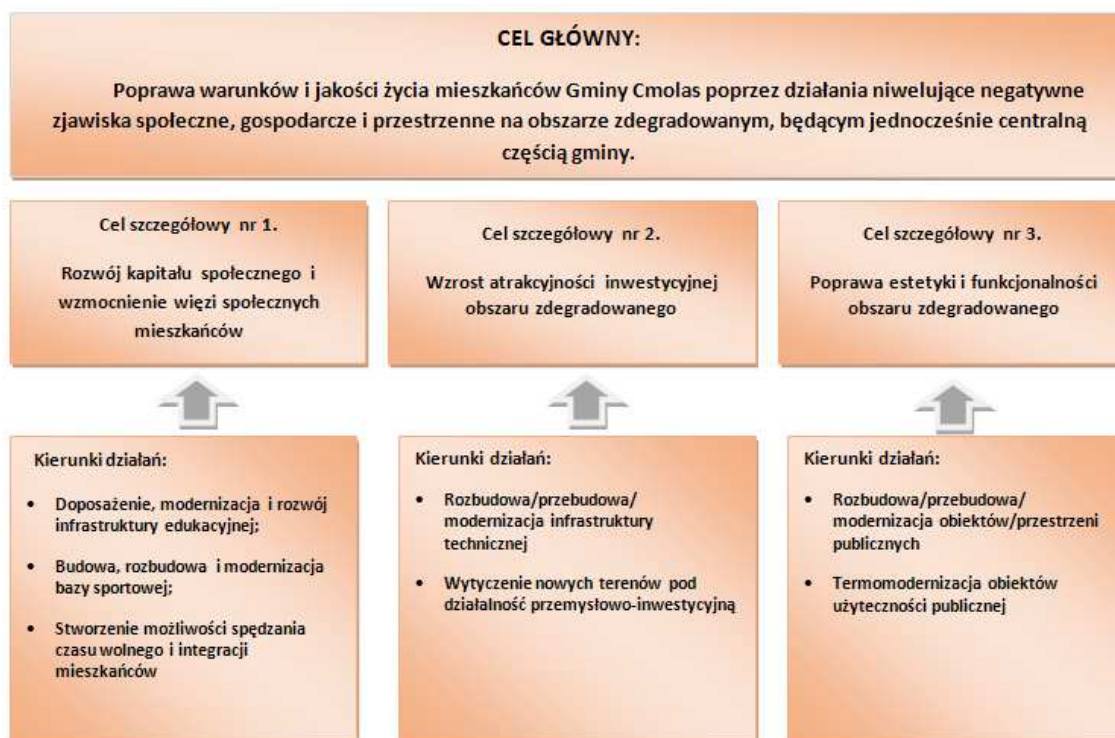
gospodarcze wsi i zmniejszenie poziomu bezrobocia, w tym również poprzez otwieranie własnej działalności przez mieszkańców.

Strefa przestrzenna:

Cmolas jest najbardziej reprezentacyjnym miejscem w całej Gminie poprzez odnowione obiekty i przestrzenie publiczne oraz wprowadzony ład zagospodarowania przestrzennego. We wsi funkcjonują estetyczne i atrakcyjne miejsca spędzania wolnego czasu dzieci, młodzieży i dorosłych sprzyjające integracji mieszkańców. Przebudowa kolizyjnych układów komunikacyjnych, modernizacja dróg oraz budowa infrastruktury drogowej w postaci chodników, ścieżek rowerowych, parkingów i oświetlenia podnosi walory wsi oraz poziom bezpieczeństwa jej mieszkańców.

5.4 Cele rewitalizacji

Na realizację celu głównego składają się cele szczegółowe. Wyznaczono je w oparciu o zdiagnozowane zjawiska kryzysowe i dotyczą 3 stref życia mieszkańców obszaru zdegradowanego: społecznej, gospodarczej i przestrzennej:

5.5 Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

5.5.1 Przedsięwzięcia podstawowe inwestycyjne

Karta zadania inwestycyjnego nr 1		
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Przejęcie i remont budynku byłego Posterunku Policji i przeznaczenie go w części na funkcję publiczną oraz zagospodarowanie terenu otoczenia	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas	
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas	
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Remont budynku wraz z termomodernizacją celem przeznaczenia go w części na funkcję publiczną – administracja, a w części jako lokale mieszkalne.	
Okres rzeczowej realizacji projektu	Termin rozpoczęcia inwestycji	2020
	Termin zakończenia inwestycji	2021
Planowane efekty realizacji inwestycji	Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 ➤ Liczba obiektów objętych termomodernizacją: 1
	Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba nowoutworzonych miejsc pracy: 2 ➤ Liczba zmodernizowanych lokali mieszkalnych: 2
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	300 000,00	
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/PROW)	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem społecznym	-	
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Poprawa wyglądu estetycznego i funkcjonalności obiektu, nadanie nowych funkcji publicznych - przeznaczenia go w części na funkcję publiczną (administracja), a w części jako lokale mieszkalne.	

Karta zadania inwestycyjnego nr 2		
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Budowa brakującego odcinka drogi serwisowej i jej uruchomienie	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas	
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas	
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Budowa odcinka drogi o nawierzchni asfaltowej	
Okres rzeczowej realizacji projektu	Termin rozpoczęcia inwestycji	2020

	Termin zakończenia inwestycji	2020
Planowane efekty realizacji inwestycji	Wskaźniki produktu	➤ Długość wybudowanej drogi: 34mb
	Wskaźniki rezultatu	➤ Powierzchnia terenów inwestycyjnych, które stały się dostępne w wyniku realizacji projektu: 24,8ha
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	20 000,00	
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem społecznym	-	
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Obecnie droga jest nieużytkowana z uwagi na brak powiązania komunikacyjnego, uruchomienie drogi poprawi układ komunikacyjny w centrum wsi, zwiększy płynność ruchu, poprawi się bezpieczeństwo.	

Karta zadania inwestycyjnego nr 3		
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Przebudowa układu komunikacyjnego w centrum wsi – przebudowa skrzyżowań dróg powiatowych z drogą krajową nr 9 oraz uporządkowanie terenu wokół poprzez budowę dodatkowych miejsc parkingowych, nasadzenie zieleni, zakup i montaż małej architektury	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas	
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	GDDKiA, Powiat Kolbuszowski, Gmina Cmolas	
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Wywłaszczenie i wyburzenie budynku (P.Stawowy, P.Lubach), wywłaszczenie i wyburzenie „pawiloniku na krzyżówkach” oraz zakup działek nr ewid. 4070, 4071, 4072, 4660/5 i częściowo 4661 celem przebudowy układu komunikacyjnego w centrum oraz uporządkowania terenu wokół (budowa parkingów, małej architektury, nasadzenie zieleni, itp.).	
Okres rzeczowej realizacji projektu	Termin rozpoczęcia inwestycji	2020
	Termin zakończenia inwestycji	2022
Planowane efekty realizacji inwestycji	Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych parkingów – 1 ➤ Liczba obszarów dostosowanych do funkcji rekreacyjno – turystycznych: 1 ➤ Liczba zmodernizowanych centrów wsi: 1 ➤ Liczba powstałych miejsc

		postojowych: 30
	Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanym obszarze: 4 ➤ Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych rocznie: 10 000 szt/rok
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	1 000 000,00	
Przewidywane źródła finansowania	wkład własny inwestorów; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem społecznym	-	
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Realizacja zadania wpłynie na poprawę bezpieczeństwa, usprawni ruch samochodowy i poprawi estetykę zdegradowanego obszaru gminy Cmolas.	

Karta zadania inwestycyjnego nr 4		
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Nadbudowa i przebudowa wraz z termomodernizacją istniejącego budynku Ośrodka Zdrowia	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas	
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas	
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Utworzenie wzorcowego obiektu, który spełniać będzie potrzeby mieszkańców gminy związane ze służbą zdrowia. Przebudowa obejmuje przede wszystkim układ funkcjonalny budynku. Nadbudowa i przebudowa istniejącego budynku Ośrodka Zdrowia w celu dostosowania do aktualnie obowiązujących przepisów oraz wymagań wynikających z uwarunkowań lokalnych.	
Okres rzeczowej realizacji projektu	Termin rozpoczęcia inwestycji	2016
	Termin zakończenia inwestycji	2018
Planowane efekty realizacji inwestycji	Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Powierzchnia zabudowy: 300,0m² ➤ Kubatura: 2060,0m³ ➤ Powierzchnia użytkowa: 453,0m² ➤ Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 ➤ Liczba obiektów objętych termomodernizacją: 1

	Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektu: 242,09 GJ/rok ➤ Liczba utworzonych miejsc pracy: 6 ➤ Liczba osób korzystających z usług zmodernizowanego Ośrodka Zdrowia: 5 000 os/rok
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	1 503 308,34	
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (POIS/RPO WP/ PROW)	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem społecznym	-	
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Obecnie budynek znajduje się w złym stanie technicznym i nie jest użytkowany, dzięki realizacji przywrócone zostaną dawne funkcje budynku oraz zostaną nadane mu również nowe funkcje, poprawi się estetyka obszaru zdegradowanego.	

Karta zadania inwestycyjnego nr 5		
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Przebudowa drogi dojazdowej do Zespołu Szkół wraz z remontem chodnika oraz modernizacją parkingu	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas	
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas	
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Przebudowa drogi będzie polegała na odcinkowym remoncie nawierzchni drogi poprzez położenie nowej nawierzchni asfaltowej, wykonaniu chodnika i zjazdów z możliwością parkowania. Modernizacja parkingu poprzez wykonanie nowej nawierzchni asfaltowej, która jest bardzo skorodowana i stanowi duże zagrożenie dla bezpieczeństwa dzieci, młodzieży, nauczycieli oraz innych użytkowników zwłaszcza w okresie jesienno – zimowym.	
Okres rzeczowej realizacji projektu	Termin rozpoczęcia inwestycji	2017
	Termin zakończenia inwestycji	2017
Planowane efekty realizacji inwestycji	Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba zmodernizowanych dróg dojazdowych: 1 ➤ Długość przebudowanej drogi: 309mb ➤ Długość drogi z nową nawierzchnią: 141mb ➤ Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych parkingów : 1 ➤ Powierzchnia zmodernizowanego parkingu: 1 100m² ➤ Liczba powstałych miejsc

		postojowych: 20
	Wskaźniki rezultatu	Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych rocznie: 4800 szt/rok Liczba osób korzystających z nowopowstałej infrastruktury: 1 000 os/rok
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	190 500,00	
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem społecznym	-	
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Bezpieczeństwo w ruchu drogowym, bezpieczeństwo uczniów i innych użytkowników ruchu, zwiększenie widoczności, lepszy dojazd. Powstanie miejsc parkingowych, o które bardzo zabiegali rodzice dowożący dzieci do szkoły.	

Karta zadania inwestycyjnego nr 6		
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Remont ogrodzenia zespołu szkolno - basenowego	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas	
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas	
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Remont ogrodzenia o długości ok. 300mb celem zwiększenia bezpieczeństwa użytkowników zespołu szkolno – basenowego oraz poprawy estetyki terenu.	
Okres rzeczowej realizacji projektu	Termin rozpoczęcia inwestycji	2018
	Termin zakończenia inwestycji	2018
Planowane efekty realizacji inwestycji	Wskaźniki produktu	➤ Długość zmodernizowanego ogrodzenia: 300mb
	Wskaźniki rezultatu	➤ Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury: 1000 os/rok
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	30 000,00	
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe MSiP (Program Rozwoju Bazy Sportowej Woj. Podkarpackiego, Program Szkolny)	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem społecznym	-	

Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Ogrodzenie jest w bardzo złym stanie technicznym i stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa użytkowników zespołu szkolno – basenowego.
---	---

Karta zadania inwestycyjnego nr 7		
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Modernizacja i rozbudowa placu zabaw przy Zespole Szkół oraz budowa siłowni zewnętrznej	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas	
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas	
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Zakres rzeczowy obejmuje modernizację istniejącego, bardzo zniszczonego i stwarzającego zagrożenie dla bezpieczeństwa dzieci placu zabaw oraz jego rozbudowę o nowe urządzenia i zestawy zabawowe. W bliskim sąsiedztwie zaplanowano budowę siłowni zewnętrznej dla starszych dzieci i młodzieży.	
Okres rzeczowej realizacji projektu	Termin rozpoczęcia inwestycji	2017
	Termin zakończenia inwestycji	2017
Planowane efekty realizacji inwestycji	Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 ➤ Liczba rozbudowanych obiektów infrastruktury sportowej: 1
	Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba osób korzystających z rozbudowanej i zmodernizowanej infrastruktury: 1 000os/rok ➤ Liczba osób korzystających z nowopowstałej infrastruktury: 1 000 os/rok
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	150 000,00	
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe MSiT (Program Rozwoju Bazy Sportowej Woj. Podkarpackiego, Program Szkolny)	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem społecznym	-	
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Istniejący plac zabaw jest w bardzo złym stanie technicznym, stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa dzieci i nie zaspokaja potrzeb najmłodszych mieszkańców wsi i gminy oraz młodzieży. Ilość urządzeń zabawowych jest niewystarczająca dla tak dużej liczby dzieci, które z niego korzystają, a młodzież przychodzi tylko posiedzieć na ławkach. Dlatego też z myślą o starszych dzieciach i młodzieży zaplanowano budowę siłowni zewnętrznej, aby zwiększyć ich aktywność	

	fizyczną i pożytecznie zagospodarować ich wolny czas. Ponadto bliskie sąsiedztwo placu zabaw i siłowni zewnętrznej przyczyni się do większej integracji dzieci i młodzieży.
--	--

Karta zadania inwestycyjnego nr 8		
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Budowa obiektów małej architektury przy Zespole Szkół – budowa skateparku.	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas	
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas	
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	W skład skateparku wchodzić może: tory rowerowe, deskorolki, snowpark, ponadto podjazdy, bank ramp, poręcze.	
Okres rzeczowej realizacji projektu	Termin rozpoczęcia inwestycji	2019
	Termin zakończenia inwestycji	2019
Planowane efekty realizacji inwestycji	Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 ➤ Liczba rozbudowanych i zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowej: 1
	Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba osób które korzystać będą z nowej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej: 500os/rok
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	30 000,00	
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe MSiT (Program Rozwoju Bazy Sportowej Woj. Podkarpackiego, Program Szkolny)	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem społecznym	-	
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	<p>Uatrakcyjnienie i uzupełnienie terenów rekreacyjnych wokół obiektu szkoły, placu zabaw dla młodzieży i dzieci, wdrażanie wśród młodzieży sportów ekstremalnych, skatepark będzie też wizytówką gminy. Dzięki realizacji projektu nastąpi rozbudowa infrastruktury na obszarze zdegradowanym.</p> <p>Skatepark to-zwiększenie atrakcyjności turystycznej, tworzenie nowych alternatyw społecznych, racjonalizacja wykorzystania przestrzeni, uatrakcyjniania spędzenia wolnego czasu dla młodzieży i nie tylko, wzbogacenie ofert imprez turystyczno-sportowych. Uatrakcyjni również ofertę dla obozów.</p>	

Karta zadania inwestycyjnego nr 9		
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Modernizacja i rozbudowa placu zabaw przy Przedszkolu „Akademia Przedszkolaka”	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas 269A	
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Cmolas	
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Wykonanie nawierzchni poliuretanowej wraz z podbudową. Zakup urządzeń zabawowych: karuzela, domek, bujaki sprężynowe, huśtawka wahadłowa oraz nasadzenie krzewów ozdobnych.	
Okres rzeczowej realizacji projektu	Termin rozpoczęcia inwestycji	2017
	Termin zakończenia inwestycji	2017
Planowane efekty realizacji inwestycji	Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 ➤ Liczba rozbudowanych i zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowej: 1
	Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba dzieci w wieku przedszkolnym korzystających z nowopowstałej infrastruktury: 30os/rok ➤ Liczba nowopowstałych miejsc pracy: 2
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	200 000,00	
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe MSiT (Program Rozwoju Bazy Sportowej Woj. Podkarpackiego, Program Szkolny)	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem społecznym	Projekt społeczny nr 6: „Piknik rodzinny w Akademii Przedszkolaka w Cmolasie”	
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Realizacja zadania wpłynie na poprawę estetyki miejscowości w zakresie zagospodarowania terenów objętych rewitalizacją oraz na aktywizację i integrację społeczności lokalnej.	

Karta zadania inwestycyjnego nr 10		
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Remont Gminnej Biblioteki Publicznej	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas 286	
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas	
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Przebudowa instalacji centralnego ogrzewania z kotłownią gazową oraz remont budynku, który polegał będzie na: wymianie części drzwi i okien, wymianie wykładzin podłogowych oraz drzwi i ścianek w ubikacji na systemowe, obicia ścian i sufitu w kotłowni.	
Okres rzeczowej realizacji projektu	Termin rozpoczęcia inwestycji	2018

	Termin zakończenia inwestycji	2018
Planowane efekty realizacji inwestycji	Wskaźniki produktu	➤ Liczba zmodernizowanych obiektów kultury: 1
	Wskaźniki rezultatu	➤ Liczba osób korzystających z obiektu: wzrost o 300os/rok
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	173 000,00	
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe MKiDN (Rozwój Infrastruktury Kultury)	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem społecznym	Projekty społeczne podstawowe nr 1-4: 1. „Księgozbiór mobilny” 2. „Konkurs czytelniczy” 3. „Spotkanie integracyjne przedszkolaków z okazji Dnia Dziecka i Światowego Dnia Pluszowego Misia” 4. „Doposażenie czytelni dla dzieci – kącik zabaw dla dzieci”.	
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Budynek obecnie nie posiada lokalnego źródła ciepła, poszczególne pomieszczenia ogrzewane są poprzez gazowe konwekcyjne ogrzewacze oraz urządzenie wyposażone w grzałkę elektryczną. Duża awaryjność urządzeń oraz trudność w utrzymaniu założonej temperatury w okresie zimowym przyczynia się do zmniejszenia liczby osób korzystających z obiektu w okresie zimowym, zwłaszcza dzieci i młodzieży. Również stan techniczny pomieszczeń odbiega od standardów i odstrasza potencjalnych użytkowników. Celem realizacji jest podniesienie standardu funkcjonowania budynku	

Karta zadania inwestycyjnego nr 11		
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Remont i doposażenie Samorządowego Ośrodka Kultury	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas 212A	
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Samorządowy Ośrodek Kultury	
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Przebudowa pomieszczeń na I piętrze i remont elewacji budynku w celu polepszenia bazy kulturalnej na terenie gminy. Doposażenie w sprzęt niezbędny do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym w sprzęt służący do niwelacji barier dla osób niepełnosprawnych.	
Okres rzeczowej realizacji projektu	Termin rozpoczęcia inwestycji	2018
	Termin zakończenia inwestycji	2018
Planowane efekty realizacji inwestycji	Wskaźniki produktu	➤ Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 ➤ Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych: 1 ➤ Liczba wyposażonych obiektów

		kultury: 1
	Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba zrealizowanych imprez kulturalnych: 11szt/rok ➤ Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem: 850os/rok
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	165 256,00	
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe MKiDN (Rozwój Infrastruktury Kultury)	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem społecznym	Projekt społeczny nr 5: „Rozwój działalności kulturalnej Samorządowego Ośrodka Kultury w Cmolasie”	
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Poprawa wyglądu estetycznego i funkcjonalności obiektu.	

Karta zadania inwestycyjnego nr 12		
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Adaptacja sklepu GS na biura GOPS	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas	
Inwestor (Beneficjent) / Partner	Gmina Cmolas	
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Remont pomieszczeń byłego sklepu GS z przeznaczeniem na biura Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej celem usprawnienia obsługi mieszkańców.	
Okres rzeczowej realizacji projektu	Termin rozpoczęcia inwestycji	2017
	Termin zakończenia inwestycji	2017
Planowane efekty realizacji inwestycji	Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba zmodernizowanych centrów wsi: 1 ➤ Powierzchnia sklepu objęta remontem: 155 m² ➤ Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1
	Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba utworzonych miejsc pracy: 2
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	100 000,00	
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW);	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem społecznym	Projekt społeczny nr 7: „Wsparcie i aktywizacja seniorów” nr 8: „Rozwój asysty rodzinnej i upowszechnienie pracy socjalnej” nr 9: „Poradnictwo dla osób i rodzin uwikłanych w przemoc w rodzinie” nr 10: „Pomoc osobom bezrobotnym i biernym zawodowo”	

Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Obecnie lokal jest nieużytkowany, a biura GOPS-u mieszczące się w Urzędzie Gminy z uwagi na swoją niewielką powierzchnię użytkową nie gwarantują sprawnego obsługiwanie mieszkańców gminy, zwłaszcza dyskrecji i prywatności.
---	---

5.5.2 Przedsięwzięcia podstawowe społeczne

Karta zadania społecznego nr 1		
Nazwa przedsięwzięcia	Księgozbiór mobilny	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Szkoły na terenie gminy	
Organizator/realizator przedsięwzięcia	Gminna Biblioteka Publiczna w Cmolasie	
Partnerzy społeczni (jeśli dotyczy)	-	
Krótki opis przedsięwzięcia/założenia merytoryczne, rzeczowe	Księgozbiór mobilny czyli biblioteka objazdowa polegająca na dowozie zbiorów bibliotecznych do szkół na terenie gminy, w których nie ma biblioteki. Miał on na celu rozbudzić potrzebę czytania i motywacji dzieci do kulturalnego spędzania wolnego czasu. Oraz poczucie szacunku dla książek i nawyku korzystania ze zbiorów bibliotecznych	
Harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia	całorocznie 2016
	Termin zakończenia	całorocznie 2022
Planowane efekty realizacji projektu	Wskaźniki produktu	➤ Liczba projektów ze strefy kultury: 1
	Wskaźniki rezultatu	➤ Liczba dzieci/młodzieży korzystających z projektu: 120os/rok
Szacowany koszt zadania (PLN)	3 000,00 corocznie	
Przewidywana źródła finansowania	budżet gminy; programy krajowe MKiDN (Promocja literatury i czytelnictwa); dotacje fundacji	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem inwestycyjnym	Projekt inwestycyjny podstawowy nr 10: „Remont Gminnej Biblioteki Publicznej”	
Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Dowóz zbiorów bibliotecznych do szkół na terenie gminy, w których nie ma biblioteki jest niezbędny gdyż większość dzieci i młodzieży nie jest w stanie samodzielnie dojechać do siedziby biblioteki celem skorzystania z ofert książkowych biblioteki.	

Karta zadania społecznego nr 2	
Nazwa przedsięwzięcia	Konkurs czytelniczy
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas 286
Organizator/realizator przedsięwzięcia	Gminna Biblioteka Publiczna w Cmolasie
Partnerzy społeczni (jeśli dotyczy)	-
Krótki opis przedsięwzięcia/założenia merytoryczne, rzeczowe	Konkurs czytelniczy na celu rozbudzić potrzebę czytania i motywacji dzieci do kulturalnego spędzania wolnego czasu, oraz wzbudzić poczucie szacunku dla książek i nawyku czytania.

Harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia	Wrzesień 2018 –początek roku szkolnego
	Termin zakończenia	Czerwiec 2019 – zakończenie roku szkolnego
Planowane efekty realizacji projektu	Wskaźniki produktu	➤ Liczba projektów ze sfery kultury: 1
	Wskaźniki rezultatu	➤ Liczba dzieci/młodzieży korzystających z projektu: 250os/rok
Szacowany koszt zadania (PLN)	1 500,00	
Przewidywana źródła finansowania	budżet gminy; programy krajowe MKiDN (Promocja literatury i czytelnictwa); dotacje fundacji	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem inwestycyjnym	Projekt inwestycyjny podstawowy nr 10: „Remont Gminnej Biblioteki Publicznej”	
Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Modernizacja biblioteki poprawi warunki lokalowe , do przeprowadzenia konkursów czytelniczych i związanych z nim spotkań czytelniczych	

Karta zadania społecznego nr 3		
Nazwa przedsięwzięcia	Spotkania integracyjne przedszkolaków z Okazji Dnia Dziecka i Światowego Dnia Pluszowego Misia	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas 286	
Organizator/realizator przedsięwzięcia	Gminna Biblioteka Publiczna w Cmolasie	
Partnerzy społeczni (jeśli dotyczy)	Przedszkola na terenie gminy Cmolas	
Krótki opis przedsięwzięcia/założenia merytoryczne, rzeczowe	Coroczne spotkania będą miały na celu pobudzić zainteresowanie książką poprzez głośne czytanie bajek, zapoznanie się z biblioteką i zabawę w kąciku malucha.	
Harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia	Czerwiec, listopad corocznie (2016)
	Termin zakończenia	Czerwiec, listopad corocznie (2022)
Planowane efekty realizacji projektu	Wskaźniki produktu	➤ Liczba projektów ze sfery kultury: 1
	Wskaźniki rezultatu	➤ Liczba dzieci/młodzieży korzystających z projektu: 150os/rok
Szacowany koszt zadania (PLN)	2000,00 corocznie	
Przewidywana źródła finansowania	budżet gminy; programy krajowe MKiDN (Promocja literatury i czytelnictwa)	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem inwestycyjnym	Projekt inwestycyjny podstawowy nr 10: „Remont Gminnej Biblioteki Publicznej”	
Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Remont biblioteki wpłynie na poprawę warunków lokalowych do prowadzenia zajęć z dziećmi. Nastąpi integracja przedszkolaków, zwiększy się zainteresowanie biblioteką poprzez czytanie i zabawę.	

Karta zadania społecznego nr 4		
Nazwa przedsięwzięcia	Doposażenie czytelnia dla dzieci –kącik zabaw dla dzieci.	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas 286	
Organizator/realizator przedsięwzięcia	Gminna Biblioteka Publiczna w Cmolasie	
Partnerzy społeczni (jeśli dotyczy)	-	
Krótki opis przedsięwzięcia/założenia merytoryczne, rzeczowe	Doposażenie czytelnia dla dzieci ma na celu wzbudzić potrzebę czytania poprzez głośne czytanie bajek , oraz miłe spędzenie czasu z zabawą, grami planszowymi, puzzlami i innymi nowoczesnymi zabawkami edukacyjnymi.	
Harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia	całorocznie 2016
	Termin zakończenia	całorocznie 2022
Planowane efekty realizacji projektu	Wskaźniki produktu	➤ Liczba projektów ze strefy kultury: 1
	Wskaźniki rezultatu	➤ Liczba dzieci/młodzieży korzystających z projektu: 300os/rok
Szacowany koszt zadania (PLN)	2 500,00	
Przewidywana źródła finansowania	budżet gminy; programy krajowe MKiDN (Promocja literatury i czytelnictwa); dotacje fundacji i prywatni sponsorzy	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem inwestycyjnym	Projekt inwestycyjny podstawowy nr 10: „Remont Gminnej Biblioteki Publicznej”	
Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	Remont biblioteki poprawi warunki lokalowe czytelnia do prowadzenia zajęć dla dzieci, które bardzo często odwiedzają bibliotekę w drodze ze szkoły do domu. Dzięki nowoczesnemu wyposażeniu czytelnia zwiększy się zainteresowanie dzieci ofertą biblioteczną, a co za tym idzie ich czas wolny zostanie właściwie zagospodarowany. Zachęcenie dzieci poprzez zabawę, do korzystania z zasobów bibliotecznych oraz jej oferty zajęć dla dzieci.	

Karta zadania społecznego nr 5		
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Rozwój działalności kulturalnej Samorządowego Ośrodka Kultury w Cmolasie	
Organizator/realizator przedsięwzięcia	Samorządowy Ośrodek Kultury w Cmolasie	
Partnerzy społeczni (jeśli dotyczy)	-	
Krótki opis przedsięwzięcia/założenia merytoryczne, rzeczowe	Organizacja imprez kulturalnych, kół zainteresowań, usprawnienie ich funkcjonowania oraz funkcjonowania rozgłośni radiowej i innych usług Samorządowego Ośrodka Kultury w Cmolasie. Zajęcia plastyczne, zajęcia szachowe, zajęcia taneczne, zajęcia taneczno-ruchowe, radio lokalne, wystawy artystyczne, imprezy kulturalne, tematyczne spotkania środowiska lokalnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych.	
Harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia	całorocznie 2016
	Termin zakończenia	całorocznie 2022

Planowane efekty realizacji projektu	Wskaźniki produktu	➤ Liczba projektów ze strefy kultury: 1
	Wskaźniki rezultatu	➤ Liczba osób korzystających z projektu: 500 os/rok
Szacowany koszt zadania (PLN)	50 000,00/ rok	
Przewidywane źródła finansowania	budżet SOK	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem inwestycyjnym	Projekt inwestycyjny podstawowy nr 11: „Remont i doposażenie Samorządowego Ośrodka Kultury”	
Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Usprawnienie i podniesie standardu funkcjonowania i oferowanych usług. Poszerzenie oferty, koordynacja i rozwój działalności kulturalnej Samorządowego Ośrodka Kultury w Cmolasie	

Karta zadania społecznego nr 6		
Nazwa przedsięwzięcia	Piknik rodzinny w Akademii Przedszkolaka w Cmolasie	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas 269 A	
Organizator/realizator przedsięwzięcia	Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Cmolas	
Partnerzy społeczni (jeśli dotyczy)	-	
Krótki opis przedsięwzięcia/założenia merytoryczne, rzeczowe	Organizacja pikniku rodzinnego dla dzieci i ich rodziców na obszarze objętym programem rewitalizacji. Organizacja i prowadzenie zabaw integracyjnych, zakup nagród oraz organizacja wspólnego poczęstunku.	
Termin realizacji zadania	02-06-2017r.	
Planowane efekty realizacji projektu	Wskaźniki produktu	➤ Liczba projektów ze sfery kultury: 1
	Wskaźniki rezultatu	➤ Liczba dzieci i rodziców objętych wsparciem : 100 os
Szacowany koszt zadania (PLN)	2 000,00	
Przewidywana źródła finansowania	budżet gminy; dotacje fundacji i prywatni sponsorzy	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem inwestycyjnym	Projekt inwestycyjny podstawowy nr 9: „Modernizacja i rozbudowa placu zabaw przy Przedszkolu „Akademia Przedszkolaka”	
Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Realizacja zadania zaktywizuje i zintegruje społeczność zamieszkującą teren objęty rewitalizacją.	

Karta zadania społecznego nr 7	
Nazwa przedsięwzięcia	Wsparcie i aktywizacja seniorów
Lokalizacja przedsięwzięcia	Samorządowy Ośrodek Kultury w Cmolasie
Organizator/realizator przedsięwzięcia	GOPS Cmolas/ organizacja pozarządowa
Partnerzy społeczni (jeśli dotyczy)	Urząd Gminy Cmolas, Samorządowy Ośrodek Kultury w Cmolasie

Krótki opis przedsięwzięcia/założenia merytoryczne, rzeczowe	Wsparcie i aktywizacja seniorów poprzez rozwój usług opiekuńczych oraz utworzenie Świetlicy Środowiskowej dla seniorów (organizacja zajęć i warsztatów).	
Harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia	całorocznie 2016
	Termin zakończenia	całorocznie 2022
Planowane efekty realizacji projektu	Wskaźniki produktu,	➤ Liczba projektów ze sfery pomocy społecznej: 1
	Wskaźniki rezultatu	➤ Liczba osób objętych wsparciem: 20 os/rok
Szacowany koszt zadania (PLN)	2 000,00 corocznie	
Przewidywana źródła finansowania	budżet gminy; dotacje fundacji + prywatni sponsorzy	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem inwestycyjnym	Projekt inwestycyjny podstawowy nr 11: „Remont i doposażenie Samorządowego Ośrodka Kultury” nr 12: „Adaptacja sklepu GS na biura GOPS”	
Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Promowanie aktywności seniorów i włączenie ich w integrację mieszkańców.	

Karta zadania społecznego nr 8		
Nazwa przedsięwzięcia	Rozwój asysty rodzinnej i upowszechnianie pracy socjalnej	
Lokalizacja przedsięwzięcia	cały obszar zdegradowany	
Organizator/realizator przedsięwzięcia	GOPS Cmolas	
Partnerzy społeczni (jeśli dotyczy)	-	
Krótki opis przedsięwzięcia/założenia merytoryczne, rzeczowe	Rozwój asysty rodzinnej i upowszechnianie pracy socjalnej poprzez zatrudnienia asystenta rodziny oraz aktywizacji rodzin z dziećmi	
Harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia	całorocznie 2016
	Termin zakończenia	całorocznie 2022
Planowane efekty realizacji projektu	Wskaźniki produktu	➤ Liczba projektów ze sfery pomocy społecznej: 1
	Wskaźniki rezultatu	➤ Liczba rodzin objętych wsparciem: 5 rodzin/rok
Szacowany koszt zadania (PLN)	30 000,00 corocznie	
Przewidywana źródła finansowania	budżet gminy + dotacja Wojewody Podkarpackiego	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem inwestycyjnym	Projekt inwestycyjny podstawowy nr 11: „Remont i doposażenie Samorządowego Ośrodka Kultury”	
Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu na obszarze rewitalizacji.	

Karta zadania społecznego nr 9		
Nazwa przedsięwzięcia	Poradnictwo dla osób i rodzin uwięzionych w przemoc w rodzinie	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cały obszar zdegradowany	
Organizator/realizator przedsięwzięcia	GOPS Cmolas, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej	
Partnerzy społeczni (jeśli dotyczy)	-	
Krótki opis przedsięwzięcia/założenia merytoryczne, rzeczowe	Poradnictwo dla osób i rodzin uwięzionych w przemoc w rodzinie – zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie poprzez kierowanie do odpowiednich specjalistów z dziedziny psychologii, pedagogiki i prawa	
Harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia	całorocznie 2016
	Termin zakończenia	całorocznie 2022
Planowane efekty realizacji projektu	Wskaźniki produktu	➤ Liczba projektów ze sfery pomocy społecznej: 1
	Wskaźniki rezultatu	➤ Liczba rodzin objętych wsparciem: 5 rodzin/rok
Szacowany koszt zadania (PLN)	10 000,00 corocznie	
Przewidywana źródła finansowania	budżet gminy	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem inwestycyjnym	Projekt inwestycyjny podstawowy nr 12: „Adaptacja sklepu GS na biura GOPS”	
Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu na obszarze rewitalizacji.	

Karta zadania społecznego nr 10		
Nazwa przedsięwzięcia	Pomoc osobom bezrobotnym i biernym zawodowo	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cały obszaru zdegradowany	
Organizator/realizator przedsięwzięcia	GOPS Cmolas	
Partnerzy społeczni (jeśli dotyczy)	Urząd Gminy Cmolas, Centrum Integracji Społecznej w Kolbuszowej, Powiatowy Urząd Pracy w Kolbuszowej	
Krótki opis przedsięwzięcia/założenia merytoryczne, rzeczowe	Kierowanie osób bezrobotnych i biernych zawodowo, korzystających z pomocy społecznej do Centrum Integracji Społecznej, prac społecznie użytecznych	
Harmonogram realizacji projektu	Termin rozpoczęcia	całorocznie 2016
	Termin zakończenia	całorocznie 2022
Planowane efekty realizacji projektu	Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba projektów ze sfery pomocy społecznej: 1 ➤ Liczba osób kwalifikujących się do objęcia pomocą : 10 os

	Wskaźniki rezultatu	➤ Liczba osób objętych pomocą: 5 os/rok
Szacowany koszt zadania (PLN)	0,00	
Przewidywana źródła finansowania	budżet gminy, budżet partnerów społecznych	
Powiązanie krzyżowe projektu z projektem inwestycyjnym	Projekt inwestycyjny podstawowy nr 12: „Adaptacja sklepu GS na biura GOPS”	
Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu na obszarze rewitalizacji.	

5.5.3 Przedsięwzięcia uzupełniające

Karta zadania inwestycyjnego nr 1	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Budowa parkingu dla samochodów osobowych przy stacji kolejowej
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	<p>Budowa parkingu z kostki brukowej o powierzchni 1350m² dla samochodów osobowych przy stacji kolejowej w Cmolasie.</p> <p>Powstanie 40 miejsc parkingowych zwiększy bezpieczeństwo podróżujących i poprawi estetykę terenu.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba wybudowanych parkingów: 1 ➤ Powierzchnia wybudowanego parkingu: ok. 1350m² ➤ Liczba powstałych miejsc postojowych: 40 <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych rocznie – 1800 sztuk/rok
Okres rzeczowej realizacji projektu	2020
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	182 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Realizacja zadania będzie odpowiedzią na głosy mieszkańców całej Gminy którzy pokonując codziennie drogę do pracy dojeżdżają do stacji kolejowej własnym samochodem, a następnie kontynuują podróż pociągiem bądź szynobusem. Obecnie samochody są pozostawiane na poboczu co stwarza zagrożenie dla innych uczestników ruchu drogowego. Teren przeznaczony pod budowę parkingu jest porośnięty trawami, które psują wizerunek miejscowości.

Karta zadania inwestycyjnego nr 2	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Przebudowa komunikacji od „Ochronki” do zakrętu naprzeciw placu targowego – budowa parkingu „skośnego” (likwidacja pasa zieleni)
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas i Powiat Kolbuszowski
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	<p>Budowa parkingu „skośnego” z kostki brukowej o powierzchni 170m². Celem realizacji jest utworzenie 40 miejsc parkingowych dla mieszkańców przejeżdżających na plac targowy, do Samorządowego Ośrodka Kultury oraz do Niepublicznego Przedszkola „Ochronka”.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych parkingów: 1 ➤ Powierzchnia wybudowanego parkingu: 170m² ➤ Liczba powstałych miejsc postojowych: 40 <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych rocznie: 4000 sztuk/rok
Okres rzeczowej realizacji projektu	2020
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	100 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Obecnie samochody parkowane są wzdłuż drogi powiatowej i na pasach zieleni przy chodniku. Budowa parkingu przyczyni się to do zwiększenia bezpieczeństwa użytkowników, a także ograniczenia liczby kolizji.

Karta zadania inwestycyjnego nr 3	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Przebudowa drogi koło Zakładu Usług Komunalnych
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	<p>Przebudowa 140mb nawierzchni drogi z żwirowej na asfaltową.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba zmodernizowanych dróg dojazdowych: 1 ➤ Długość przebudowanej drogi :140mb <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba osób korzystających z nowo powstałej infrastruktury: 3000os/rok
Okres rzeczowej realizacji projektu	2017
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	36 500,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)

Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Poprawa bezpieczeństwa, komunikacji, funkcjonalności i estetyki terenu.
---	---

Karta zadania inwestycyjnego nr 4	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Budowa oświetlenia ulicznego za Bankiem Spółdzielczym
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent) / Partner	Gmina Cmolas
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	<p>Budowa oświetlenia ulicznego na osiedlu mieszkalnym za Bankiem Spółdzielczym.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Długość linii energetycznej: 222m ➤ Liczba zamontowanych lamp oświetlenia ulicznego: 4 sztuki <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba mieszkańców osiedla korzystających z nowopowstałego oświetlenia ulicznego: 80 osób
Okres rzeczowej realizacji projektu	2020
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	30 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Poprawa bezpieczeństwa w centrum wsi, poprawa jakości życia mieszkańców obszaru zdegradowanego.

Karta zadania inwestycyjnego nr 5	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Modernizacja parkingu przed pawilonem handlowym Olimp – oraz przebudowa drogi Olimp – droga publiczna wraz z włączeniem jej w układ komunikacyjny centrum
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent) / Partner	F.H.U „Olimp”
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	<p>Przebudowa 100mb drogi celem wykonania nawierzchni asfaltowej oraz wykonanie 400m²nawierzchni parkingu z kostki brukowej lub masy bitumicznej.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Powierzchnia zmodernizowanego parkingu: 400m² ➤ Długość przebudowanej drogi : 100mb ➤ Liczba powstałych miejsc postojowych: 10 szt. <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanym obszarze: 1 ➤ Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych rocznie: 14 600 sztuk/rok
Okres rzeczowej realizacji projektu	2019

Szacowany koszt inwestycji (PLN)	80 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Uporządkowanie centrum w celu poprawy bezpieczeństwa i wizerunku wsi.

Karta zadania inwestycyjnego nr 6	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Budowa chodnika dla pieszych w kierunku Dąbrówki
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Budowa 100mb chodnika z kostki brukowej. Wskaźniki produktu: ➤ Długość wybudowanego chodnika: 100mb Wskaźniki rezultatu: ➤ Liczba osób korzystających z nowopowstałej infrastruktury: 50 os
Okres rzeczowej realizacji projektu	2018
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	30 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Poprawa bezpieczeństwa w centrum wsi.

Karta zadania inwestycyjnego nr 7	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Przebudowa drogi „Księżej” od km 0+000 do km 0+500
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent), np. gmina	Gmina Cmolas
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Przebudowa drogi celem wykonania nawierzchni asfaltowej na odcinku o długości 500mb co wpłynie na poprawę bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców i użytkowników. Wskaźniki produktu: ➤ Długość przebudowanej drogi: 500mb Wskaźniki rezultatu: ➤ Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury: 3000os/rok
Okres rzeczowej realizacji projektu	2019
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	150 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)

Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Realizacja zadania wpłynie na poprawę bezpieczeństwa, usprawni ruch samochodowy i poprawi estetykę terenu.
---	--

Karta zadania inwestycyjnego nr 8	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Przebudowa i remont drogi do Sanktuarium
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	<p>Remont 150mb drogi o nawierzchni asfaltowej z uwagi na złą i wyeksploatowaną nawierzchnię oraz przebudowa 680mb drogi z nawierzchni żwirowej na nawierzchnię asfaltową.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Długość przebudowanej drogi : 680mb ➤ Długość wyremontowanej drogi: 150mb <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury: 3000os/rok
Okres rzeczowej realizacji projektu	2019 – 2020
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	300 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Zły stan nawierzchni drogi stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa użytkowników

Karta zadania inwestycyjnego nr 9	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Modernizacja ogrodzenia terenu Sanktuarium
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Parafia i Sanktuarium Przemienienia Pańskiego w Cmolasie
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	<p>Kompleksowa modernizacja 210mb ogrodzenia wokół Sanktuarium Przemienienia Pańskiego w Cmolasie, które jest bardzo zniszczone.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Długość zmodernizowanego ogrodzenia: 210mb <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury: 3000os/rok
Okres rzeczowej realizacji projektu	2019
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	60 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet parafii; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych; program MKiDN: Ochrona zabytków)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Modernizacja ogrodzenia wpłynie na poprawę wizerunku sanktuarium. Do sanktuarium przybywa bardzo dużo pielgrzymów zwłaszcza w okresie uroczystości odpustowych.

Karta zadania inwestycyjnego nr 10	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Remont nawierzchni parkingu i utwardzenie terenu przy Urzędzie Gminy oraz wymiana ogrodzenia
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	<p>Wykonanie nowej nawierzchni asfaltowej na terenie parkingu oraz za budynkiem Urzędu.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych parkingów: 1 ➤ Powierzchnia zmodernizowanego parkingu: 949,75m² ➤ Liczba powstałych miejsc postojowych: 20 sztuk <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych parkingów: 1 ➤ Powierzchnia zmodernizowanego parkingu: 949,75m² ➤ Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych rocznie: 4 800 sztuk/rok
Okres rzeczowej realizacji projektu	2017 – 2018
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	146 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Poprawa estetyki terenu w centrum wsi (obszaru zdegradowanego).

Karta zadania inwestycyjnego nr 11	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Modernizacja i zagospodarowanie terenu GS
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	<p>Modernizacja 300mb parkingu oraz budowa obiektów małej architektury na terenie GS.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Powierzchni zmodernizowanego parkingu: 300m² ➤ Liczba powstałych miejsc postojowych: 15 ➤ Liczba zmodernizowanych centrum wsi: 1 <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Powierzchni zmodernizowanego parkingu: 300m² ➤ Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych rocznie: 200 sztuk/rok
Okres rzeczowej realizacji projektu	2021
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	50 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy

Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Teren jest w bardzo złym stanie technicznym i stwarza zagrożenie bezpieczeństwa dla użytkowników
---	--

Karta zadania inwestycyjnego nr 12	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Budowa lewoskrętu z DK-9 do drogi na basen
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	GDDKiA
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Budowa lewoskrętu z drogi krajowej do drogi dojazdowej na basen
Okres rzeczowej realizacji projektu	2020
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	10 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego i usprawnienie płynności ruchu w centrum .

Karta zadania inwestycyjnego nr 13	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Konserwacja zabytkowego kościółka, muru i otoczenia
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Parafia i Sanktuarium Przemienienia Pańskiego w Cmolasie
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Wymiana pokrycia dachowego na zabytkowym kościółku, konserwacja i renowacja zabytkowego muru wokół kościółka.
Okres rzeczowej realizacji projektu	2016 – 2020
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	500 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet parafii; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe MKiDN (Ochrona zabytków)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Dbłość o zabytki, walory turystyczne i atrakcyjność turystyczną obszaru rewitalizacji.

Karta zadania inwestycyjnego nr 14	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Renowacja stawu parafialnego
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Parafia i Sanktuarium Przemienienia Pańskiego w Cmolasie
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Renowacja stawu parafialnego poprzez wykoszenie i wykarczowanie traw i krzewów wokół stawu, mechaniczne odmulenia dna stawu oraz umocnienie

	skarp.
Okres rzeczowej realizacji projektu	2021-2022
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	20 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet parafii, budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW, POIiŚ);
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Dbłość o walory turystyczne i atrakcyjność turystyczną obszaru rewitalizacji.

Karta zadania inwestycyjnego nr 15	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Remont kościoła parafialnego oraz ołtarza polowego
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Parafia i Sanktuarium Przemienienia Pańskiego w Cmolasie
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Prace remontowe i modernizacyjne w celu przywrócenia dawnej świetności tych obiektów.
Okres rzeczowej realizacji projektu	2017-2020
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	50 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet parafii, budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe MKiDN (Rozwój infrastruktury kultury)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Dbłość o walory turystyczne i atrakcyjność turystyczną obszaru rewitalizacji.

Karta zadania inwestycyjnego nr 16	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Wymiana oświetlenia zewnętrznego zespołu szkolno – basenowego na energooszczędne
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Wymiana oświetlenia zewnętrznego zespołu szkolno – basenowego na energooszczędne w celu zwiększenia bezpieczeństwa użytkowników tych obiektów. Wskaźniki produktu: ➤ Liczba wymienionych lamp oświetlenia ulicznego: 58szt. Wskaźniki rezultatu: ➤ Liczba użytkowników obiektów korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury: 1 000 osób
Okres rzeczowej realizacji projektu	2018-2019
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	130 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Poprawa bezpieczeństwa na obszarze zdegradowanym. Inwestycja ta przyczyni się do wzrostu liczby osób korzystających z obiektów sportowych znajdujących się na tym terenie.

Karta zadania inwestycyjnego nr 17	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Budowa chodnika dla pieszych przy drodze powiatowej od Cmentarza do wjazdu na Stadion Sportowy
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Budowa 275mb chodnika z kostki brukowej. Wskaźniki produktu: ➤ Długość wybudowanego chodnika: 275mb Wskaźniki rezultatu: ➤ Liczba osób korzystających z nowopowstałej infrastruktury: 3 000os/rok
Okres rzeczowej realizacji projektu	2018
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	50 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Jest to trasa uczęszczana przez bardzo dużą liczbę osób i z uwagi na ukształtowanie terenu miejsce bardzo niebezpieczne, a użytkownicy narażeni na utratę zdrowia i życia.

Karta zadania inwestycyjnego nr 18	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Remont drogi Zakościele – SUR
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Przebudowa 146mb nawierzchni drogi z gruntowej na asfaltową. Wskaźniki produktu: ➤ Liczba zmodernizowanych dróg dojazdowych: 1 ➤ Długość przebudowanej drogi: 146mb Wskaźniki rezultatu: ➤ Liczba osób korzystających z nowopowstałej infrastruktury: 3000 osób/rok
Okres rzeczowej realizacji projektu	2017
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	54 100,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Poprawa bezpieczeństwa, komunikacji, funkcjonalności i estetyki terenu obszaru zdegradowanego.

Karta zadania inwestycyjnego nr 19	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Budowa placu targowego z funkcją parkingu przy Stadionie Sportowym
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy, cel realizacji	<p>Budowa targowiska stałego wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, tj. droga dojazdowa, zjazd publiczny do drogi powiatowej, kanalizacja deszczowa, oświetlenie. Plac targowy o wymiarach ok. 160m x 15m (powierzchnia ok. 2400m²) – wykonanie podbudowy oraz nawierzchni asfaltowej. Droga dojazdowa o szer. 5m i dł. ok. 175mb (powierzchnia ok. 875m²) wraz ze zjazdem – wykonanie podbudowy oraz nawierzchni z kostki brukowej betonowej.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Powierzchnia targowiska: 2400m² ➤ Liczba stoisk targowych: 20 <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba osób korzystających z targowiska: 8000os/rok
Okres rzeczowej realizacji projektu	2017 – 2018
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	500 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	<p>Teren przeznaczony pod budowę targowiska położony jest w obszarze zdegradowanym, porośnięty jest trawami i chwastami, znajduje się w bliskim sąsiedztwie największego osiedla mieszkaniowego w Cmolasie. Budowa targowiska przyczyni się do aktywizacji lokalnej społeczności w kierunku rozwoju własnej działalności gospodarczej, a co za tym idzie zmniejszenia bezrobocia na terenie całej Gminy, a głównie na obszarze rewitalizacji.</p>

Karta zadania inwestycyjnego nr 20	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Budowa trybuny na Stadionie Sportowym
Lokalizacja przedsięwzięcia	Cmolas 630A
Inwestor (Beneficjent)/ Partner	Gmina Cmolas
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	<p>Zaprojektowano dwa sektory trybuny długości po 10m, po trzy rzędy siedzisk, przedzielonych schodami szer. 2,40m i zejściami szer. 1,5m po obu końcach trybuny w stronę istniejącego boiska. Ilość siedzisk 120szt, po 40szt w rzędzie. Przed trybuną, a także za siedziskami ostatniego rzędu teren zostanie utwardzony kostką brukową – utwardzenie to umożliwi korzystanie z widowni w poziomie boiska osobom niepełnosprawnym, a powyżej siedzisk będą miejsca stojące dla widzów.</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba wspartych obiektów infrastruktury

	<p>zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba nowo powstałych miejsc siedzących: 120szt. ➤ Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych: 1 <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba osób biorących udział w organizowanych wydarzeniach sportowych i rekreacyjnych na obiekcie w ciągu roku: 1000 os/rok
Okres rzeczowej realizacji projektu	2017
Szacowany koszt inwestycji (PLN)	76 000,00
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundusze europejskie (RPO WP/ PROW); programy krajowe MSiT (Program Rozwoju Bazy Sportowej Woj. Podkarpackiego, Program Szkolny)
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Obecnie teren przeznaczony pod budowę trybuny jest porośnięty trawą i chwastami, co bardzo negatywnie wpływa na estetykę terenu oraz bezpieczeństwo osób uczestniczących w wydarzeniach sportowych i rekreacyjnych. Dodatkowo na stadionie jest niewystarczająca ilość miejsc siedzących dla widzów.

Karta zadania społecznego nr 1	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Utworzenie grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych
Organizator przedsięwzięcia	GOPS
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Terapia grupowa i indywidualna dla osób uzależnionych i współuzależnionych
Okres rzeczowej realizacji projektu	2016 - 2020
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundacje + środki prywatne
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Przeciwdziałanie patologiom społecznym i pomoc w wyjściu z trudnej sytuacji życiowej.

Karta zadania społecznego nr 2	
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Organizacja warsztatów motywacyjnych dla osób bezrobotnych i biernych zawodowo
Organizator przedsięwzięcia	GOPS
Krótki opis przedsięwzięcia, zakres rzeczowy	Wykłady/warsztaty motywujące do poszukiwania pracy, uczące przygotowania dokumentów aplikacyjnych o pracę, sposobów autoprezentacji itp.
Okres rzeczowej realizacji projektu	2016 – 2020
Przewidywane źródła finansowania	budżet gminy; fundacje + środki prywatne
Uzasadnienie wyboru tego zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji	Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i walka z bezrobociem poprzez pobudzenie aktywności zawodowej.

5.6 Komplementarność działań

Komplementarność przestrzenna

Przeprowadzona diagnoza wskaźnikowa Gminy Cmolas oraz towarzyszące jej konsultacje społeczne wskazały obszar w gminie o największym nasileniu negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych ale również obszar o największym potencjale dla rozwoju całej gminy. W efekcie wyznaczono obszar zdegradowany oraz w finalnym etapie diagnozy obszar objęty rewitalizacją – centrum wsi Cmolas.

Gminny Program Rewitalizacji realizuje założenia komplementarności przestrzennej ponieważ wszystkie działania rewitalizacyjne założono na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Projekty inwestycyjne i projekty społeczne zaplanowano tak, aby dopełniały się przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Zważywszy na funkcję jaką obszar rewitalizacji pełni w rozwoju całej gminy, zaplanowane na obszarze rewitalizacji działania nie skutkują przeniesieniem zdiagnozowanych problemów społecznych i gospodarczych na inne tereny ale minimalizują ich poziom na obszarze całej gminy. Działania rewitalizacyjne dotyczą przede wszystkim miejsc, obiektów i budynków użyteczności publicznej zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji, ale z których korzystają lub korzystać będą mieszkańcy całej gminy i które wpłyną na poprawę ich warunków życia społecznego i gospodarczego.

Komplementarność problemowa

Projekty objęte Gminnym Programem Rewitalizacji są odpowiedzią na konkretne problemy społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji zidentyfikowane podczas diagnozy prowadzącej do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. O trafności i adekwatności działań świadczy fakt, że zaplanowano je przy uwzględnieniu głosu interesariuszy rewitalizacji, tj. mieszkańców gminy, przedsiębiorców, przedstawicieli władz gminy i innych podmiotów prowadzących na obszarze rewitalizacji działalność społeczną lub gospodarczą.

Projekty zostały zaplanowane tak, aby poprawiały warunki jego mieszkańców w różnych sferach życia. Działania rewitalizacyjne związane z infrastrukturą techniczną (budowa, przebudowa, termomodernizacja) służą zarówno poprawie jakości życia mieszkańców, poprawie jakości i warunków świadczonych usług w obszarze opieki zdrowotnej, kultury i sportu, poprawie warunków rozwoju gospodarczego gminy, zwiększeniu jej ład przestrzennego, jak również będą miały pozytywny wpływ na poprawę jakości środowiska naturalnego. Ponadto część projektów infrastrukturalnych, jak remont i doposażenie Samorządowego Ośrodka Kultury, remont Gminnej Biblioteki Publicznej, adaptacja budynku GS na biura GOPS oraz budowa placu zabaw przy Przedszkolu „Akademia Przedszkolaka” jest ściśle powiązana z wykorzystaniem tych miejsc na realizację projektów społecznych przyczyniających się do rozwoju kultury w gminie i aktywizacji jego mieszkańców. W ramach działań infrastrukturalnych powstaną również miejsca takie jak skatepark, siłownia zewnętrzna czy nowe place zabaw, które poprawią układ przestrzenno-funkcjonalny gminy oraz stanowić będą codzienne miejsca spotkań i integracji społecznej jej mieszkańców nawet bez organizacji inicjatyw społecznych na tych obiektach.

Projekty infrastrukturalne i społeczne dopełniają się tematycznie, i sprawiają, że GPR zapewnia kompleksowe wsparcie obszaru rewitalizacji poprzez oddziaływanie we wszystkich aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym.

Powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Cmolas opisane w rozdziale 2 dowodzą, że jest on komplementarny i wynika z kierunków rozwoju wskazanych w strategicznych dokumentach Gminy Cmolas, ale również powiatu i województwa przyczyniając się do rozwiązywania problemów na wszystkich szczeblach.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Gminy Program Rewitalizacji zapewnia komplementarność proceduralno – instytucjonalną programu poprzez osadzenie systemu zarządzania przedmiotowym programem w przyjętym przez Gminę Cmolas ogólnym systemie zarządzania. Ponadto w proces przygotowania, wdrażania i monitorowania programu rewitalizacji zaangażowana będzie funkcjonująca jednostka organizacyjna gminy – Referat Rozwoju Gospodarczego przy współpracy z Komitetem Rewitalizacji złożonym z przedstawicieli wszystkich interesariuszy rewitalizacji. Taki system zarządzania zapewni efektywne współdziałanie i dbałość o uzupełnianie się i spójność procedur w ramach realizacji polityk publicznych.

Komplementarność międzyokresowa

Realizacja zadań zaplanowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Cmolas na lata 2016-2022 wykazuje komplementarność względem dotychczas realizowanych kierunków rozwoju gospodarczego i społecznego gminy. Gmina Cmolas w okresie 2005-2015 zrealizowała szereg projektów z wykorzystaniem środków unijnych przyczyniających się do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Tabela 48. Wykaz projektów dofinansowanych ze środków UE w latach 2005-2015 zrealizowanych przez gminę Cmolas

Lp.	Tytuł projektu	Koszty realizacji / kwota dotacji	Źródło finansowania/ program	Nr umowy dotacji	Stopień realizacji
1	Ukształtowanie centrum wsi Cmolas i rozwój Samorządowego Ośrodka Kultury	koszty całkowite: 428 691,00 dotacja: 342 953,00	Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich 2004-2006”	Umowa Nr 23/SPO/2.3/4/05 z dnia 05.08.2005r.	zakończono
2	Modernizacja drogi gminnej Cmolas – Zakościele	koszty całkowite: 627 275,56 dotacja: 280 788,66	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006	Umowa Nr Z/2.18/III/3.1/147/05/U/46/06 z dnia 17.03.2006r.	zakończono
3	Innowacje technologiczne i organizacyjne w bioenergetyce szansą na przyspieszony rozwój społeczno – gospodarczy Podkarpacia – klaster energetyczny w Cmolasie	koszty całkowite: 165 358,04 dotacja: 165 358,04	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006	Umowa Nr Z/2.18/II/2.6/114/06 z dnia 24.11.2006r.	zakończono
4	Budowa kanalizacji sanitarnej w	koszty całkowite: 4 783 772,09	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,	Umowa Nr UDA-RPPK.04.01.00-18-036/08-00 z	zakończono

PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CMOLAS NA LATA 2016-2022

	miejsowości Ostrowy Tuszowskie, Ostrowy Baranowskie i Jagodnik gmina Cmolas	dotacja: 3 237 017,85	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013	dnia 22.07.2009r.	
5	Ukształtowanie centrum wsi Ostrowy Tuszowskie - budowa parkingu	koszty całkowite: 523 576,86 dotacja: 321 183,00	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013	Umowa Nr 00061-6922-UM0900183/09 z dnia 27.08.2009r.	zakończono
6	Budowa urządzeń solarnych na krytej pływalni w Cmolasie	koszty całkowite: 503 337,13 dotacja: 278 398,00	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013	Umowa Nr 00002-6921-UM0900097/09 z dnia 10.12.2009r.	zakończono
7	Ukształtowanie centrów wsi Gminy Cmolas	koszty całkowite: 630 145,20 dotacja: 387 615,00	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013	Umowa Nr 00032-6930-UM0930054/10 z dnia 20.08.2010r.	zakończono
8	Termomodernizacja budynków Szkoły Podstawowej w Ostrowach Tuszowskich	koszty całkowite: 1 227 931,17 dotacja: 888 413,19	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013	Umowa Nr UDA-RPPK.02.02.00-18-009/09-00 z dnia 14.10.2010r.	zakończono
9	Remont Wiejskiego Domu Kultury w Trzęsówce	koszty całkowite: 302 913,70 dotacja: 178 371,00	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013	Umowa Nr 00097-6922-UM0900003/10 z dnia 05.05.2011r.	zakończono
10	Piłka nożna na terenie LGD Lasovia	koszty całkowite: 37 177,39 dotacja: 21 809,55	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013	Umowa Nr 00468-6930-UM0940104/11 z dnia 08.03.2012r.	zakończono
11	Płyniemy po zdrowie	koszty całkowite: 39 667,87 dotacja: 23 068,40	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013	Umowa Nr 00467-6930-UM940103/11 z dnia 08.03.2012r.	zakończono
12	Centrum Edukacji Ekologicznej Puszcza Sandomierska w Ostrowach Tuszowskich	koszty całkowite: 1 007 486,10 dotacja: 339 904,17	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013	Umowa Nr UDA-RPPK.04.03.00-18-008/11-00 z dnia 28.06.2012r.	zakończono
13	Remont drogi gminnej Hadykówka – Poręby Dymarskie – Wola Rusinowska	koszty całkowite: 368 561,72 dotacja: 236 509,11	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata	Umowa Nr UDA-RPPK.07.03.00-18-011/11-00 z dnia 14.08.2012r.	zakończono

PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CMOLAS NA LATA 2016-2022

			2007-2013		
14	Przebudowa systemu obsługi klienta na Krytej Pływalni w Cmolasie	koszty całkowite: 72 505,92 dotacja: 45 878,00	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013	Umowa Nr: 00296-6930-UM0930040/12 z dnia 03.10.2012r.	zakończono
15	Termomodernizacja budynków mienia komunalnego w Gminie Cmolas	koszty całkowite: 1 221 996,33 dotacja: 781 878,62	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013	Umowa Nr UDA-RPPK.02.02.00-18-008/12-00 z dnia 8.05.2013r.	zakończono
16	Podniesienie jakości kształcenia poprzez modernizację obiektów infrastruktury edukacyjnej na terenie gminy Cmolas	koszty całkowite: 984 246,61 dotacja: 604 430,55	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013	Umowa Nr UDA-RPPK.05.01.00-18-034/12-00 z dnia 1.07.2013r.	zakończono
17	Rozbudowa i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Cmolas i Majdan Królewski	koszty całkowite: 2 444 334,32 dotacja: 1 390 458,18	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013	Umowa nr UDA-RPPK.04.01.00-18-012/13-00 z dnia 5.08.2013r.	zakończono
18	Zakup wyposażenia z przeznaczeniem na organizację miejsc zakwaterowania dla użytkowników obiektów sportowo - rekreacyjnych OWiR w Cmolasie	koszty całkowite: 28 646,35 dotacja: 18 631,76	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013	Umowa Nr 01217-6930-UM0940010/13 z dnia 17.09.2013r.	zakończono
19	Na basenie czy na hali w wakacje sport jest na fali	koszty całkowite: 37 048,00 dotacja: 24 701,60	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013	Umowa Nr 01233-6930-UM0940011/13 z dnia 01.10.2013r.	zakończono
20	Przebudowa instalacji centralnego ogrzewania w Wiejskim Domu Kultury wraz z rozbudową placu zabaw i budową szlaku pieszego przy drodze powiatowej w Trzęsówce	koszty całkowite: 193 559,21 dotacja: 118 016,00	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013	Umowa Nr 00026-6922-UM0900035/13 z dnia 18.02.2014r.	zakończono
21	Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na terenie Gminy Cmolas	koszty całkowite: 846 061,41 dotacja: 846 061,41	Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	Umowa Nr UDA-POIG.08.03.00-18-038/13-00 z dnia 29.05.2014r.	zakończono

22	Basen i hala na zdrowie wspaniała	koszty całkowite: 17 427,20 dotacja: 11 554,14	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013	Umowa Nr 01621-6930-UM0940144/14 z dnia 12.06.2014	zakończono
----	-----------------------------------	--	--	--	------------

źródło: dane UG w Cmolasie

Bogate doświadczenie i wnioski z realizacji w/w projektów pozwolą na efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej.

Komplementarność źródeł finansowania

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Cmolas na lata 2016-2022 uwzględnia finansowanie zawartych w nim projektów w oparciu o różne źródła finansowania, które wzajemnie się uzupełniają. Głównym źródłem finansowania będzie budżet własny gminy i uwzględnienie projektów w wieloletniej prognozie finansowej gminy. Nie mniej jednak wykorzystując dotychczasowe doświadczenie Gmina będzie starać się o pozyskanie dotacji ze środków krajowych oraz dotacji unijnych w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Ponadto część z projektów, głównie projektów społecznych, umożliwi ich finansowanie również w ramach łączenia środków publiczno-privatnych.

5.7 Partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna jest wpisana w każdy etap przygotowania Programu Rewitalizacji dla Gminy Cmolas (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie i monitorowanie) i stanowi jego fundament. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na obszarze rewitalizacji zastosowane w ramach każdego z etapów to:

Diagnozowanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji:

- **Publikacje na stronie internetowej gminy** – informacje na stronie www.cmolas.pl dotyczące przystąpienia do prac nad programem, opisujące zagadnienia rewitalizacji, obszaru zdegradowanego, zasady wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz informacje o możliwościach partycypacji społecznej; informacje dotyczące daty i miejsca spotkań konsultacyjnych.
- **Ankieta internetowa** – na stronie internetowej gminy zamieszczono ankietę dotyczącą diagnozy problemów oraz potrzeb społecznych, gospodarczych i przestrzennych gminy – ankieta dostępna powszechnie i wysyłana anonimowo. Wszystkie grupy interesariuszy zainteresowane udziałem w badaniu miały możliwość wskazania głównych problemów gminy oraz preferowanych kierunków rozwoju wraz ze wskazaniem swoich propozycji obszarów rewitalizacji.
- **Ankieta papierowa** – tożsama wersja ankiety do ankiety internetowej dostępna była dla wszystkich zainteresowanych w wersji papierowej w Urzędzie Gminy Cmolas oraz na spotkaniach konsultacyjnych z mieszkańcami.

- **Spotkania, zajęcia warsztatowe i zbieranie uwag ustnych przedstawicieli interesariuszy** – odbyły się dwa spotkania konsultacyjne (16 i 30 marca 2016r.) w sali narad Urzędu Gminy w Cmolasie z uczestnictwem mieszkańców, przedsiębiorców, lokalnych władz, przedstawicieli parafii i innych podmiotów prowadzących działalność na obszarze rewitalizacji. Uczestnicy spotkań mieli szansę wyrazić swój pogląd na wizję rewitalizacji poprzez wypełnienie ankiety bądź uwagi ustne. Zidentyfikowano najważniejsze problemy na terenie gminy w takich obszarach jak szeroko rozumiane kwestie społeczne, problemy związane z bezpieczeństwem, gospodarką i rynkiem pracy, dostępnością oświaty, wychowania, kultury, sportu, rekreacji, oferty czasu wolnego, a także z infrastrukturą komunalną i ochroną środowiska. Przeprowadzono pogłębioną diagnozę obszarów problemowych gminy, która pozwoliła określić zróżnicowanie wewnętrzne i wykazać obszary, które ze względu na wysokie nagromadzenie zjawisk społecznych, gospodarczych czy przestrzennych powinny zostać objęte wsparciem w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji

Zastosowane formy konsultacji pozwoliły na zapoznanie się z potrzebami i oczekiwaniami interesariuszy rewitalizacji, rozwinięcie dialogu między podmiotami zaangażowanymi w ten proces oraz ich integracji w realizacji wspólnego celu.

Konsultacje społeczne dotyczące projektu Uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz Uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji przeprowadzone zostały w okresie od 25 kwietnia 2016r do 25 maja 2016r. w formie:

- **zbierania uwag i opinii w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego.** Wypełnione formularze można było dostarczyć drogą elektroniczną na adres: cmolas@cmolas.pl, drogą korespondencyjną lub dostarczyć osobiście na adres: Urząd Gminy Cmolas, 36-105 Cmolas 237b z dopiskiem „Rewitalizacja gminy” od 25 kwietnia 2016r. do 25 maja 2016r.,
- **zbierania uwag ustnych** – osobą wyznaczoną do udzielania wyjaśnień i przyjmowania opinii był pracownik Referatu Rozwoju Gospodarczego Urzędu Gminy, w godzinach pracy urzędu od 25 kwietnia 2016r. do 25 maja 2016r.,
- **spotkania konsultacyjnego z mieszkańcami oraz przedstawicielami środowiska gospodarczego i kościelnego**, które odbyło się 4 maja 2016r. o godz. 14.00 w Urzędzie Gminy Cmolas w sali narad pokój nr 24.

Materiały tj. projekty w/w Uchwał wraz z załącznikami (m.in. projektem „Diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”) dostępne były od 25 kwietnia 2016r do 25 maja 2016r:

- w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy w zakładce: Przedmiotowy zakres działalności - Gminny Program Rewitalizacji,
- na stronie internetowej Gminy w zakładce Gminny Program Rewitalizacji,
- w Urzędzie Gminy Cmolas, 36-105 Cmolas 237b pokój nr 14 w godzinach pracy urzędu.

Podczas trwających konsultacji nie zgłoszono żadnych uwag, sugestii, opinii do przedłożonych projektów uchwał.

Programowanie – opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji

- **warsztat strategiczny** z udziałem władz gminy, przedstawicieli referatów gminy zaangażowanych w program rewitalizacji, przedstawicieli środowisk gospodarczych, społecznych i kościelnych na którym omówiono główne propozycje działań rewitalizacyjnych;
- **publikacja na stronie internetowej gminy** informacji o przystąpieniu do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji i zapraszającej mieszkańców do zaangażowania się w prace na projektem;
- **informacje** dotyczące Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Cmolas na lata 2016-2022 dostępne były na stronie internetowej www.cmolas.pl (w specjalnie utworzonej zakładce: Gminny Program Rewitalizacji) oraz w referacie Rozwoju Gospodarczego Urzędu Gminy.

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Cmolas na lata 2016-2022 został poddany konsultacjom społecznym w dniach 23 grudnia 2016 – 23 stycznia 2017 w formie:

- **zbierania uwag i opinii w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego.** Wypełnione formularze można było dostarczyć drogą elektroniczną na adres: cmolas@cmolas.pl, drogą korespondencyjną lub dostarczyć osobiście na adres: Urząd Gminy Cmolas, 36-105 Cmolas 237b z dopiskiem „Rewitalizacja gminy” od 23 grudnia 2016r. do 23 stycznia 2017r.,
- **zbierania uwag ustnych** – osobą wyznaczoną do udzielania wyjaśnień i przyjmowania opinii był pracownik Referatu Rozwoju Gospodarczego Urzędu Gminy, w godzinach pracy urzędu od 23 grudnia 2016r. do 23 stycznia 2017r.,
- **spotkania konsultacyjnego z mieszkańcami oraz przedstawicielami środowiska gospodarczego i kościelnego**, które odbyło się 4 stycznia 2017r. o godz. 14.00 w Urzędzie Gminy Cmolas w sali narad pokój nr 24.

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Cmolas na lata 2016-2022 dostępny był od 23 grudnia 2016r do 23 stycznia 2017r:

- w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy w zakładce: Przedmiotowy zakres działalności - Gminny Program Rewitalizacji,
- na stronie internetowej Gminy w zakładce Gminny Program Rewitalizacji,
- w Urzędzie Gminy Cmolas, 36-105 Cmolas 237b pokój nr 14 w godzinach pracy urzędu.

Podczas tych konsultacji nie zgłoszono żadnych uwag, sugestii, opinii do przedłożonego projektu uchwały.

Mechanizmy partycypacji społecznej na etapie realizacji oraz monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji w Gminie Cmolas:

W celu włączenia/ zainteresowania jak największej liczby interesariuszy w monitorowanie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji na obszarze Gminy Cmolas zaplanowano działania informacyjno-promocyjne dotyczące realizowanego programu m.in. poprzez:

- zamieszczanie na stronie internetowej gminy informacji o realizowanych działaniach/postępach w ramach GPR,
- informacje o postępach realizacji GPR na zebraniach wiejskich w poszczególnych sołectwach,
- zamieszczanie tablic informacyjnych w miejscach realizacji projektów inwestycyjnych oraz społecznych,
- artykuły w prasie i Internecie.

5.8 Potencjalne źródła finansowania

5.8.1 Fundusze unijne

Podstawą działań rewitalizacyjnych jest budżet własny Gminy Cmolas. Nie mniej jednak ze względu na ograniczone możliwości finansowe gminy oraz szeroki wachlarz możliwości pozyskania środków unijnych, planuje się wykorzystanie wsparcia oferowanego w ramach poniższych programów:

- 1) Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020
- 2) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020
- 3) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Tabela 49. Możliwości finansowania projektów GPR w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020		
Oś Priorytetowa	Priorytet inwestycyjny	Działanie
III. CZYSTA ENERGIA	PI 4c: Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym.	3.2 Modernizacja energetyczna budynków
IV. OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	PI 6c: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	4.4 Kultura
		4.6 Kultura – ZIT
V. INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA	PI 7b: Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	5.1 Infrastruktura drogowa

VI. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA	PI 8b: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój	6.1 Rozwój potencjału endogenicznego regionu
	PI 9a: Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych	6.2 Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej
	PI 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej 6.5 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej – ZIT
	PI 10: Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	6.4 Infrastruktura edukacyjna
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020		
I ZMNIĘSIENIE EMISYJNOŚCI GOSPODARKI	PI 4 III Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym	1.3 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach

źródło: opracowanie własne na podstawie treści w/w programów

Tabela 50. Możliwości finansowania projektów GPR w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020			
Priorytet	Działanie	Poddziałanie	Typ operacji
		Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii	Budowa lub modernizacja dróg lokalnych

6. Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich	M07 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich	Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej	Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego
		Inwestycje w tworzenie, ulepszenie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury obejmuje typy operacji	Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne
			Kształtowanie przestrzeni publicznej
	M19 Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność) (art. 35 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)	Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	-
		Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania	-
		Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji	-
Wsparcie przygotowawcze		-	

źródło: opracowanie własne na podstawie treści w/w programu

5.8.2 Programy krajowe i inne źródła finansowania

Gmina Cmolas planuje także ubieganie się o możliwości dofinansowania zadań inwestycyjnych i społecznych w ramach dostępnych programów krajowych:

- 1) Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych
- 2) programy dotacyjne Ministerstwa Sportu i Turystyki
- 3) programy dotacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych – „Program rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019”

Program zakłada poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych oraz standardu lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. W tym celu realizowane będą działania -przedsięwzięcia dotyczące dróg powiatowych i gminnych stanowiących bezpośrednie połączenie ze sobą lub z drogami krajowymi

i wojewódzkimi, które przyczynią się do poprawy spójności regionu, przede wszystkim poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, oraz warunków życia społeczności lokalnych.

Programy dotacyjne Ministerstwa Sportu i Turystyki:

1. Program Inwestycji Regionalnych – „Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Podkarpackiego”

Celem Programu jest rozwój i poprawa stanu podstawowej infrastruktury sportowej, poprzez wsparcie realizacji zadań inwestycyjnych obiektów sportowych na terenie województwa podkarpackiego. Program obejmuje w szczególności obiekty ogólnodostępne i umożliwiające masowe uprawianie sportu.

2. „Program szkolny”

Celem programu jest poprawa stanu przyszłolnej infrastruktury sportowej, przeznaczonej na potrzeby realizacji zajęć wychowania fizycznego, służącej lokalnym społecznościom do aktywnego spędzania czasu wolnego, jak również – w miarę możliwości - umożliwiającej współzawodnictwo sportowe.

Programy dotacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

1. „Dziedzictwo kulturowe”

Celem Programu jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej.

- Ochrona zabytków
- Wspieranie działań muzealnych
- Kultura ludowa i tradycyjna
- Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą
- Ochrona zabytków archeologicznych
- Miejsca Pamięci Narodowej

2. „Promocja literatury i czytelnictwa”

Celem Programu jest rozwój i promocja literatury, czytelnictwa oraz wspieranie wydawania i popularyzacji wartościowych czasopism kulturalnych.

Program „Promocja literatury i czytelnictwa” składa się z następujących priorytetów:

- Literatura
- Literatura - dodatkowy nabór
- Promocja czytelnictwa
- Czasopisma
- Partnerstwo publiczno-społeczne

3. „Rozwój infrastruktury kultury”

Celem Programu jest wsparcie infrastruktury i poprawa funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, szkół i uczelni artystycznych oraz domów kultury.

Program „Rozwój infrastruktury kultury” składa się z następujących priorytetów:

- Infrastruktura kultury
- Infrastruktura szkolnictwa artystycznego
- Infrastruktura domów kultury

Ponadto w ramach realizacji zadań społecznych Gmina planuje pozyskanie także środków finansowych z różnych fundacji oraz od prywatnych sponsorów.

6. SYSTEM WDRAŻANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

6.1 Plan finansowy na lata 2016-2022

Działania rewitalizacyjne, uwzględnione w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Cmolas przewidziane są na lata 2016 – 2022. GPR obejmuje zadania o charakterze podstawowym i zadania uzupełniające, jednak najważniejsze z punktu widzenia celów rewitalizacji są zadania podstawowe (główne). Ich realizacja uzależniona została przede wszystkim od możliwości finansowych gminy oraz pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania pochodzących ze środków unijnych, krajowych oraz środków prywatnych.

Tabela 51. Zbiorczy harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji podstawowych projektów inwestycyjnych i społecznych:

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Szacowany koszt zadania (PLN)	Okres realizacji	Potencjalne źródła finansowania
PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNE				
1.	Przejęcie i remont budynku byłego Posterunku Policji i przeznaczenie go w części na funkcję publiczną oraz zagospodarowanie terenu otoczenia	300 000,00	2020-2021	budżet gminy; RPO WP/ PROW
2.	Budowa brakującego odcinka drogi serwisowej i jej uruchomienie	20 000,00	2020	budżet gminy; RPO WP/ PROW; Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych
3.	Przebudowa układu komunikacyjnego w centrum wsi – przebudowa skrzyżowań dróg powiatowych z drogą krajową nr 9 oraz uporządkowanie terenu wokół poprzez budowę dodatkowych miejsc parkingowych, nasadzenie zieleni, zakup i montaż małej architektury	1 000 000,00	2020-2022	wkład własny inwestorów; RPO WP/ PROW; Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych
4.	Nadbudowa i przebudowa wraz z termomodernizacją istniejącego budynku Ośrodka Zdrowia	1 503 308,34	2016-2018	budżet gminy; POIS/RPO WP/ PROW
5.	Przebudowa drogi dojazdowej do Zespołu Szkół wraz z remontem chodnika oraz modernizacją parkingu	190 500,00	2017	budżet gminy; RPO WP/ PROW; Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych

6.	Remont ogrodzenia zespołu szkolno - basenowego	30 000,00	2018	budżet gminy; RPO WP/ PROW; Programy MSiT: Program Rozwoju Bazy Sportowej Woj. Podkarpackiego/ Program Szkolny
7.	Modernizacja i rozbudowa placu zabaw przy Zespole Szkół oraz budowa siłowni zewnętrznej	150 000,00	2017	budżet gminy; RPO WP/ PROW; Program Rozwoju Bazy Sportowej Woj. Podkarpackiego/ Program Szkolny
8.	Budowa obiektów małej architektury przy Zespole Szkół – budowa skateparku.	30 000,00	2019	budżet gminy; RPO WP/ PROW; Programy MSiT: Program Rozwoju Bazy Sportowej Woj. Podkarpackiego/ Program Szkolny
9.	Modernizacja i rozbudowa placu zabaw przy Przedszkolu „Akademia Przedszkolaka”	200 000,00	2017	budżet gminy; RPO WP/ PROW; Programy MSiT: Program Rozwoju Bazy Sportowej Woj. Podkarpackiego/ Program Szkolny
10.	Remont Gminnej Biblioteki Publicznej	173 000,00	2018	budżet gminy; RPO WP/ PROW; Program MKiDN: Rozwój Infrastruktury Kultury
11.	Remont i doposażenie Samorządowego Ośrodka Kultury	165 256,00	2018	budżet gminy; RPO WP/ PROW; Program MKiDN: Rozwój Infrastruktury Kultury
12.	Adaptacja sklepu GS na biura GOPS	100 000,00	2017	budżet gminy; RPO WP/ PROW
PRZEDSIĘWZIĘCIA SPOŁECZNE				
1.	Księgozbiór mobilny	3 000,00 corocznie	2016-2022	budżet gminy; program MKiDN: Promocja literatury i czytelnictwa; dotacje fundacji
2.	Konkurs czytelniczy	1 500,00	2018-2019	budżet gminy; program MKiDN: Promocja literatury i czytelnictwa; dotacje fundacji
3.	Spotkania integracyjne przedszkolaków z Okazji Dnia Dziecka i Światowego Dnia Pluszowego Misia	2 000,00 corocznie	2016-2022	budżet gminy; program MKiDN: Promocja literatury i czytelnictwa
4.	Doposażenie czytelnicy dla dzieci – kącik zabaw dla dzieci	2 500,00 corocznie	2016-2022	budżet gminy; program MKiDN: Promocja literatury i czytelnictwa; dotacje fundacji i prywatni sponsorzy
5.	Rozwój działalności kulturalnej Samorządowego Ośrodka Kultury w Cmolasie	50 000,00 corocznie	2016-2022	budżet SOK

6.	Piknik rodzinny w Akademii Przedszkolaka w Cmolasie	2 000,00	2017	budżet gminy; dotacje fundacji i prywatni sponsorzy
----	---	----------	------	---

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG w Cmolasie

6.2 Struktura zarządzania

Za wdrażanie i zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Cmolas w latach 2016-2022 odpowiedzialny będzie Wójt Gminy przy współpracy z:

- Referatem Rozwoju Gospodarczego Urzędu Gminy Cmolas oraz
- Komitetem ds. Rewitalizacji

Referat Rozwoju Gospodarczego jest jednostką funkcjonującą w ramach struktur organizacyjnych Urzędu Gminy, a członkowie Komitetu ds. Rewitalizacji swoje czynności wykonywać będą społecznie (nieodpłatnie), w związku z tym gmina nie będzie ponosić dodatkowych kosztów związanych z zarządzaniem programem rewitalizacji.

Komitet ds. Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, przeprowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą Wójta Gminy, w sprawach dotyczących opracowania i wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji oraz oceny przebiegu procesu rewitalizacji.

Komitet liczy 13 członków będących przedstawicielami interesariuszy rewitalizacji, w tym:

- 2 przedstawicieli Urzędu Gminy Cmolas,
- 4 przedstawicieli jednostek organizacyjnych Gminy Cmolas,
- 2 przedstawicieli Rady Gminy Cmolas,
- 1 przedstawiciela obszaru zdegradowanego delegowanego przez Radę Sołecką sołectwa na obszarze którego wyznaczono obszar rewitalizacji,
- 2 przedstawicieli sektora społecznego (organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, działających na obszarze Gminy Cmolas),
- 1 przedstawiciela podmiotów prywatnych (prowadzących działalność gospodarczą na obszarze zdegradowanym),
- 1 przedstawiciela mieszkańców Gminy Cmolas, nie będących członkami organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, działających na obszarze Gminy Cmolas i nie pracujących w jednostkach organizacyjnych Gminy Cmolas.

Komitet reprezentować będzie lokalne środowiska gospodarcze, naukowe, mieszkańców z obszaru rewitalizacji i Gminy, organizacje pozarządowe i inne grupy.

Zakres kompetencji Komitetu ds. Rewitalizacji:

- wyrażanie opinii oraz podejmowanie inicjatyw rozwiązań odnoszących się do rewitalizacji Gminy Cmolas,

- inicjowanie oraz uczestnictwo w opiniowaniu projektów uchwał Rady Gminy Cmolas oraz zarządzeń Wójta Gminy Cmolas związanych z rewitalizacją,
- opiniowanie oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Posiedzenia Komitetów będą odbywać się wg. potrzeb Komitetu z udziałem Wójta. Członkowie Komitetu będą powiadamiani o spotkaniach min 5 dni przed planowanym posiedzeniem. W pracach Komitetu mogą brać udział osoby spoza jego grona, zaproszeni przez Przewodniczącego Komitetu lub jego Zastępcę. Zaproszone osoby uczestniczyć mogą w spotkaniu tylko jako głos doradczy bez prawa do głosowania. Z każdego posiedzenia Komitetu sporządzana będzie lista obecności oraz protokół, do którego wpisuje się wszystkie ustalenia poczynione w trakcie spotkania.

Obsługę Komitetu ds. Rewitalizacji zapewnia Referat Rozwoju Gospodarczego Urzędu Gminy Cmolas. Do jego zadań należy:

- powiadamianie członków Komitetu oraz innych zaproszonych gości o terminie i tematyce posiedzenia,
- przygotowywanie materiałów na posiedzenia Komitetu,
- sporządzanie protokołów z posiedzeń Komitetu,
- gromadzenie i przechowywanie dokumentacji związanej z posiedzeniem Komitetu
- koordynacja współpracy podmiotów zaangażowanych w przygotowanie i złożenie wniosków o dofinansowanie projektów ze źródeł zewnętrznych (środki unijne, krajowe itd.),
- koordynacja współpracy podmiotów zaangażowanych w realizację projektów inwestycyjnych i społecznych Gminnego Programu Rewitalizacji,
- przechowywanie dokumentacji związanej z realizacją projektów Programu Rewitalizacji Gminy Cmolas.

Oparcie struktury zarządzania na funkcjonujących komórkach organizacyjnych gminy pozwala na wykorzystanie w programie ogólnego systemu zarządzania obowiązującego w Gminie Cmolas. Gminny Program Rewitalizacji oparty jest w dużej mierze o środki unijne - doświadczenie gminy w realizacji projektów unijnych pozwala na dostosowanie struktury zarządzania GPR do procedur i wymogów wspólnotowych. Przedstawiony system zarządzania zapewni efektywne współdziałanie i dbałość o uzupełnianie się i spójność procedur w ramach realizacji polityk publicznych.

6.3 Specjalna Strefa Rewitalizacji

W ramach realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji nie planuje się utworzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w rozdziale 5 *Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015r.* Jeśli w toku realizacji GPR znajdzie konieczność wprowadzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, zostanie wprowadzona uchwałą stanowiąc akt prawa miejscowego obowiązującego przez okres nie dłuższy niż 10 lat.

6.4 Zmiany w uchwałach

Uchwały, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego

Gminny Program Rewitalizacji nie zakłada zmian w żadnej z wyżej określonych uchwał.

Uchwała o której mowa w art. 7 ust. 3 - w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji, to ciało doradczo-opiniotwórcze, przewidziane w Ustawie z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, jako podmiot wspierający Wójta w podejmowaniu decyzji i wydawaniu opinii o działaniach rewitalizacyjnych. Uchwała Rady Gminy Cmolas Nr XVIII/122/16 z dnia 10 czerwca 2016r wskazuje:

- zadania Komitetu Rewitalizacji,
- zasady wyznaczania jego składu
- sposób organizacji i trybu pracy oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji.

Na podstawie w/w uchwały Wójt Gminy Cmolas wydał zarządzenie Nr 309/16 z dnia 9 września 2016r. w którym powołuje skład Komitetu Rewitalizacji.

W/w Komitet Rewitalizacji został powołany przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji. W związku z tym, zgodnie z art. 7 pkt. 5 i 6 ustawy o rewitalizacji, niezwłocznie po uchwaleniu przedmiotowego programu rewitalizacji dokonane zostaną zmiany w w/w uchwale dotyczące powołania Komitetu Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji objętego tym programem.

Po zmianie w/w uchwały wójt zmieni zarządzenie powołujące Komitet Rewitalizacji.

6.5 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego

Gminny Program Rewitalizacji na lata 2016-2022 nie przewiduje zmiany w zakresie:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Cmolas (zatwierdzonym Uchwałą Nr III/26/02 Rady Gminy w Cmolasie z dnia 27 grudnia 2001 z późniejszymi zmianami; zmiana III - 2015r.)
- Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Cmolas (zatwierdzonym Uchwałą Nr VI/31/15 Rady Gminy w Cmolasie z dnia 20 maja 2015r.)

7. SYSTEM MONITORINGU I OCENY ORAZ MODYFIKACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Program Rewitalizacji Gminy Cmolas na lata 2016-2022 ma formułę otwartą. Oznacza to, że będzie on aktualizowany w przypadku zmiany wymogów prawnych, czy też pojawienia się nowych problemów, bądź propozycji nowych projektów rewitalizacyjnych. Projekty działań rewitalizacyjnych będą przygotowywane przez cały okres realizacji GPR. Szczegółowy zakres działań poszczególnych projektów zależny będzie od wytycznych konkursów ze środków krajowych i europejskich, możliwości finansowych gminy oraz potrzeb społeczno-gospodarczych obszaru rewitalizacji.

Bieżący monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji ma na celu weryfikację zgodności podejmowanych działań z założeniami programu, czy fundusze są uruchamiane zgodnie z

harmonogramem, a działania prowadzą do osiągnięcia założonych celów i wskaźników. Bieżący monitoring realizacji postępów GPR umożliwia ocenę efektywności działań i tym samym szybkie reagowanie na potrzeby i ewentualne modyfikacje programu.

Podmioty prowadzące monitoring Programu Rewitalizacji Gminy Cmolas:

- Wójt Gminy Cmolas
- Komitet Rewitalizacji
- Referat Rozwoju Gospodarczego Urzędu Gminy Cmolas
- Pozostali interesariusze rewitalizacji zaangażowani w realizację projektów, np. mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe zainteresowane wdrożeniem programu.

Narzędzia monitoringu i oceny realizacji Programu Rewitalizacji Gminy Cmolas:

- sprawozdania z realizacji budżetu Gminy,
- sprawozdania Komitetu ds. Rewitalizacji,
- zebrania wiejskie na obszarze rewitalizacji – ankiety oceniające realizację GPR, rozmowy, wywiady,
- strona internetowa gminy - ankiety on-lin oceniające realizację GPR, możliwość zgłaszania własnych uwag i spostrzeżeń,
- wizyty eksperckie, np. odbiory poszczególnych etapów prac , kontrole związane z realizacją projektów unijnych lub innych instytucji współfinansujących zadania.
- sprawozdania Wójta jako organu wykonawczego – sprawozdanie zbiorcze z zakresu realizacji GPR z wykorzystaniem wszystkich w/w narzędzi monitoringu i oceny .

Aby zaangażować mieszkańców, przedsiębiorców i inne podmioty i grupy społeczne do włączenia się w system monitoringu i ewaluacji Gminnego Programu Rewitalizacji planuje się:

- kampanię informacyjną dot. założeń, celów, przebiegu rewitalizacji oraz możliwych mechanizmów włączenia się w proces rewitalizacji z naciskiem na ukazanie bezpośrednich korzyści wynikających z rewitalizacji dla różnych grup interesariuszy poprzez informacje na stronie internetowej gminy oraz na stronie BIP, informacje w lokalnej prasie, informacje na zebraniach wiejskich;
- informacje o realizowanych bądź zakończonych projektach rewitalizacyjnych na tablicach ogłoszeń na obszarze rewitalizacji, na stronie internetowej Gminy oraz na zebraniach wiejskich.

Planuje się monitoring i ocenę Gminnego Programu Rewitalizacji:

- raz na rok – po zakończeniu roku budżetowego – coroczny monitoring GPR umożliwi bieżącą weryfikację postępów realizacji działań lub odchylenia od założeń programu, a w razie konieczności szybką reakcją na konieczność zmian programie;

- na koniec realizacji – po zakończeniu okresu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji – umożliwi ocenę stopnia realizacji działań i ich wpływu na sytuację społeczno-gospodarczą m.in. poprzez weryfikację osiągniętych wskaźników oraz opinie mieszkańców.

Ocena sporządzona przez wójta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, wójt wystąpi do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę, załączając również w/w opinię Komitetu Rewitalizacji. Zmiana gminnego programu rewitalizacji następuje w trybie, w jakim jest on uchwalany.

8. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Wójt Gminy na podstawie art. 46 ust. 2 i 48 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko zwrócił się w dniu 12.01.2017r. do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie i Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z wnioskiem o odstąpienie od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu przedmiotowego dokumentu.

W odpowiedzi na złożone wnioski:

- Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem znak: SNZ.9020.15.1.2017.JM z dnia 18.01.2017r. wyraził opinię, że dla projektu dokumentu pn. „Gminny Program Rewitalizacji Gminy Cmolas na lata 2016-2022” uzgadnia w zakresie sanitarno – higienicznym odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie pismem znak: WOOŚ.410.1.4.2017.AP.2 z dnia 08.02.2017r. wyraził opinię, że dla projektu dokumentu pn. „Gminny Program Rewitalizacji Gminy Cmolas na lata 2016-2022” nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

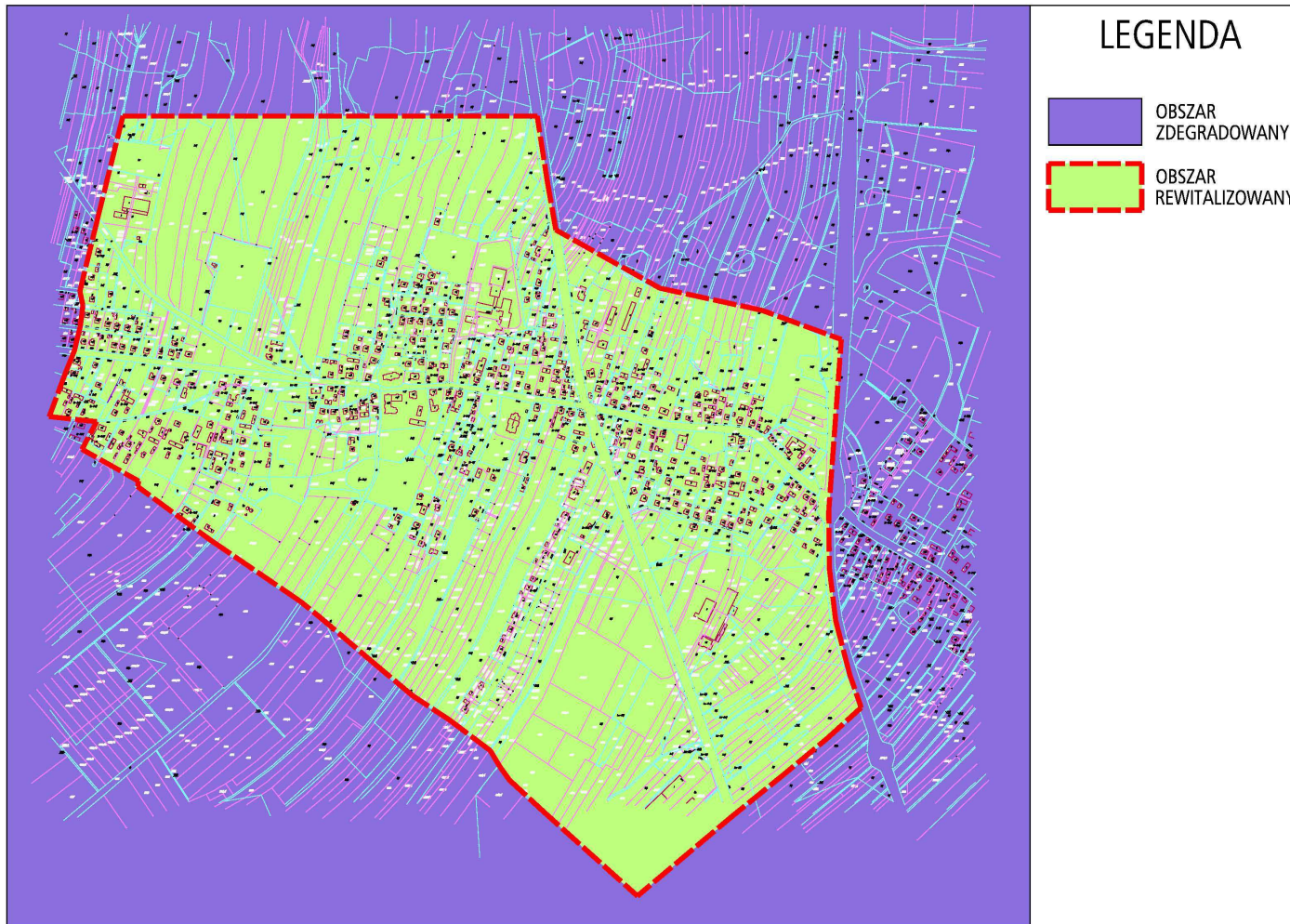
Analiza ustaleń projektu Programu przez w/w podmioty wykazała, iż planowane zadania realizowane będą, przede wszystkim, w otoczeniu bądź sąsiedztwie wykształconych zespołów zabudowy, w związku z tym wprowadzenie ograniczonych przestrzennie zmian, nie będzie miało istotnego wpływu na krajobraz tego terenu oraz pozwoli osiągnąć pozytywne oddziaływanie na klimat, odczuwalne w perspektywie długoterminowej. Dokument nie wyznacza ram dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

9. Opiniowanie projektu GPR przez właściwe podmioty

Wójt Gminy po przeprowadzonych konsultacjach społecznych, zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy o rewitalizacji wystąpił do właściwych podmiotów o zaopiniowanie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji, a zmiany, informacje i sugestie wynikające z uzyskanych opinii zostały uwzględnione lub wzięte pod uwagę w projekcie Gminnego Programu Rewitalizacji.

ZAŁĄCZNIK NR 1. MAPA ZE SZCZEGÓŁOWYM WSKAZANIEM OBSZARU DZIAŁAŃ OBJĘTYCH GMINNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI W GMINIE CMOLAS NA LATA 2016-2022

SPIS TABEL

Tabela 1. Harmonogram powstawania Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Cmolas:	5
Tabela 2. Wykaz zastosowanych wskaźników podsystemu społecznego	18
Tabela 3. Wykaz zastosowanych wskaźników podsystemu gospodarczego i przestrzennego	20
Tabela 4. Wartości wskaźników podsystemu społecznego dla wsi Cmolas	22
Tabela 5. Wartości wskaźników podsystemu gospodarczego i przestrzennego dla wsi Cmolas	23
Tabela 6. Podział gminy Cmolas na jednostki urbanistyczne- miejscowości wraz z charakterystyką...	25
Tabela 7. Charakterystyka liczbowa obszaru rewitalizacji	26
Tabela 8. Zabytki wpisane do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków	27
Tabela 9. Statystyka mieszkańców gminy Cmolas, stan na dzień 31.12.2015 r.	35
Tabela 10. Struktura i liczba ludności na terenie gminy Cmolas w latach 2010-2015	35
Tabela 11. Liczba mieszkańców gminy Cmolas w podziale na grupy ekonomiczne, stan na dzień 31.12.2015r.	36
Tabela 12. Dane dot. strefy społecznej obszaru rewitalizacji w 2015r.	38
Tabela 13. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: demografia.....	38
Tabela 14. Wybrane dane porównawcze o rynku pracy w powiecie kolbuszowskim i w gminie Cmolas w 2015 roku.....	39
Tabela 15. Wskaźniki bezrobocia gminy Cmolas i powiatu kolbuszowskiego, stan na 31.12.2015r	39
Tabela 16. Struktura bezrobocia w gminie Cmolas –stan na koniec IV kwartału 2015.....	39
Tabela 17. Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w gminie Cmolas w 2015 roku.	40
Tabela 18. Liczba mieszkańców gminy Cmolas korzystających z GOPS, stan na 31.12.12015r.	41
Tabela 19. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: pomoc społeczna	42
Tabela 20. Zestawienie liczby przestępstw i wykroczeń za rok 2015 na terenie gminy Cmolas.....	43
Tabela 21. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: bezpieczeństwo publiczne	45
Tabela 22. Zestawienie placówek edukacyjnych w gminie Cmolas	46
Tabela 23. Wyniki sprawdzianu klas VI w r.szk. 2014/2015 w gminie Cmolas z uwzględnieniem rewirów szkół	47

Tabela 24. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: edukacja.....	47
Tabela 25. Wyniki egzaminów gimnazjalnych w gminie Cmolas w r. szk. 2014/2015 z uwzględnieniem rewirów poszczególnych szkół	48
Tabela 26. Wykaz organizacji pozarządowych, stowarzyszeń w gminie Cmolas	50
Tabela 27. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: integracja społeczna	52
Tabela 28: Frekwencja w wyborach parlamentarnych i w wyborach prezydenckich w 2015r. w gminie Cmolas	53
Tabela 29. Wykaz znaczących podmiotów gospodarczych w gminie Cmolas, z uwzględnieniem obszaru rewitalizacji	54
Tabela 30. Struktura gruntów w gminie Cmolas	54
Tabela 31. Wykaz podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach gminy Cmolas, stan na 31.12.2015r.	55
Tabela 32. Skreślenia podmiotów gospodarczych w gminie Cmolas w roku 2015.	57
Tabela 33. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: podmioty gospodarcze... ..	57
Tabela 34. Sieć wodociągowa na terenie gminy Cmolas.....	58
Tabela 35. Sieć kanalizacyjna gminy Cmolas, stan na 31.05.2015 r.	58
Tabela 36. Procent ludności korzystający z instalacji wodno-kanalizacyjnej na terenie gminy Cmolas na tle powiatu i województwa	59
Tabela 37. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: ochrona środowiska cz.1 ..	60
Tabela 38. Procent ludności korzystający z instalacji gazowej na terenie gminy Cmolas na tle powiatu i województwa	60
Tabela 39. Wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP – kategoria: ochrona środowiska cz.2 ..	60
Tabela 40. Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Cmolas.....	61
Tabela 41. Wykaz dróg gminnych będących w administracji gminy Cmolas stan według danych z 31.10.2015r.	61
Tabela 42. Zasoby mieszkaniowe gminy Cmolas w latach 2012-2015	65
Tabela 43. Procent mieszkań gminy Cmolas wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne na tle powiatu i województwa	66
Tabela 44. Główne wskaźniki zasobów mieszkaniowych w gminie Cmolas w latach 2010-2014 na tle powiatu i województwa	66
Tabela 45. Dane liczbowe obszaru rewitalizacji – dane za 2015r.	69

Tabela 46. Wykaz znaczących zakładów pracy na obszarze rewitalizacji.....	71
Tabela 47. Zestawienie wartości wskaźników ustalonych przez IZ RPO WP jako kwalifikujących obszar rewitalizacji do wsparcia w ramach RPO WP 2014-2020	73
Tabela 48. Wykaz projektów dofinansowanych ze środków UE w latach 2005-2015 zrealizowanych przez gminę Cmolas.....	105
Tabela 49. Możliwości finansowania projektów GPR w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności	111
Tabela 50. Możliwości finansowania projektów GPR w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.....	112
Tabela 51. Zbiorczy harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji podstawowych projektów inwestycyjnych i społecznych:.....	115

SPIS ILUSTRACJI

Ilustracja 1. Etapy powstawania Gminnego Programu Rewitalizacji	6
Ilustracja 2. Gmina Cmolas z zaznaczeniem obszaru zdegradowanego.....	21
Ilustracja 3. Gmina Cmolas na tle Polski i województwa podkarpackiego.....	24
Ilustracja 4. Gmina Cmolas na tle powiatu kolbuszowskiego	24
Ilustracja 5. Gmina Cmolas w podziale na miejscowości	25
Ilustracja 6. Sanktuarium Przemienienia Pańskiego w Cmolasie	26
Ilustracja 7. Ołtarz Polowy przy sanktuarium w Cmolasie.....	26
Ilustracja 8. Kryta pływalnia – OWIR w Cmolasie	29
Ilustracja 9. Hala sportowo-widowiskowa – OWIR w Cmolasie	30
Ilustracja 10. Droga dojazdowa do Zespołu Szkół oraz ogrodzenie obiektów szkolno-basenowych w Cmolasie	30
Ilustracja 11. Miejsce na trybuny na Stadionie Sportowym w Cmolasie	31
Ilustracja 12. Miejsce na budowę placu targowego z funkcją parkingu przy Stadionie Sportowym w Cmolasie	31
Ilustracja 13. Ośrodek Zdrowia w Cmolasie	32
Ilustracja 14. Biblioteka Publiczna w Cmolasie.....	33
Ilustracja 15. Zniszczona elewacja Samorządowego Ośrodka Kultury w Cmolasie.....	33
Ilustracja 16. Liczba mieszkańców w gminie Cmolas w latach 2012-2015.....	34
Ilustracja 17. Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach na terenie gminy Cmolas w 2015r.	34
Ilustracja 18. Udział % grup ekonomicznych w ogólnej liczbie ludności w gminie Cmolas w latach 2010-2015	35
Ilustracja 19. Wskaźniki obciążenia demograficznego poszczególnych miejscowości gminy Cmolas na tle średniej dla gminy, stan na 31.12.2015r.	37
Ilustracja 20. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w gminie Cmolas w latach 2005-2015	37
Ilustracja 21. Udział % mieszkańców korzystających z GOPS w poszczególnych miejscowościach gminy Cmolas, stan na 31.12.2015r.	42
Ilustracja 22. Były Posterunek Policji w Cmolasie – ściana frontowa i tylna	43

Ilustracja 23. Udział procentowy przestępstw odnotowanych w poszczególnych miejscowościach gminy Cmolas w 2015r.	44
Ilustracja 24. Udział % postępowań w sprawach o wykroczenie w poszczególnych miejscowościach gminy Cmolas 2015r.	44
Ilustracja 25. Plac zabaw przy Zespole Szkół w Cmolasie oraz miejsce na jego rozbudowę.....	49
Ilustracja 26. Rozkład liczby organizacji pozarządowych/ stowarzyszeń na terenie gminy Cmolas, stan na 31.12.2015r.	51
Ilustracja 27. Wskaźnik liczby organizacji społecznych przypadających na 100 mieszkańców na terenie gminy Cmolas, stan na 31.12.2015r.	51
Ilustracja 28. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Cmolas w okresie 2010-2015.....	55
Ilustracja 29. Liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 100 mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy Cmolas (stan na 31.12.2015r.).....	56
Ilustracja 30. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców gminy Cmolas na tle pozostałych gmin powiatu kolbuszowskiego (stan na 31.12.2015r.).....	56
Ilustracja 31. Oczyszczalnia ścieków w Cmolasie	59
Ilustracja 32. Układ komunikacyjny w centrum wsi Cmolas – skrzyżowanie z drogą krajową nr 9	64
Ilustracja 33. Brakujący odcinek drogi serwisowej w Cmolasie	65
Ilustracja 34. Miejsce na budowę parkingu przy stacji kolejowej w Cmolasie.....	65
Ilustracja 35. Obszary chronione na terenie gminy Cmolas	68